

Crna Gora
Opština Kolašin
Služba predsjednice opštine
Broj: 02-4027
Kolašin, 01.12.2017.godine

Na osnovu člana 22 a u vezi sa članom 8 Odluke o načinu i postupku učešća lokalnog stanovništva u vršenju javnih poslova (Sl.list CG-opštinski propisi br.12/12) i člana 58 Statuta opštine Kolašin ("Sl.list RCG"- opštinski propisi, br. 25/04, 31/04, 34/06 i "Sl.list CG"- opštinski propisi, br.41/10), predsjednica Opštine donosi

ZAKLJUČAK

- 1. Utvrđuje se Nacrt Strateškog plana razvoja opštine Kolašin za period 2018-2022 godine.**
- Nacrt Strateškog plana pripremio je Sekretarijat za uređenje prostora, životnu sredinu i stambeno-komunalne poslove.
- Nacrt Strateškog plana stavlja se na javnu raspravu u trajanju od 15 dana, počev od 02.12. do i sa 16.12.2017.godine.
- Javnu raspravu će sprovesti Sekretarijat za uređenje prostora, životnu sredinu i stambeno-komunalne poslove** po Programu javne rasprave koji je sastavni dio ovog Zaključka.
- Ovaj Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

predsjednica

Željka Vuksanović

Željka V.

PROGRAM JAVNE RASPRAVE

za

Nacrt Strateškog plana razvoja opštine Kolašin za period 2018-2022 godine.

1. Javna rasprava o Nacrtu Strateškog plana razvoja opštine Kolašin za period 2018-2022 godine traje 15 dana, počev od 02.12. do i sa 16.12.2017.godine i sprovedeće je Sekretarijat za uređenje prostora, životnu sredinu i stambeno-komunalne poslove.
2. Nacrt Strateškog plana razvoja opštine Kolašin za period 2018-2022 godine objaviće se na internet sajtu opštine Kolašin www.kolasin.me.
3. Uvid u Nacrt Strateškog plana razvoja opštine Kolašin za period 2018- 2022 godine moguće je izvršiti i u prostorijama Sekretarijat za uređenje prostora, životnu sredinu i stambeno-komunalne poslove, radnim danima od 13 do 15 sati.
4. Primjedbe i sugestije na Nacrt Strateškog plana učesnici u javnoj raspravi mogu dostavljati Sekretarijatu za uređenje prostora, životnu sredinu i stambeno-komunalne poslove preko pisarnice opštine Kolašin i na e-mail kolasin.urbanizam@gmail.com zaključno sa 16.12.2017.godine.
5. Centralna rasprava održaće se **12.12.2017.godine u maloj Sali Centra za kulturu sa početkom u 12 sati.**

***STRATEŠKI PLAN RAZVOJA OPŠTINE KOLAŠIN
(2018-2022)***

SADRŽAJ

1. Uvod.....	6
2. Prikaz Strateškog plana razvoja JLS.....	8
3. Analiza postojećeg stanja.....	10
4. SWOT analiza.....	38
5. Razvojni ciljevi opštine.....	41
6. Finansiranje.....	88
7. Praćenje i kontrola sprovođenja (monitoring) Strateškog plana razvoja	89
8. Prilozi.....	90

SKRAĆENICE

AZZŽS	Agencija za zaštitu životne sredine	MORT	Ministarstvo održivog razvoja i turizma
APZ	Aktivna politika zapošljavanja	MPPR	Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja
CANU	Crnogorska akademija nauka i umjetnosti	MP	Ministarstvo prosvjete
CGES	Crnogorski elektroprenosni sistem	MRSS	Ministarstvo rada i socijalnog staranja
DJR	Direkcija javnih radova	MSP	Ministarstvo saobraćaja i pomorstva
DPO	Društveno politička organizacija	MUP	Ministarstvo unutrašnjih poslova
DZS	Direkcija za saobraćaj	MZ	Ministarstvo zdravlja
DZŽ	Direkcija za željeznice	NTO	Nacionalna turistička organizacija
DUP	Detaljni urbanistički plan	NP	Nacionalni park
EBRD	Evropska banka za razvoj	PPOV	Postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda
EE	Energetska efikasnost	PROCON	Impl. jedinica u projek. Regionalni stambeni program u Crnoj Gori
EIB	Evropska investiciona banka	RUP	Rudnik uglja Pljevlja
EPCG	Elektroprivreda Crne Gore	TO	Turistička organizacija
IPA	Instrument za predpristupnu pomoć EU	UNDP	Program Ujedinjenih nacija za razvoj
IPA OPRR	IPA Operativni program regionalni razvoj	UP	Urbanistička parcela
IPARD	IPA-ruralni razvoj	UZK	Uprava za kadrove
IPF MV	Podrška infrastrukturnim projekt. na opštinskom nivou	OSI	Osobe sa invaliditetom
IRF	Investiciono-razvojni fond Crne Gore	WBIF	Investicioni fond za Zapadni Balkan
JLS	Jedinica lokalne samouprave	ŽICG	Željeznička infrastruktura Crne Gore
KfV	Njemačka banka za obnovu	ZZZ	Zavod za zapošljavanje Crne Gore
MIPA	Agencija Crne Gore za promociju stranih investicija	UP	Urbanistička parcela
MIDAS	Program grant podrške za institucionalni razvoja i jačanje poljoprivrede	UZK	Uprava za kadrove
MEK	Ministarstvo ekonomije	VODACOM	Društvo za vodosnabdijevanje i odvođenje otpadnih voda za Crnogorsko primorje
MF	Ministarstvo finansija	WBIF	Investicioni fond za Zapadni Balkan
MIDT	Ministarstvo za informaciono društvo i telekomunikacije	ŽICG	Željeznička infrastruktura Crne Gore
MK	Ministarstvo kulture	ZZZ	Zavod za zapošljavanje Crne Gore

TABELARNI PRIKAZI

Tabela 1. Migracioni saldo opštine Kolašin 2014.godine.

Tabela 2. Stopa nezaposlenosti u opštini Kolašin

Tabela 3. Broj zaposlenih, prema postojećoj sistematizaciji je sljedeći:

Tabela 4. Poslovni subjekti, uporedo, za 2014. godinu i 2015. Godinu

Tabela 5. Smjestajni kapaciteti u hotelima

Tabela 6. Ukupan broj turističkih kapaciteta u privatnom smještaju

Tabela 7. Socijalna zaštita

Tabela 8. Dodatak za djecu

Tabela 9. Biznis zona – opšte karakteristike

Tabela 10. Broj izdatih građevinskih dozvola, po godinama

Tabela 11. Karakteristike postojećih kolektora

Tabela 12. Indeks razvijenosti JLS

Tabela 13. Indikatori razvoja i unapređenja turizma

Tabela 14. Indikatori održivog razvoja lokalne privrede

Tabela 15. Stepen razvijenosti jedinica lokalne samouprave, prosjek za period 2010-2012.

Tabela 16. Indeks konkurentnosti JLS

Tabela 17. Rekapitulacija planiranih finasijskih sredstava

Tabela A1. Oglašena slobodna radna mjesta po nivoima i podnivoima obrazovanja

Tabela A2. Novoprijavljeni po opštinama, polu i stepenima obrazovanja

Tabela A3. Nezaposleni prema opštinama, polu i dužini radnog staža

Tabela A4. Nezaposleni prema opštinama i godinama starosti

Tabela A5. Nezaposleni po opštinama, nivoima i podnivoima obrazovanja¹ i polu

Tabela A6: Kategorizacija hotela

Tabela A7. Dolasci i noćenja po državama, Kolašin, 2016. godina

Tabela A8. Broj predškolskih ustanova, vaspitnih jedinica i grupa, broj djece, prosječan broj djece po vaspitnoj jedinici i grupi, 2014/2015. g.

Tabela A9. Odjeljenja, učenici i nastavnici u osnovnim školama - početak školske godine -

Tabela A10. Broj ustanova, broj djece po polu, zaposleni, vaspitači i prosječan broj djece po vaspitaču po opštinama, 2015/2016. g.

Tabela A11. Učenici srednjih škola po razredima, polu i opštinama - početak školske 2015/2016.

Tabela A12. Učenici srednjih škola po opštinama, razredima i polu - početak školske 2014/2015.

Tabela A13. Učenici srednjih škola po opštinama, razredima i polu - početak školske 2013/2014.

Tabela A14. Učenici srednjih škola po opštinama, razredima i polu početak školske 2012/2013.

Tabela A15. Učenici srednjih škola po opštinama, razredima i polu početak školske 2011/2012.

Tabela A16. Učenici srednjih škola po opštinama, razredima i polu početak školske 2010/2011.

Tabela A17. Prostorni planovi opštine

Tabela A18: Lokalni putevi

Tabela A19. Infrastrukturni kapaciteti za vodovod i kanalizaciju Kolašin

Tabela A20: Karakteristike cijevi prema bazi podataka ViK-a

Tabela A21. Količina generisanog otpada po opštinama

Tabela A22. Broj korisnika organizovanog sakupljanja otpada i površina teritorije sa koje se otpad sakuplja

Tabela A23: Količinski sastav generisanog komunalnog otpada prema komponentama

Tabela A24. Broj kontejnera i kanti za prikupljanje otpada iz domaćinstava i komercijalnog sektora

Tabela A25. Pregled realizovanih projekta po prioritetima i mjerama

Tabela A26. Pregled utrošenih sredstava prema priotitetima i mjerama

GRAFIKONI

- Grafik 1. Broj dolazaka i noćenja turista
- Grafik 2. Dinamika ulaganja sredstava po godinama
- Grafik 3. Struktura ulaganja
- Grafik 4. Starosna struktura nezaposlenih
- Grafik 5. Struktura nezaposlenih prema nivou stručne spreme
- Grafik 6. Struktura privrednih subjekata prema prirodi delatnosti

ANEXI

- ANEX I – Klimatski faktori i elementi
- ANEX II – Flora i vegetacija
- ANEX III – Vrste gljiva
- ANEX IV – Fauna
- ANEX V – Zaštićena područja
- ANEX VI – Projekcija zaštite prirode
- ANEX VII – Tipovi predjela
- ANEX VIII– Pokazatelji tržišta rada
- ANEX IX – Privredni subjekti
- ANEX X – Kategorizacija hotela
- ANEX XI – Turističke posjete
- ANEX XII – Granice lovišta
- ANEX XIII – Mineralni resursi
- ANEX XIV – Podaci o obrazovanju u opštini
- ANEX XV – Kulturna dobra
- ANEX XVI – Poslovni posticaji
- ANEX XVII – važeći lokalni planski dokumenti.
- ANEX XVIII– Lokalni putevi
- ANEX XIX – Vodoizvorišta i vodovodi
- ANEX XX – Podaci o količinama i sastavu otpada
- ANEX XXI – Telekomunikacije
- ANEX XXII – Realizacija prethodnog plana

1. UVOD

Budućnost ekonomske vitalnosti opština manje je funkcija raspoloživih resursa i geografskog položaja, a više jakog liderstva i efikasne strategije.

U skladu sa Strategijom regionalnog razvoja Crne Gore 2016-2020 i Zakonom o regionalnom razvoju (Sl. list Crne Gore br. 20/2011, 20/15), kao i Pravilnikom o metodologiji za izradu strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave (Sl. list Crne Gore br. 68/16), Opština Kolašin pristupila je izradi Strateškog plana razvoja za period 2018-2022. godine. Prihvatajući strateško planiranje kao osnovni razvojni mehanizam, izradom Strateškog plana razvoja, lokalna uprava nastoji da stvori uslove za brži lokalni održivi razvoj opštine.

Osnovni razlozi za strateško planiranje proizilaze prije svega iz činjenice da svi projekti u bilo kojoj oblasti lokalnog razvoja zahtijevaju sinhronizovanu i koordinisanu plansku aktivnost na različitim nivoima kako opštine, tako i države. Drugi razlog je potreba jačanja administrativnih kapaciteta za apsorpciju fondova za svih pet komponenti IPA podrške, u kontekstu pristupa evropskim fondovima. Takođe, kroz adekvatno strateško planiranje na lokalnom nivou, i institucije sistema (Partnerski savjet za regionalni razvoj, resorna ministarstva i druge institucije), potrebe razvoja na lokalnom nivou postaju predmetom razmatranja u određivanju prioriteta i podrške na nacionalnom nivou.

Priprema ovog strateškog dokumenta zasnovana je na participativnom pristupu, prije svega kroz formiranje konsultativne grupe čiji su članovi predstavnici različitih segmenata društva, te kroz javnu raspravu koja slijedi, a koja će najširoj javnosti, građanima i njihovim udruženjima, te privredi, omogućiti da daju svoj doprinos planiranju razvoja opštine Kolašin. Sem što doprinosi stvaranju socijalne kohezije, participativno strateško planiranje takođe pomaže lakše sprovođenje i bolje ostvarenje ciljeva strateških projekata. U tom smislu, lokalna uprava je nastojala da maksimalno valorizuje doprinos svih članova društva, dosljedno primjenjujući osnove participativnog planiranja, i poštujući sledeće principe:

- 1) *Kooperativnost i otvorenost za saradnju.* Ova vrijednost podrazumijeva prihvatanje sugestija i mišljenja drugih, spremnost za saradnju kao i potpuno jednak pristup svim zainteresovanim stranama. Saradnja, sa druge strane mora biti usmjerena na dostizanje krajnjeg cilja, koji je u interesu svih koji učestvuju u radu. Takođe, veoma je bitna saradnja između javnog i privatnog sektora.
- 2) *Transparentnost.* Svi poslovi u svim segmentima treba da se vode javno. Nabavke treba da se javno oglašavaju (putem javnih glasila). Na taj način, javnost stiče uvid u rad institucija, reaguje ukoliko je potrebno, djeluje kao korektivni faktor, ali se na ovaj način povećava povjerenje građana u rad organa lokalnih vlasti i preduzeća.
- 3) *Profesionalnost.* Ova vrijednost podrazumijeva poštovanje obaveza, rokova, tačnost pri izvršavanju preuzetih obaveza, što sve vodi ka kvalitetno obavljenom poslu.
- 4) *Kreativnost.* Ponašanje koje proističe iz ovog principa podrazumijeva skoncentrisanost na zadatak, pronalaženje novih načina njihovog rješavanja, plasiranje novih ideja i iniciranje noviteta u pristupu tokom i nakon procesa planiranja.

- 5) *Objektivnost.* Ovaj princip se karakteriše realnim sagledavanjem svih potencijala i mogućnosti koje su na raspolaganju zajednici. Time zajednica usklađuje svoje planove sa mogućnostima, pa ne dolazi do raskoraka između ove dvije kategorije. Objektivnim pristupom, opština Kolašin će zapravo posmatrati probleme sa realnih osnova i na isti način pristupati njihovom rješavanju. Svjesni svojih mogućnosti, lakše ćemo dostići planirane ciljeve.
- 6) *Poštovanje postojećih propisa.* Treba učiniti napore da se radi u skladu sa domaćim propisima i propisima EU. Pored toga, neophodno je poštovati i ujedno implementirati postojeća planska dokumenta u Strateški plan. Na ovaj način povećava se produktivnost rada, a zajednica time jača u svim sferama.

Utvrdjivanje višegodišnjih razvojnih smjernica u oblastima iz nadležnosti lokalnih samouprava i praćenje sprovođenja najvažnijih projekata i aktivnosti privrednog, socijalnog i kulturnog razvoja je i ranije bila praksa lokalne uprave Kolašina. U okviru projekta „Razvoj strateških planova u crnogorskim opštinama“ pod pokroviteljstvom USAID-ovog programa Dobra lokalna samouprava, a uz tehničku pomoć i podršku Agencije za Lokalnu Demokratiju i Partnerstvo Crne Gore, CHF Montenegro i Urban Institute Montenegro, urađen je plan razvoja za period 2004-2009, da bi kasnije bio pripremljen i usvojen Strateški plan opštine Kolašin 2012-2016. Strateški plan razvoja 2012-2016 pripremljen je uz tehničku i stručnu pomoć UNDP kancelarije u Podgorici, u okviru programa “Jačanje mehanizama javnih finansija na lokalnom nivou u Crnoj Gori“, koji sprovodi Kancelarija Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori, uz finansijsku podršku Kraljevine Holandije, dok su glavni partneri u projektu Ministarstvo finansija, Ministarstvo unutrašnjih poslova, Zajednica opština Crne Gore i opštine u Crnoj Gori.

Strateški plan razvoja opštine Kolašin 2018-2022 izrađen je uz stručnu pomoć preduzeća “CEED Consulting” doo iz Podgorice. “CEED Consulting” je postao vodeća kompanija u oblasti poslovnog savjetovanja u Crnoj Gori. U izradi, svoju stručnu pomoć za izradu Plana pružilo je Ministarstvo ekonomije i Kancelarija UNDP iz Podgorice, preko svojih predstavnika.

2. PRIKAZ STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA JLS

Strateški plan razvoja opštine Kolašin 2018-2022. je dobro strukturiran tako da svojom formom prati smjernice date u Pravilniku o metodologiji za izradu strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave. U nastavku je data fazna evaluacija ključnih poglavlja.

Proces izrade Strateškog plana je obuhvatio sljedeće korake:

- 1) Formiranje Konsultativne i radne grupe za izradu Strateškog plana razvoja;
- 2) Analizu postojećeg stanja;
- 3) Izradu SWOT analize;
- 4) Razvoj strateškog cilja i definisanje ključnih prioriteta razvoja;
- 5) Definisanje mjera i projekata;
- 6) Plan monitoringa i finansiranje.

Konsultativna grupa

U skladu sa Pravilnikom o metodologiji za izradu strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave, za potrebe procesa strateškog planiranja, opština Kolašin oformila je konsultativnu grupu koja je, zajedno sa predstavnicima lokalne uprave, učestvovala u pripremi ovog planskog dokumenta.

Konsultativna grupa za izradu Strateškog plana razvoja opštine Kolašin:

- Mile Glavičanin, koordinator	- Ranko Šćepanović
- Borislav Bulatović	- Verica Aničić
- Marija Brajović	- Nikola Krneta
- Branislav Jeknić	- Jelka Rakočević
- Mikan Medenica	- Dragan Šekularac
- Branka Golubović	- Milan Marković
- Ivana Grujić	- Balša Cvetković
- Goran Rakočević	- Vojin Vlahović

Stručna pomoć

Dr Dragana Radević, CEED Consulting doo

Mihailo Zečević, CEED Consulting doo

Milena Jovetić, Ministarstvo ekonomije

Dženana Šćekić, Kancelarija UNDP

Analiza postojećeg stanja

Na osnovu kvantitativnog i kvalitativnog opisa postojećeg stanja jasno se stvara slika o trenutnoj situaciji u opštini. Analiza jasno naglašava **prednosti** (prirodna bogastva, geografski položaj, bogata kulturna baština, očuvana životna sredina, dobra saobraćajna povezanost, potencijali za razvoj turizma i dr) i **probleme** (depopulacija, nedostatak turističke infrastrukture, loša obrazovna struktura, nedostatak preduzetničkog duha, loša saobraćajna infrastruktura, problem upravljanja otpadom, vodovodna i kanalizaciona mreža, nedostatak kadrova sa specifičnim zanimanjima i dr).

SWOT analiza

SWOT analiza obuhvata svih pet tematskih oblasti naglašanih u Pravilniku. Ona se temelji na informacijama koje su prikazane u analizi postojećeg stanja i zasniva se na objektivnoj i realnoj procjeni prikupljenih podataka. Sadržaj SWOT analize je dobro strukturiran i pravi jasnu razliku između: unutrašnjih - (prednosti i slabosti) i spoljašnjih faktora - (šanse i prijetnje). SWOT analiza pokazuje šta se sve može postići, koje su zapravo mogućnosti i rizici sa kojima se opština Kolašin suočava.

Strateški ciljevi, prioriteti i projekti

Postavljeni Opšti strateški cilj opštine Kolašin predstavlja jak izazov na čijem ostvarenju će morati biti uključena cjelokupna zajednica u saradnji sa ostalim akterima. Opšti cilj je široko postavljen i temelji se na principima održivog razvoja stavljajući akcenat na očuvanje životne sredine. Prioriteti i projekti su mjerljivi, ostvarivi, jasno formulisani i međusobno usklađeni i usmjereni na ostvarenje Strateških ciljeva.

Projekti

Lista od 45 projekata uključuje razvojne projekte koji su definisani članom 20, stav 3 Zakona o regionalnom razvoju Crne Gore. Za realizaciju pojedinih infrastrukturnih projekata potrebna su značajna sredstva, pa je u opštini u cilju realizacije tih projekata prepoznat značaj korišćenja EU fondova. Potencijalni izvori finansiranja su usklađeni sa indetifikovanim izvorima navedenim u Pravilniku i odnose se na: sopstvene izvore JLS, budžet Crne Gore, fondove EU, međunarodne organizacije, privatno bankarski sektor i Investiciono-razvojni fond Crne Gore. U strukturi tih sredstava predviđeno je značajno učešće opštinskog budžeta. Predviđeno je da usvajanje Strateškog plana razvoja opštine prati izrada godišnjeg akcionog plana u kojem bi bio dat prikaz finansijskih sredstava potrebnih za realizaciju odabranih projekata.

Monitoring

Opština Kolašin je prepoznala značaj monitoringa u cilju efikasne implementacije Strateškog plana i upotrebe resursa, kao i mjerenja efekata koji se postižu realizacijom predviđenih projekata. Za sprovođenje procesa monitoringa biće zadužene tri osobe iz OKG, koje će izvještavati predsjednika OKG o implementaciji SPR.

Predviđeno je da se za monitoring koriste procesni, finansijski i fizički indikatori. Indikatori navedeni u opisu projekta su mjerljivi iako u ovoj fazi nijesu u potpunosti definisani. Pojedini projekti nemaju prikazane finansijske indikatore ali je planirano da se u godišnjim akcionim planovima da detaljan opis indikatora.

Monitoring izvještaj će se raditi jednom godišnje i biće dostavljen Ministarstvu ekonomije zaključno sa 30. aprilom za prethodnu godinu.

Eksterna usklađenost

Eksterna usklađenost dokumenta se ogleda u tome da su strateški cilj i prioriteti iz Strateškog plana razvoja opštine Kolašin usklađeni sa Strategijom regionalnog razvoja i njoj pripadajućim strateškim ciljevima i prioritetima. Usklađenost je vidljiva i sa ostalim nacionalnim dokumentima, Prostornim planom Crne Gore do 2020. godine i Nacionalnom strategijom održivog razvoja Crne Gore a samim tim i sa evropskim razvojnim strategijama. Prema Prostornom planu Crne Gore do 2020. godine kao prioritetne oblasti razvoja opštine Kolašin prepoznate su: turizam (usmjeren na formiranje specijalizovane ponude); poljoprivreda; hidroenergetski potencijal i prerađivačka industrija.

Interna usklađenost

Iz dokumenta je lako uočljivo da prioriteti i mjere proizilaze iz Analize postojećeg stanja i stavki naznačenih u SWOT analizi.

Strateški cilj razvoja jasno određuje primarne oblasti koje se odnose na turizam, privredu i održivo upravljanje i korišćenje prirodnih resursa.

Glavni fokus vizija stavlja na konkurentnost, tako da najveći dio mjera i projekata otpada na ovu oblast. U opštini je prepoznat značaj očuvanja životne sredine pa su i u ovom pravcu usmjerili veliki broj aktivnosti koje povlače značajna finansijska sredstva. U viziji se kao prioritet navodi i poboljšanje privredne aktivnosti što predstavlja preduslov za podizanje životnog standarda.

3. ANALIZA POSTOJEĆEG STANJA I SWOT ANALIZA

3.1. PROFIL OPŠTINE

3.1.1. Geografski položaj

Opština Kolašina zauzima središnji dio kontinentalne makrocjeline Crne Gore. Ukupna površina teritorije opštine iznosi 898 km², što čini 6,42% površine Crne Gore i po tom parametru nalazi se na šestom mjestu u državi. Opština se ubraja u sjeverno – planinsko područje. Gradsko naselje zauzima središnji položaj opštine na nadmorskoj visini od 965 m, na 42° 50' SGŠ i 29° 35' IGD. Kolašin, zauzima centralnu poziciju u crnogorskom prostoru i predstavlja vezu između Crnogorskog primorja i skadarsko – podgoričke kotline i regiona Sjeverne Crne Gore i kontinentalnog zaleđa Srbije, Podunavlja i Srednje Evrope.

Reljef opštine Kolašin je raznovrstan. Pored rijeka i visokih planina, poseban pečat ovoj opštini daju i lednička jezera, u narodu poznatija kao “gorske oči”, od kojih je najveće Biogradsko jezero, koje je ujedno i dio Nacionalnog parka Biogradska gora.

3.1.2. Klima

Klima Kolašina i okoline je kontinentalno-planinska sa hladnim zimama i suvim ljetima. Na klimatske karakteristike najveći uticaj imaju geografski položaj i uticaj Jadrana. Sniježni pokrivač se zadržava približno tri meseca u toku godine. Srednja godišnja temperatura vazduha je 7.3°C. Najhladniji je januar, a najtopliji jul. Jesen je, sa prosječnom temperaturom od 8.3°C, toplija od proleća (6.5°C), što se tumači uticajima sa mora. Na području regiona prisutna su tri klimata: umjereno kontinentalni, u najnižim djelovima rijeke Tare i Morače, izložen uticaju jadransko-mediteranske klime; subplaninski, na srednjim visinskim zonama; i planinski, u najvišim predjelima koji su pod snažnim uticajem planina. *Klimatski faktori i elementi – ANEX I.*

3.1.3. Hidrologija

Teritorija Opštine Kolašin obiluje vodenim tokovima i značajnim hidropotencijalom (godišnji oticaj iznosi 68,54m³/s). Rijeka Tara (141km), koja izvire ispod Komova jedna je od najljepših u svijetu, upisana je u Registar svjetske kulturne i prirodne baštine. Tara je najveća rijeka Crne Gore. Po svojim prirodno – geografskim karakteristikama predstavlja jedinstveno područje, ne samo u našoj zemlji već i šire. Rijeka Tara je, ustvari, hidrografska okosnica koja optimalno definiše hidromorfološki izgled doline Tare u kome se nalazi oko 43% hidroenergetskog potencijala crnogorskih vodotoka. Pripada crnomorskom slivu i zajedno sa Pivom formira rijeku Drinu. Na svim vodomjernim stanicama glavni minimum proticaja je u avgustu, što uslovljavaju visoke temperature vazduha, veliko isparavanje, kao i minimum padavina u ljetnjim mjesecima. Sekundarni minimum je u januaru ili u februaru i rezultat je smanjene količine padavina koje se pretežno javljaju u obliku snijega, tako da ne učestvuju odmah u proticaju. Najveća vrijednost

specifičnog oticaja u slivu Tare je na profilu Trebaljevo (54,17 l/s/km²), a najmanja kod Šćepan Polja (43,31 l/s/km²) što je i razumljivo jer se u tom pravcu smanjuje i količina padavina u slivu.

Rijeka Morača sa kanjonom dužine 38km i impresivne dubine od 1.100m, je takođe značajan prirodni resurs Kolašina. Rijeka Morača je najveća pritoka Skadarskog jezera. Nastaje na koti od 975 mnv. u prostoru Gornje Morače, od niza povremenih i stalnih potoka sa istočnih padina Zebalaca i Šuplje grede i sjevernih padina Moračkih kapa, među kojima je najznačajniji Rzački i Javorski potok kao i manji potoci Koritski i Rupočajski potok. Površina gornjeg slivnog područja do ušća Zete u Moraču je oko 985 km². Srednji višegodišnji proticaj Morače, prije ušća Zete je oko 67 m³/s. Svuda gdje Morača i njene pritoke nailaze na čiste krečnjake, usječene su kanjonske doline i klisure: Bijele stijene, Subadanj, Platije, Omazonica i dr.

3.1.4. Biodiverzitet

Bogatstvo i raznovrsnost flore, ekosistemski diverzitet kao i mozaičan raspored vegetacijskih jedinica prepoznatljiva su karakteristika područja Kolašina i okoline. Na teritoriji opštine Kolašin postoji preko 2.000 različitih biljnih vrsta, od kojih su mnoge endemične. U šumskim zajednicama raste 220 vrsta biljaka. Do sada je utvrđeno prisustvo 26 fitocenoza. Znatno više biljnih vrsta je u nešumskim ekosistemima. Među njima je 20% endema Balkanskog poluostrva. U prethodnom periodu, vršene su velike sječe šuma koje su dovele do značajnih promjena na pojedinim lokalitetima, što je rezultiralo nestankom nekih rijetkih vrsta. *Flora i vegetacija – ANEX II.*

Bogatstvo šumskih ekosistema i prisustvo endemičnih biljnih vrsta uslovalo je veliki diverzitet gljiva. Do sada je samo u Nacionalnom Parku "Biogradska gora" konstatovano više od 700 vrsta gljiva. Zbog velikog bogatstva vrsta gljiva kao i prisustva međunarodno značajnih vrsta područje prašumskog rezervata NP "Biogradska gora" predstavlja potencijalno IFA područje (Important Fungus Area – važno stanište gljiva). *Vrste gljiva – ANEX III.*

Životinjski svijet na području Opštine je takođe raznovrstan i brojan. Osnovna vrsta divljači je srna (*Capreolus capreolus*) i veliki tetreb (*Tetrao urogalus*). Od sitnije divljači zec (*Lepus europaeus*) i leštarka (*Tetrastes bonasia*). U posljednjih dvadesetak godina, na Biogradskom jezeru se gnijezdi patka gluvara (*Anas platyrhynchos*), a registrovana je i na drugim jezerima u parku. Mrki medved (*Ursus arctos*), vidra, kuna zlatica i kuna belica, lisica, razne vrste orlova i sova su takođe stalni stanovnici. *Fauna – ANEX IV.*

3.1.5. Zaštićena područja

Po osnovu nacionalnog zakonodavstva, na području opštine Kolašin zaštićena su sljedeća prirodna dobra²:

- Nacionalni park "Biogradska gora" (5.650 ha)
- Spomenik prirode "Botanička bašta planinske flore" u Kolašinu (0,64 ha)
- Bor krivulj (*Pinus mugo*) na Bjelasici
- Pojedine biljne i životinjske vrste. *Zaštićena područja – ANEX V.*

Na teritoriji Opštine postoje prirodne znamenitosti i specifičnosti za koje je potrebno obezbijediti odgovarajući stepen zaštite. Procedura njihovog stavljanja pod zaštitu treba da bude sprovedena u skladu sa Zakonom o zaštiti prirode. Prostornim Planom Crne Gore data je projekcija nacionalne mreže zaštićenih područja prirode i utvrđeni su prijedlozi za stavljanje pod zaštitu u kategorijama

² Centralni registar zaštićenih objekata prirode Crne Gore

zaštite koje su od nacionalnog značaja (rezervati prirode, nacionalni i regionalni parkovi). Ostale kategorije zaštite (spomenik prirode i predio posebnih prirodnih odlika) ostavljeni su za dalju analizu i razmatranje opštinskim planovima, s obzirom da se radi o kategorijama za čije je upravljanje po zakonu nadležna lokalna uprava. *Projekcija zaštite – ANEX VI.*

3.1.6. Tipologija predjela

Predio znači određeno područje, viđeno ljudskim okom, čije su karakteristike rezultat međusobnog djelovanja prirodnih i/ili ljudskih faktora (Evropska konvencija o predjelima). Raznolikost vegetacije u horizontalnom i vertikalnom pravcu bogatstvo biljnih vrsta i brojne florističke specifičnosti ovog područja takođe su utkane u morfologiju pejzaža³.

Na teritoriji Crne Gore može se izdvojiti više reljefnih cjelina. To su: Crnogorsko primorje, Zaravan dubokog krša (Krivošije, Grahovski kraj, Rudine i Banjani), središnja udolina Crne Gore, oblast visokih planina i površi i Oblast sjeveroistočne Crne Gore. Oblast visokih planina i površi obuhvata najveći dio sjevernog područja Crne Gore, po mnogim karakteristikama jedan od najtipičnijih prostora Dinarida u cjelini. Čine je više planinskih lanaca, dinarskog pravca pružanja, između kojih su planinske površi i duboki kanjoni. Među planinama ističu se: Golija, Vojnik, Maganik, Prekornica, Žijovo, Volujak, Ljubišnja, Durmitor, Sinjajevina, Bjelasica, Komovi, Visitor i Prokletije. U oblasti visokih planina i površi posebnu geomorfološku specifičnost čine kanjonske doline Morače, Tare i Pive⁴.

Tipologija za posmatrano područje je urađena prema geomorfološkim karakteristikama, karakteristikama vegetacije i stepenu antropogenog uticaja i to Overlay metodom tj. preklapanjem više karata (topografske karte, ortofoto snimaka, karte izohipsi, hipsometrijske karte, vegetacijske karte i drugih relevantnih podataka)⁵. Analiza atributa i kriterijuma za izdvajanje tipova predjela:

- Klima - na području opštine Kolašin zastupljeno je nekoliko klimatskih tipova: od planinske, preko subplaninske i umjereno-kontinentalne klime u dolini rijeke Tare, do izmijenjeno sredozemne u dolini rijeke Morače.
- Visinski pojas - karte visinskih pojaseva se konstruišu izborom visinskih intervala na baznoj karti. Važni aspekti fiziografije, nagibi, zemljište, hidrologija, mikroklimat i vegetacija su uslovljeni i strogo povezani sa visinom.
- Vegetacija – javljaju se lišćarske zone, preko brdske i subalpske, do zone bora krivulja koja predstavlja gornju šumsku granicu i iznad koje se prostiru visokoplaninski pašnjaci i kamenjari. *Tipovi predjela – ANEX VII.*

3.2. DEMOGRAFIJA

3.2.1. Demografski pokazatelji

Broj stanovnika u Kolašinu konstantno je u opadanju. Podaci popisa sprovedenog 1961. godine pokazuju da je Kolašin tada imao 14,882 stanovnika, dok prema preliminarnim podacima popisa iz 2011. godine ovaj broj iznosi 8.380 stanovnika, što predstavlja pad broja stanovnika od 43,7%. Gustina naseljenosti na teritoriji opštine Kolašin je 9.4 stanovnika/km², što je svrstava u retko naseljene opštine. Opština Kolašin administrativno je podijeljena na 18 mjesnih zajednica i 38 katastarskih opština kojima gravitira 70 naselja.

³ Mapiranje i tipologija predjela Crne Gore, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, maj 2015

⁴ Mapiranje i tipologija predjela Crne Gore, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, maj 2015

⁵ PUP opštine Kolašin, 2014.

Pored opadajućeg broja stanovnika, Kolašin se takođe suočava sa problemom ubrzanog starenja stanovništva. Prosječna starosna dob stanovništva u Kolašinu iznosi 40,1 godina, skoro 3.godine više od nacionalnog prosjeka ali ispod starosnog prosjeka za EU27 koji iznosi 40,9 godina. Podatak koji u slučaju Kolašina izaziva posebnu zabrinutost je nedovoljna zastupljenost stanovništva od 25 do 44 godina starosti. Prisustvo stanovništva starosne dobi od 25 do 44 godine je značajno iz dva razloga. Prvenstveno, ovaj dio populacije predstavlja reproduktivno aktivno stanovništvo, bez kojeg će održavanje postojećeg broja stanovnika biti otežano. Drugi razlog je da je stanovništvo u ovoj starosnoj dobi radno najaktivnije. Nedovoljna zastupljenost stanovništva starosti od 25. do 44.g. može da bude indikator toga da mlađe stanovništvo nije u mogućnosti da nađe adekvatno zaposlenje u Kolašinu i da je stoga primorano da napušta Opštinu u potrazi za poslom. Ovakav ishod su potvrdili i rezultati ankete koja je sprovedena među lokalnim stanovništvom, kao deo Programa učešća javnosti. Na pitanje „Da li planiraju, ukoliko budu u poziciji da studiraju, da se vrate u grad i tu potraže zaposlenje?“ niko od učesnika ankete nije odgovorio da planira povratak u grad i potragu za poslom. U prilog ovom stavu ide i činjenica da postoji značajan jaz u raspodjeli stanovništva starosti 40-44.g. i 45 do 49.g. Stanovništvo u Kolašinu koje ubrzano stari negativno će se odraziti na potencijal Opštine da ostvari rast ukoliko se što prije ne reši ovo pitanje. Ovaj problem zahtjeva kreiranje i implementaciju jakih politika kojim bi se podstaklo zadržavanje i širenje broja stanovnika starosti ispod 30.g.

3.2.2. Demografska kretanja

Osnovne karakteristike demografskih kretanja opštine su:

- Pad ukupnog broja stanovnika (8380 stanovnika po preliminarnim rezultatima popisa 2011.) tj. 15,4% manje u odnosu na popis 2003.godine
- Koncentracija stanovništva u gradskoj zoni (4 595 stanovnika 2011.).
- Smanjenje broja domaćinstava oko 10% (2850 domaćinstava po popisu 2011.)
- Povećanje stambenih jedinica 10,3% (5095 stambenih jedinica po popisu 2011.)
- Uravnotežena polna struktura (muško 4.229, žensko 4.151)
- Nastavak tendencije starenja stanovništva (prosječna starost u Kolašinu 40.1god.)
- Negativan prirodni priraštaj -31 u 2010.godini
- Izražene migracije (posebno izražene dnevne migracije aktivnog stanovništva i đaka)
- 93,02% stanovništva pravoslavne vjeroispovijesti (popis 2011.)
- Prema nacionalnoj pripadnosti: 57,42% crnogoraca; 35,75% srba; 0,21 muslimana...
- Smanjenje radno aktivnog i povećanje penzionisanog i izdržavanog stanovništva.

Bez poboljšane demografske situacije, potencijali Kolašina za rast biće ozbiljno ugroženi. Ukupna demografska kretanja na području Opštine Kolašin karakteriše nekoliko bitnih činjenica: nepovoljna starosna struktura, promjena odnosa radno-aktivnog, izdržavanog i penzionisanog stanovništva, promjena zanimanja i kvalifikacione strukture stanovništva.

Migraciona kretanja se vrše unutar same Opštine iz ruralnih naselja prema gradskom centru, potom prema ostalim opštinskim centrima u Republici (naročito ka Podgorici), ka evropskim zemljama (naročito Njemačka i Danska).

Tabela 1. Migracioni saldo opštine Kolašin 2014.godine.

Izvor: MONSTAT

OPŠTINA	DOSELJENJA	ODSELJENJA	SALDO
KOLAŠIN	24	94	-70

Opština bilježi negativne stope rasta za period obuhvaćen ovim periodom, pri čemu je opadanje stope rasta teklo ubrzano i to sa -0,7% za period od 1961g. do 1971g. na -2,0% od 2003g. do

2011.g. Ubrzana stopa opadanja broja stanovnika u Kolašinu zajedno sa opadajućim stopama rasta broja stanovnika na nacionalnom nivou ukazuju na to da treba raditi na stabilizaciji postojeće baze stanovnika.

3.3. TRŽIŠTE RADA

Na Birou rada u opštini Kolašin evidentirano je 772 nezaposlenih lica (podatak od 31.08.2015.godine). Opadanje broja stanovnika u Kolašinu, i opšte gledano na cjelom sjeveru Crne Gore je posljedica nedovoljne mogućnosti za zaposlenje lokalnog stanovništva. Opšte gledano, zdrava, uravnotežena i održiva zajednica ima stopu aktivnosti od 50%; što znači da ima jedno radno mjesto na svaka dva lokalna stanovnika. Stopa aktivnosti ispod 50% je obično pokazatelj dugoročne neodrživosti zajednice. *Pokazatelji tržišta rada – ANEX VIII.*

Tabela 2. Stopa nezaposlenosti u opštini Kolašin⁶. Izvor: ZZZ Kolašin

Godina	Stopa nezap.	Broj nezap.	Muskarci	Žene
2012	21.68	666	427	239
2013	26.24	806	498	308
2014	26.76	822	508	314
2015	27.80	854	522	332

3.4. ADMINISTRATIVNI KAPACITETI OPŠTINE

3.4.1. Lokalna uprava

Organizacija i način rada lokalne uprave opštine Kolašin regulisane su Odlukom Predsjednice Opštine, kojom su obrazovani organi lokalne uprave Opštine i to kao sekretarijati, službe i direkcije. Struktura zaposlenih po stručnoj spremi je neadekvatna, s obzirom da je najviše zaposlenih sa srednjom stručnom spremom. Situacija je nešto popravljena nakon sprovođenja programa racionalizacije.

Tabela 3. Broj zaposlenih, prema postojećoj sistematizaciji. Izvor: Opština Kolašin

Organ uprave	Broj zaposlenih
Predsjednička služba	6
Skupštinska služba	5
Služba Glavnog administratora	3
Sekretarijat za finansije i opštu upravu	31
Sekretarijat za uređenje prostora, životnu sredinu i komunalno-stambene poslove	8
Komunalna policija	6
UKUPNO	59

Opština je osnivač i sljedećih preduzeća ili ustanova:

- "Komunalno" doo,
- „Vodovod i kanalizacija“ doo
- Centar za kulturu opštine Kolašin
- Turistička organizacija opštine Kolašin

Od međunarodnih donatora i organizacija, koriste se sredstva iz IPA fondova za realizaciju projekata infrastrukture i prekogranične saradnje. Pored ovih fondova, sa svojim aktivnostima prisutni su i sljedeći donatori UNDP, USAID, GEF i Austrijsko-crnogorsko partnerstvo. Austrijsko-

⁶ Evidencija nezaposlenih lica-Izveštaj o radu (2012-2015), Zavod za zapošljavanje Crne Gore

crnogorsko partnerstvo je sa svojom kancelarijom u Kolašinu sprovedo brojne projekte iz oblasti turizma, kulture, ekologije.

U prostorijama Centra za kulturu radi Regionalno razvojna agencija za Bjelasicu, Komove i Prokletije. Ova Agencija pruža stručnu podršku projekata iz oblasti turizma, ekologije, kulture itd. Međuopštinska saradnja se odnosi na saradnju u vezi regionalnog upravljanja otpadom sa opštinama na sjeveru Crne Gore. Saradnja se odnosi i na upravljanje zaštićenim područjima (opštine Andrijevica i Podgorica). Takođe je prisutna i turistička saradnja u regionu Bjelasice i Komova sa svim opštinama koje gravitiraju ovom području.

3.4.2. Kapaciteti opštine Kolašin za korišćenje sredstava iz EU fondova

Nakon potpisivanja Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju Crne Gore i Evropske unije 2007. godine Crna Gora je dobila mogućnost da kroz pretpristupne fondove Evropske unije (IPA fondove) aplicira za sredstva neophodna za dostizanje standarda neophodnih za pristupanje Uniji. Ovi fondovi su prije svega namijenjeni za unapređenje zakonodavstva, reformu javne uprave, unapređenje poljoprivredne proizvodnje i ruralnog razvoja, unapređenje konkurentnosti, zatitu životne sredine itd. Za ova sredstva pored državnih organa i nevladinih organizacija mogu aplicirati lokalne samouprave, javne ustanove, javne službe kao i institucije kulture na lokalnom nivou. Praksa je pokazala da su ovi fondove iskorišteni na pravi način predstavljali za lokalne uprave dobar način za rješavanje prioriternih problema u lokalnim sredinama, kao i da su dala zamajac za dalji razvoj i unapređenje u mnogim sferama društvenog i privrednog razvoja.

Međutim, problem sa kojima se lokalne samouprave susreću prilikom razrade projektnih ideja i apliciranja za sredstva iz IPA fondova su:

1. Nedostatak finansijskih sredstava neophodnih za kofinansiranje projekta (10-15 % ukupne vrijednosti projekta mora biti učešće aplikanta)
2. Nedostatak stručnog kadra koji bi projektne aplikacije pripremio na kvalitetan način

Gore navedeni problemi su razlog zbog kojeg su opštine sa većim budžetskih prihodima i konsolidovanim finasijama kao i sa pravovremenim ulaganjem u razvoj kadra neophodnog za pripremu projektne dokumentacije mnogo uspješnije u privlačenju sredstava iz ovih fondova. Nažalost Opština Kolašin spada u onu grupu opština koje nijesu na vrijeme prepoznale značaj ovih fondova tako da za razliku od nekih drugih opština (Tivat, Danilovgrad, Nikšić) koje posjeduju formirane projektne timove sa višegodišnjim iskustvom u pisanju projekata i njenu implementaciju naša opština u takav jedan tim još uvijek nema. Ohrabruje to što je novom sistematizacijom koja je u 2016. godini izvršena predviđeno formiranje Kancelarije za ekonomski razvoj i evropske integracije pri kabinetu predsjednice čiji glavni zadatak bi bio praćenje poziva za podnošenje projektnih aplikacija, pisanje projektnih predloga kao i njihova implementacija. S tim u vezi, očekuje se da se formiranje tima završi u toku 2017. godine kako bi spremno dočekali grantove iz IPAA (2014-2020) programa pretpristupne podrške.

Kapaciteti nevladinog sektora za pisanje projektnih predloga i apliciranje za sredstva iz EU fondova su donekle veći. Problem je što i pored relativno velikog broja nevladinih organizacija u gradu (oko 40) tek nekoliko njih aktivno učestvuje sa projektnim predlozima u privlačenju sredstava. Razlozi za to su slični onima sa kojima se susreću lokalne samouprave.

Što se tiče finansijskih problema sa kojima se susreću lokalne samouprave prilikom apliciranja za sredstva iz EU fondova predloženo je bilo formiranje nacionalnog fonda iz kojeg bi lokalne samouprave mogle da povlače sredstva neophodna za kofinansiranje projektnih predloga. Formirana je radna grupa koja se sastojala iz 12 predstavnika državnih organa i 11 predstavnika civilnog sektora sa zadatkom da utvrdi najbolji model za postojanje ovog fonda kao i visinu neophodnih sredstava koja bi u njemu od strane države bila uplaćena ali na tome se stalo tako da taj fond još uvijek nije uspostavljen.

U pogledu unapređenja postojećih administrativnih kapaciteta opštine postoji značajan prostor za djelovanje. Potrebno je povezati i stimulirati javne ustanove i javna preduzeća na zajedničku saradnju kako bi što bolje mogli da privuku sredstva iz nacionalnih i EU fondova neophodna za unapređenje njihovog rada. Takođe potrebno je edukovati postojeći kadar i unaprijediti njihova znanja i vještine kako bi mogli na adekvatan način da odgovore novim izazovima u oblastima turizma, poljoprivrede i preduzetništva. Lokalna samouprava bi pored projektnog tima morala da posjeduje i tim koji bi preduzetnicima, poljoprivrednicima i turističkim radnicima pružali usluge izrade biznis planova, pripreme dokumentacije i davanje savjeta kako da unaprijede svoj posao. Praksa je pokazala da zbog visokih troškova prikupljanja dokumentacije za konkurisanje za kredit kod IRF-a veliki broj potencijalnih preduzetnika i poljoprivrednika odustaje od te ideje, kao i da je neadekvatno pripremljena dokumentacija razlog zbog koga mnogi zahtjevi za dodjelu kredita bivaju odbijeni.

U prethodnom periodu, opština Kolašin aplicirala je sa dva projekta, u vrijednosti od 1.000.000 eura, a odobren je jedan projekat u vrijednosti od oko 560.000 eura. Prvi odobreni projekat iz IPA fondova "Šetalište na desnoj obali Tare" odnosi se na izgradnju šetališta, koje će napraviti i prirodnu i turističku vezu između novog mosta na Vladošu i sadržaja sportske zone. Na posljednjem pozivu Prekogranične saradnje sa Srbijom, opština Kolašin je aplicirala sa tri projektna prijedloga. Takođe, opština učestvuje u Mediteranskom IPA programu sa jednim i u Adriatic programu sa dva projektna prijedloga. Rezultati ovih aktivnosti biće poznati naknadno.

3.5.PRIVREDA

3.5.1. Industrija

Važećim Prostornim planom Crne Gore kao neki od potencijala Kolašinskog kraja prepoznati su značajni šumski kompleksi, ukrasni i tehnički građevinski kamen, gline, šljunak i pijesak, resursi pitke vode, izgrađeni kapaciteti prerađivačke industrije. Jedan od prioriteta razvoja je razvoj prerađivačke industrije manjeg obima kao i flaširanje vode koja je "A"klase. Funkcionisanje velikih društvenih preduzeća kao što su Transport, Veletrgovina, Exportdrvo, FAK, Impregnacija drveta predstavljala je izvesnu pokretačku snagu Opštine. Ova preduzeća zapošljavala su dio lokalnog stanovništva. Međutim, procesom ekonomske tranzicije, nepravilno izvršene privatizacije, danas ova preduzeća ili nisu u funkciji ili skoro da ne funkcionišu. Tako da Industrijska zona u opštini Kolašin funkcioniše kapacitetima koji su ispod realnih mogućnosti.

3.5.2. Privredni subjekti u opštini

Prirodne karakteristike Opštine uslovile su da je stanovništvo tradicionalno usmjereno na bavljenje poljoprivredom, odnosno stočarstvom. Velike površine opštine su pod šumama, što predstavlja odličnu bazu za razvoj korišćenja šumskih potencijala i na bazi toga razvijanja industrijskih kapaciteta za rezanje i preradu drveta, proizvodnju građevinskog materijala od drveta, parketa, za integrisanje željezničkih pragova i PTT stubova, hemijski zaštitu drveta. Postrojenja drvne

industrije u Kolašinu bave se hemijskom i mehaničkom preradom drveta. Trenutno u Opštini ima 12 kompanija koje se bave rezanjem i obradom drveta i 8 koje proizvode ostale proizvode od drveta (parket, stolariju). *Privredni subjekti – ANEX IX.*

Tabela 4. Poslovni subjekti, uporedo, za 2014. godinu i 2015. Godinu⁷. Izvor: Opština Kolašin

Opština	Frekventnost 2014 godina	Procenat	Frekventnost 2015 godina	Procenat
Kolašin	186	0,8	195	0,8

3.5.3. Poljoprivreda

Prirodne karakteristike terena uticale su da se stanovništvo na ovom području oduvijek bavilo poljoprivredom kao osnovnom djelatnošću. Međutim, usljed snažnih procesa deagrarizacije zabilježenih na ovom području u posljednjoj deceniji, broj ukupnog i poljoprivrednog stanovništva je imao izražen trend smanjenja. Poljoprivredna proizvodnja na ovom području nije razvijena u skladu sa postojećim resursima. Tržišna proizvodnja je izuzetno mala, preovlađuje proizvodnja za potrošnju u domaćinstvima i prodaju na zelenim pijacama i lokalnim marketima.

Strukturu korišćenja zemljišta na ovom području opredjeljuju prirodne karakteristike područja (planinska klima, pedološka svojstva zemljišta i dr.). Iz strukture poljoprivrednog zemljišta vidi se da postoje značajne mogućnosti za razvoj stočarstva, koje je najzastupljenije i istovremeno ima najveći potencijal za razvoj. Razvoj stočarstva (govedarstva i ovčarstva) je apsolutni nosilac razvoja poljoprivrede na ovom području i velika šansa za farmere Kolašina. Bogatstvo pašnjaka i livada značajan je preduslov za gajenje preživara (krave, ovce, koze). Poseban akcenat treba staviti na ovčarstvo i govedarstvo. Brojni pašnjaci i katuni mogu se na najbolji način valorizovati kroz razvoj ovčarstva, posebno ako se ima u vidu činjenica da se u sjevernom dijelu Crne Gore gaji preko 70% ukupnog broja ovaca.

Pored razvoja stočarstva, kao prioriteta poljoprivrede na ovom području, važan je i razvoj ostalih grana: ratarstva, povrtarstva, voćarstva i pčelarstva, koje predstavljaju dopunu i zaokruživanje razvoja poljoprivrede u cjelini, a komplementarne su i sa razvojem turizma. Karakteristično za voćarsku proizvodnju je da je ona najvećim dijelom ekstenzivna i odvija se uglavnom na okućnicama. Rijetko se mogu naći voćnjaci sa poluintenzivnom proizvodnjom. Sortiment je zastareo i ne prati trendove u okruženju, a agrotehničke i pomotehničke mjere (rezidba, obrada, đubrenje, zaštita) rijetko se primjenjuju. Na ovom području postoje izuzetni prirodni potencijali za razvoj pčelarstva. Bogatstvo medonosnog bilja i mala primjena pesticida, pružaju mogućnost za povećanje broja pčelara i pčelinjih društava.

Ovaj region posjeduje izuzetne prirodne potencijale kada je u pitanju ljekovito i aromatično bilje i šumski plodovi. Bogatstvo biljnih vrsta, biljke endemskog porijekla i raznovrsna cvijetna flora pružaju šansu za njihovo značajnije iskorišćavanje. U ovoj oblasti postoji veliki prostor za potencijalne i nove investicije.

Na prostranom području opštine Kolašin, zahvaljujući raznovrsnosti klime i tipova zemljišta, postoje povoljne lokacije za uzgoj pojedinih vrsta voća i povrća. Ove lokacije su prepoznate i u Mapi resursa Crne Gore⁸, koju je pripremlilo Ministarstvo ekonomije. Ukupne poljoprivredne površine opštine Kolašin iznose 24 243 ha, od čega obradive površine obuhvataju 8 629 ha.

⁷ broj i struktura poslovnih subjekata u crnoj gori, 2015. Godina, MONSTAT, mart 2016

⁸ PUP opštine Kolašin, 2014

3.5.4. Turizam

Postojeća turistička ponuda u ljetnjem periodu godine bazirana je na aktivnostima koje se odvijaju u prirodnom okruženju. Posjetioци imaju mogućnost boravka u prirodi uz pješačenje, rafting, sportski ribolov, posmatranje ptica, paraglajding, jahanje. Zimsku turističku sezonu u najvećoj mjeri opredjeljuje aktivnost skijanja na Bjelasici.

Tabela 5: Smjestajni kapaciteti u hotelima. Izvor: TOK

Kolašin	Broj ugostiteljskih objekata	Broj soba	Broj apartmana	Broj ležaja kreveta
UKUPNO	8	198	45	507
5*****	0	0	0	0
4****	2	159	30	377
3***	3	21	9	71
2**	3	18	6	59
1*	0	0	0	0

Od smjestajnih kapaciteta ističu se hoteli visoke kategorije Bianca 4* i Lipka 4* koji pružaju posetiocima izvrsnu ponudu smeštaja. Tu su još manji hoteli Brile, Čile, Vila Jelka, Garni, Djevojački most, eko katun Vranjak i komplementarni smjestajni kapaciteti gde su svrstana odmarališta i privatni smjestaj. *Kategorizacija hotela – ANEX X.*

Tabela br. 6: Ukupan broj turističkih kapaciteta u privatnom smjestaju na dan 31.01.2016.g.

Izvor: TOK

	Kuće	Apartmani	Sobe	Eko katuni na Bjelasici	NP Biogradska Gora bungalovi	Ukupno
Broj jedinica				2	12	44
Broj ležajeva	17	50	77	90	32	604

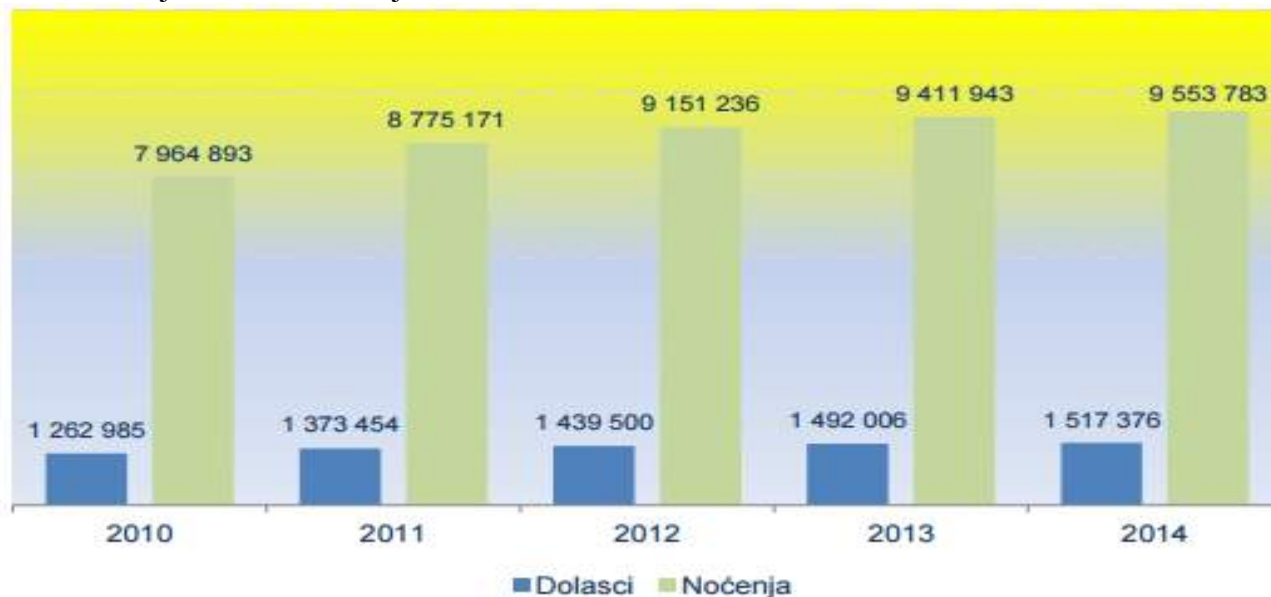
Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D. objavio je Program podrške unapredjenju postojećih apartmanskih i hotelskih kapaciteta⁹. Cilj programa je unapredjenje postojećih apartmanskih i hotelskih kapaciteta, dogradnja, rekonstrukcija, adaptacija, opremanje, prenamjena iz stambenih u turističke kapacitete, kao i kupovina postojećih hotela (uz obavezna investiciona ulaganja) kojima se stvaraju uslovi za podsticanje novog zapošljavanja, omogućava produženje turističke sezone, povećavaju smjestajni kapaciteti, i unapređuje ukupna konkurentost Crne Gore kao turističke destinacije.

Pored ponude bitan segment turističkog tržišta je potražnja, koja pokazuje trend porasta, sa primijetnim povećanjem broja turista iz inostranstva. *Turističke posjete – ANEX XI.*

Opština Kolašin posjeduje značajan potencijal za ekoturizam i za ostvarivanje društvenog i ekonomskog rasta zasnovanog na turizmu. Trenutno, turistička ponuda se zasniva na pogodnostima kao što su pejzaži, panorame, čist vazduh, povoljne temperature, dobra pristupačnost, područja koja su pod zaštitom, skijališta, gastronomija kao i prepoznatljivo, kompaktno gradsko jezgro sa pešačkom zonom.

⁹ Program podrške unapredjenju postojećih apartmanskih i hotelskih kapaciteta, Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D., 2016.godina

Grafik 1: Broj dolazaka i noćenja turista. Izvor: MONSTAT

U neposrednoj blizini grada, na planini Bjelasici, na lokaciji Jezerine, nalazi se savremeni skijaški centar „Ski Resort Kolasin 1450“, koji raspolaže sa 30km uređenih i kategorisanih skijaških staza za alpsko skijanje, kao i potrebnim uslužnim kapacitetima, savremenom sušionicom za opremu kao i velikom količinom skijaške opreme za iznajmljivanje. Staze su pokrivene savremenim, brzim šestosednim i modernizovanim četvorosednim žičarama koje u potpunosti zadovoljavaju potrebe skijališta i omogućavaju mu kapacitet od 10.000 skijaša na dan. Ski centar je saobraćajno dobro povezan sa gradom, a put se redovno održava u toku i zimske i letnje turističke sezone. Zadovoljeni su svi važeći standardi i zahtevi po pitanju usluživanja i bezbednosti skijaša.

Cijene smještaja u Kolašinu su povoljne što je razlog dobre posjete i povećanog obima noćenja. U Kolašinu, za smještaj u domaćinstvu je u prosjeku potrebno 10,00 € , 28,00 € u malim hotelima i do 65,00 € u hotelu Bianca¹⁰.

Postoje veliki potencijali za razvoj nordijskog skijanja na Sinjajevini i Bjelasici, uz mogućnost organizovanja maratona i drugih vidova takmičenja karakterističnih za ovu disciplinu. Jedan takav marathon je već postao tradicionalan i održava se svake zime na planini Sinjajevini. Na Komovima postoje lokacije koje su isuviše strme za komercijalno skijanje, ali su povoljne za ekstremne sportove.

U toku letnje sezone postoji raznovrsna turistička ponuda bazirana na aktivnostima koje se organizuju u prirodi na otvorenom: panoramske ture, pješačke ture (obeležene staze na Bjelasici, Komovima i Sinjajevini), rafting/splavarenje na Tari, planinski biciklizam na Bjelasici, stijena za penjanje Biočinovici (Mušovica rijeka), posjeta brojnim speleološkim objektima, sportski ribolov na rijeci Tari, posjeta Botaničkoj bašti i Nacionalnom Parku Biogradska gora (čamci, šetnja u prirodi, posmatranje ptica). Poseban sadržaj predstavljaju i dva Ekosela ili Ekokatuna na Bjelasici koji omogućavaju turistima da neposrednije dožive boravak na planini kroz kulturu i tradiciju ljudi ovog kraja.

Ograničavajući faktor za razvoj turizma, između ostalog, je u nedovoljnoj saradnje između turističkih poslenika, organa i organizacija. Postoji relativno razvijena turistička infrastruktura, koja je, usljed

¹⁰ Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Informacija o rezultatima zimske turističke sezone 2014/2015.godine Rezime, maj, 2015

nedostatka koordinacije glavnih aktera u razvoju – neiskorišćena. Činjenica da u Kolašinu postoji sivo tržište smještaja otežava utvrđivanje realne slike koja pokazuje trenutno stanje potražnje na turističkom tržištu Kolašina. Kada je u pitanju broj smještaja u domenu sive ekonomije, važno je istaći da je evidentan broj izdavalaca smještaja, koji nijesu registrovani. U domenu funkcionisanja turističke privrede u Kolašinu, od strane turističke inspekcije utvrđene su brojne nepravilnosti koje se odnose na: pružanje turističkih usluga bez odgovarajućeg odobrenja za rad (turističke agencije, rafting, iznajmljivanje opreme, bicikala), nezaključivanje ugovora s putnicima, nepropisno postavljanje reklamnih panoa, skijališta i dr. Dešava se, da i registrovani izdavalac u vrijeme izdavanja odobrenja za rad ima određen broj smještanih jedinica, a da već u narednoj sezoni broj ležaja poveća a odobrenje za rad ostaje staro, sa brojem ležaja po prvom rješenju.

Turistički proizvod u Kolašinu nije u dovoljnoj mjeri diverzifikovan i još uvijek je izražena visoka sezonalnost. Turistička ponuda je još uvijek dominantno orjentisana na skijalište tokom zime. Nedovoljno su razvijeni drugi vidovi turizma, kao što su turizam zasnovan na prirodi, ekotueizma, seoski turizam, kulturni turizam, i dr. Glavni problem u razvoju turizma je nedovoljna saradnja turističkih poslenika sa Oštinskim organima, NVO, i ostalim organizacijama od javnog interesa.

3.5.5. Šumarstvo i drvoprerađivačarstvo

Od ukupnih površina šuma koja po poslednjoj Opštoj osnovi iznosi 50099,97 ha državne šume se prostiru na 33391,97 ha dok površina šuma u privatnom vlasništvu iznosi 16708 ha sa ukupnom drvnom zapreminom od 8963492 m³¹¹. Površina privrednih šuma je 19308,96ha. Površina šuma za ostale namjene iznosi 8.604,28 ha. U šume ostale namjene izdvojeni su cjelokupni šumski kompleksi (gazdinske jedinice) Gornjomoračke, Donjomoračke i Rovačke šume radi zaštite izvorišta Morače i njenih pritoka, sprečavanja erozije i zaštite putnih komunikacija, kao i dijelovi šumskih kompleksa u cilju zaštite izvorišta Tare, šuma subalpijske bukve i šuma namijenjenih za turizam i rekreaciju.

U ukupnoj zapremini privrednih šuma (državnih i privatnih) dominira bukva sa 6096613 m³, dok jela i smrča u ovim šumama imaju dubeću zapreminu od 854709 m³. Šume u državnoj svojini imaju znatno povoljniju strukturu u odnosu na privatne šume, što najbolje odražava količina drvne mase po jedinici površine koja je u privatnim šumama znatno manja. Uvidom u stanje šumskog fonda opštine Kolašin može se ustanoviti da ukupna drvna zapremina privrednih šuma (bez šikara) iznosi 5.890.529m³ ili prosječno 307m³/ha. Tekući zapreminski prirast privrednih šuma (bez šikara) je 91.021m³, prosječno 4,74m³/ha. Učešće četinarara u ukupnoj drvnoj zapremini (jele, munike, smrče i crnog bora) je 17,29%, a u zapreminskom prirastu 18,09% što jasno ukazuje na dominaciju lišćarskih vrsta (bukve, bijelog jasena, gorskog i planinskog javora, cera i dr.) kao i da četinarske vrste pokazuju nešto veći intenzitet prirašćivanja. Osnovna vrsta šumskog fonda opštine Kolašin je bukva, dok u višim regionima značajno je i učešće jele, koja sa bukvom gradi mješovite sastojine velikog proizvodnog potencijala.

Potencijal u drvoprerađivačkoj industriji Kolašina je velik i preporučuje ovu Opštinu za centar aktivnosti u oblasti prerade drveta. Međutim, treba naglasiti da se postojeći drvoprerađivački kapaciteti u industrijskoj zoni Drijenak, koji su bili sa dugom tradicijom i značajnim brojem uposlenih, sticajem nepovoljnih okolnosti i nizom propusta tokom privatizacije posljednjih godina, dospjeli su u krajnje nezavidan položaj. Preduzeće "Exportdrvo" je praktično u cjelosti likvidirano, a kod "Impregnacije" su kapaciteti za hemijsku zaštitu drveta demontirani i oprema rasprodana,

¹¹ PUP Kolašin, 2014

tako da je ostao samo pogon pilanske prerade, manjeg kapaciteta, koji je inače egzistirao, prije svega, kao pripremna jedinica za izradu sirovih pragova za potrebe željeznice. Uporedo sa tim, manji pogoni prerade, koji su u međuvremenu formirani sredstvima privatnih preduzetnika, ni izbliza ne mogu da nadoknade gubitak kapaciteta ova dva već bivša preduzeća koja su egzistirala u okviru društvenog sektora.

3.5.6. Lovstvo

Prema Elaboratu o utanovljavanju lovišta Prostorno-urbanističkog plana (2010) na teritoriji opštine Kolašin nalaze se tri lovišta (Kolašin, Rovca i Morača), kao i dio lovišta posebne namjene „Komovi“. Lovište „Kolašin“ obuhvata istočni dio, lovište „Rovca“ zapadni dio, dok lovište „Morača“ obuhvata centralni dio opštine Kolašin. Lovišta su tipično planinska. U njima postoje povoljni stanišni uslovi za: vukove, medvjede, srne, divlje svinje, zečeve, jarebice kamenjarke i druge vrste divljači (sisara i ptica) kojima odgovaraju postojeći stanišni uslovi. Osim ova tri lovišta na teritoriji opštine Kolašin nalazi se i dio lovišta posebne namjene „Komovi“. *Granice lovišta – ANEX XII.*

3.5.7. Mineralni resursi

Na teritoriji opštine Kolašin nalaze se tri lokaliteta-nalazišta ukrasnog kamena i to: "Gradina", "Javoraš" i "Skrbuša". Ni jedno od ovih nalazišta se organizovano ne eksploatiše, ali postoje inicijative i interesovanja za početak eksploatacije. Pored ukrasnog kamena, postoji i ležište opekarskih glina na lokaciji Blatina – Lipovo. U koritima reka Tare i Morače se vrši eksploatacija šljunka i peska, gde je određen broj fizičkih i pravnih lica dobio koncesije za ovu eksploataciju. *Mineralni resursi – ANEX XIII.*

3.6. OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE

3.6.1. Hidropotencijal

Jedan od najbitnijih resursa Opštine je hidropotencijal. Opština Kolašin je izuzetno bogata malim vodotokovima, pogodnim za izgradnju minielektrana. Ukupan kapacitet malih hidroelektrana na pritokama u opštini Kolašin, procjenjuje se na instalisane snage oko 10 MW i prosječne godišnje proizvodnje oko 30 GWh. Vodotoci na kojima je predviđena izgradnja mhe na rijeci Tari u okviru opštine Kolašin su Crnja i Bukovica. Na pritokama Morače postoje potencijali za mhe najveći u Crnoj Gori i to na Požanjskoj rijeci, Ibrišćici, Ratnji, Sjevernici, Raštaku i Đurđevini.

U cilju iskorišćavanja ovog resursa započet je projekat izgradnje HE na Morači (u skladu sa smernicama Prostornog plana Crne Gore do 2020. godine, aktivnostima definisanih Strategijom razvoja energetike Crne Gore do 2025. godine i Strategije razvoja mini hidroelektrana). Urađena je studija "Hidrološka obrada za profile malih (mini, mikro) hidroelektrana (mHE) na pritokama glavnih vodotokova u Crnoj Gori". Donijete su odluke o izradi studija za izgradnju pet mHE - Pecka, Paljevinska, Slatina, Raštak II i Ocka gora. Iz registra izdatih energetske dozvola, može se vidjeti da je izdato 7 energetske dozvola za vodotoke na teritoriji opštine Kolaši, i to:

- mHE "Raštak", 624 kW, 2,496 GWh
- mHE "Ljeviška rijeka-izvor Morače", 980 kW, 3,321 GWh
- mHE "Paljevinska", 543kW, 2,1 GWh
- mHE "Pecka", 407kW, 1,8 GWh
- mHE "Ocka Gora", 495 kW, 2,18 GWh
- mHE "Jasičje", 560 kW, 2,24 GWh
- mHE "Slatina", 452,98 kW, 1,224 GWh

3.6.2. Energija vjetra

Orografski i klimatski uslovi daju mogućnost za proizvodnju elektro-energije na vjetar. Vjetar najčešće duva iz pravca sever-severozapad (20.1% prema ruži vetrova), sa najčešćom prosečnom brzinom u intervalu od 1-3m/s. Za korišćenje energije vjetra, nema projekcija – osim podataka o jačini i učestanosti vjetra, kao i dominantne morfološke lokacije na kojima bi se mogli podizati agregati za proizvodnju električne energije na vjetar. Orografski i klimatski postoje osnove za proizvodnju elektro-energije na vjetar. Vjetar, kao klimatski element, zavisi od opšte cirkulacije vazduha u atmosferi i od oblika topografije. Prizemno strujanje vazduha je pod velikim uticajem oblika topografije. Najvažnije karakteristike vazdušnih strujanja se prikazuju ružama vjetra, koje izražavaju procenat čestine smjerova i srednju brzinu vjetra po pojedinim smjerovima. U Kolašinu se vrše satna mjerenja brzine i pravca vjetra u, pa je na osnovu tih podataka prikazana ruža vjetra.

Na osnovu ruže vjetra za Kolašin može se zaključiti da je najveća čestina vjetra iz pravca sjever-sjeverozapad 20.1%. Kada posmatramo brzine najčešća brzina vjetra je u intervalu od 1-3m/sa čestinom od 33.8%. Međutim, ove podatke o opštem i prosječnom rasporedu vazdušnih strujanja u toku godine, znatno modifikuju postojeći morfološki sistemi, tako da bi za pojedine mikro lokacije imali drugačiju sliku od prosjeka za opštinu. Na primjer – jačina vjetra, pa i učestalosti se povećavaju od sjevera ka jugu. Planom se omogućava da se, po obavljanju detaljnih istraživanja za ove potrebe, proizvodnja električne energije na bazi vjetra uvede kao nova delatnost na ovim prostorima.

3.6.3. Energija sunca

Zbog klimatskih karakteristika područja, ne predlaže se upotreba solarnih kolektora za pripremu sanitarne tople vode, kao ni upotreba toplotnih pumpi, na koje bi bilo moguće priključiti ove sisteme. Kao mogući način upotrebe i korišćenja energije sunca, indikuje se u manjem obimu upotreba fotonaponskih panela na lokacijama na kojima postoji mala potreba za električnom energijom (elektronski aparati, rashladni uređaji, osvjetljenje), a do kojih je, zbog udaljenosti, relativno skupo dovoditi distributivnu mrežu. Ovo se naročito odnosi na objekte koji se koriste u ljetnjem periodu, a koji imaju malo jednovremeno opterećenje kao npr. katuni, telekomunikacioni objekti (RBS mobilne telefonije, RTV predajnici...).

3.6.4. Biomasa

Za planirane planinske centre Kolašin (1450 i 1600), sa izraženom potrošnjom toplotne energije u zimskom periodu (grijanje, topla voda i priprema hrane), kao energetske efikasno i održivo rješenje predlaže se upotreba potencijala biomase. Raspoloživi drveni ostatak iz šumarstva i drvoprerađivačke industrije na prostoru Bjelasica i susjednih prostora gornjih slivova Tare iznosi oko 35.000 tona drvne mase, u čemu 60% lisćara i 40% četinara. Činioci za takvo opredjeljene u razvoju energetske infrastrukture u odnosu na druge alternative svakako su nezaobilazni:

- raspoloživi i neiskorišćeni potencijal biomase, kao vida obnovljive energije,
- ostvarivanje energetske efikasnosti u transformacijama i korišćenju primarne energije,
- alternativa neekonomičnoj upotrebi električne energije kroz njene transformacije u toplotnu energiju,
- savremena efikasna postrojenja toplana i kogeneracija na biomasu, u pravcu zaštite okoline i održivog razvoja.

Udaljenost i planinski teren uslovljavaju posebna rješenja za sve planinske centre Kolašin (1450), ali planirana naselja (po obimu smještaja i sadržaju objekata) ukazuju na mogućnost rješenja sa istim kapacitetima postrojenja. Energetsko-ekonomske analize rađene za šestomjesečnu grejnu sezonu i četvoromjesečni intenzitet ukazuju na kapacitet toplana za pojedina ski naselja oko 7 MW(t) za Kolašin. Za Ski centar Kolašin podaci su : $P_o = 5 \text{ MW(t)}$ na biomasu i $P_d = 2 \text{ MW(t)}$ na

tečni naftni gas. Dinamika razvoja pojedinih planinskih centara mogla bi uključiti faznu izgradnju postrojenja za Kolašin i Torine 2 x 5 MW(t) .

3.7.OBRAZOVANJE

Na području Kolašina postoji više obrazovnih ustanova i to:

- Dječiji vrtić „Sestre Radović”;
- JU Osnovna škola „Risto Manojlović” sa tri područna odjeljenja: Trebaljevo, Gornje Lipovo, Lipovska Bistrica;
- JU Osnovna škola „Vojin Čepić” Dragovića Polja sa jednim područnim odjeljenjem Ljevišta;
- JU Osnovna škola „Međuriječje” sa pet područnih odjeljenja, sjedište matične škole je Međuriječje; Područna odjeljenja su: Sreteška Gora, Mrtvo Duboko, Vlahovići, Cerovica, Velje Duboko.
- JU Osnovna škola „ Mojsije Stevanović” sa jednim područnim odjeljenjem Bare;
- JU Osnovna škola „Dr Radoslav Jagoš Vešović” u Barama Kraljskim, sa jednim područnim odjeljenjem Mateševo.
- Škola za osnovno muzičko obrazovanje;
- JU Srednja mješovita škola „Braća Selić” (374 učenika).

Predškolsko vaspitanje se vrši u vrtiću “Sestre Radović”, smještenom u gradskom jezgru Opštine. Površina objekta je 1125m². U školskoj 2009./’10. broj djece koja su upisala vrtić bio je 163, raspoređenih u pet vaspitnih grupa. Prostorni kapaciteti ustanove su iznad propisane površine po djetetu. U cilju obezbjeđivanja boljih uslova rada vrtića, potrebno je izvršiti renoviranje objekta u kome je smješten, i uređenje dvorišta uz obezbeđivanje adekvatnog mobilijara. Trenutne potrebe za vaspitanje najmlađih zadovoljava postojeća predškolska ustanova. U narednom periodu potrebno je podsticati uslove za razvijanje i licenciranje privatnih inicijativa.

U opštini Kolašin radi 5 osnovnih škola i 12 područnih odeljenja. Opština ima jednu srednju školu. To je mješovita škola “Braća Selić” smještena u gradskom jezgru Kolašina. Škola ima dva usmjerenja gimnazijsko i obrazovanje za trgovinskougostiteljske djelatnosti. Školske 2009./’10. Školu je pohađalo 295 učenika u 14 odijeljenja. Nastava se sprovodi u skladu sa normativima, budući da broj učenika po odjeljenju ne prelazi 30, koliko je dozvoljena norma propisana Zakonom. Ne postoji tendencija gašenja nekog od postojećih smjerova, jer je broj upisanih iz godine u godinu ujednačen. Obrazovanje odraslih moguće je organizovati kroz korišćenje kapaciteta osnovnih i Srednje mješovite škole, za naknadno sticanje osnovnog i srednjeg obrazovanja. U Kolašinu ne postoje visokoškolske i naučne ustanove. *Detaljniji podaci o obrazovanju – ANEX XIV.*

U obrazovnoj strukturi stanovništva dominira srednje obrazovanje sa 40,98%, dok je procenat visoko-obrazovanih 3,97%.

3.8.ZDRAVSTVO

Primarna zdravstvena zaštita u opštini Kolašin organizovana je kroz rad jednog Doma zdravlja u gradu i tri zdravstvene ambulante (Manastir Morača, Dragovića Polje, Bare Kraljske). Dom zdravlja je smješten u objektu površine 2.309m² i njegove karakteristike ispunjavaju standarde, sadržaje i infrastrukturu karakterističnu za domove zdravlja. Organizacione cjeline čine: četiri ambulante izabranog doktora za odrasle, sa šalterom i prostorom za intervencije i procedure, dvije ambulante izabranog doktora za djecu, sa istim sadržajem i prostorom za imunizaciju, jedna ambulanta izabranog doktora za žene sa prostorom za intervencije i proceduru. U sklopu objekta funkcionišu

centri i jedinice za podršku timovima izabranog doktora, u adekvatnom prostoru, i to: Centar za Rtg i ultrazvučnu dijagnostiku, Centar za laboratorijsku dijagnostiku, Savjetovalište za mlade, Savjetovalište za reproduktivno zdravlje i Populaciono savjetovalište. Jedinice za podršku su: Jedinica za fizikalnu medicinu i Jedinica za patronažu, koje takođe funkcionišu u adekvatnom i opremljenom prostoru.

Izvan matičnog Doma zdravlja, lociranog u gradu, zdravstvenu zaštitu na seoskom području. Dom zdravlja pruža kroz tri punkta. Zdravstvena ambulanta u Manastiru Morači organizovana je u objektu P-541m². Objekat ima osnovne funkcionalne djelove koji su potrebni za područni zdravstveni punkt, kao i skromnu unutrašnju opremljenost. Objekat zdravstvenog punkta u Dragovića polju je manjizidni objekat, P-75m², čiji se jedan dio koristi kao stambeni prostor. Objekat u Barama Kraljskim gotovo je identičnih karakteristika kao u Dragovića polju. Ovi objekti iziskuju gotovo potpunu spoljašnju i unutrašnju rekonstrukciju. U Opštini rade tri stomatološke ordinacije i dvije apoteke.

Ono što je karakteristično jeste problem manjka kadra. Naročito je izražen nedovoljan broj ljekara specijalista. Prema normativima EU broj stanovnika po doktoru je: za IDO minimum je 1200, za IDD minimum je 1000, dok je IDŽ 5000.

3.9.SOCIJALNA ZAŠTITA

JU Centar za socijalni rad Mojkovac i Kolašin je do decembra 2015. godine, funkcionisao kao PJ Centra za socijalni rad Bijelo Polje. Vlada Crne Gore je u decembru 2015. godine donijela Odluku o izmjenama i dopunama Odluke o organizovanju javnih ustanova centara za socijalni rad, kojom je utvrđena nova organizacija centara za socijalni rad i formiran Centar za socijalni rad za opštine Mojkovac i Kolašin, sa sjedištem u Mojkovcu.

Centar za socijalni rad odlučuje prvenstveno o pravima iz oblasti socijalne i dječije zaštite, u skladu sa Zakonom o socijalnoj i dječijoj zaštiti, i drugim podzakonskim aktima. U okviru svojih javnih ovlašćenja obavlja procjenu stanja, potreba, snaga i rizika korisnika i drugih lica značajnih za korisnika, rješava u prvom stepenu zahtjeve za ostvarivanje prava iz oblasti socijalne i dječije zaštite, pokreće, učestvuje u sudskim i drugim postupcima, vodi evidenciju korisnika i obavlja mnoge druge poslove u skladu sa zakonom.

U Kolašinu se nalazi područna služba Javne ustanove Centar za socijalni rad nadležan za opštine Podgorica, Cetinje, Danilovgrad i Kolašin sa sjedištem u Podgorici. Kolašin je opština sa oko 670 lica u stanju socijalne potrebe, što je svrstava u opštine sa realno najvećim brojem lica u stanju socijalne potrebe na području Crne Gore. Po socijalnoj i društvenoj strukturi najveći broj lica su penzioneri sa najnižim penzijama. Broj djece koja su korisnici dječijeg dodatka je 130 što je za 115 djece korisnika manje nego 2005.godine. Ne postoji Centar za djecu sa posebnim potrebama.

Tabela 7. Socijalna zaštita – Izvor: MONSTAT

Opština	Prosječan mjesečni broj korisnika			
	Materijalno obezbjeđenja porodice		Licna invalidnina	Njega i pomoć
	Broj porodica	Broj članova		
Kolašin	239	634	37	208

Tabela 8. Dodatak za djecu. Izvor: MONSTAT

OPŠTINA KOLAŠIN	Broj nosilaca prava na dodatak za djecu	Broj djece korisnika dodataka za djecu	Isplaćena sredstva
2015	150	286	69 586
2014	161	308	75 205
2013	164	304	73 787
2012	173	317	76 225

3.10. KULTURA

3.10.1. Djelatnost kulture

Nosilac kulturnog života u Kolašinu je Javna ustanova Centar za kulturu u čijem su sastavu: Dom kulture, Narodna biblioteka "Ljubo Anđelić" i Zavičajni muzej sa Galerijom Zavičajnog muzeja, smješteni u dvije zgrade u centru opštine. U okviru Centra funkcionišu:

- Narodna biblioteka "Ljubo Anđelić" sa fondom od oko 15.000 monografskih i 3.000 serijskih publikacija. Biblioteka ima 28 čitačkih mjesta. Trenutno prostor biblioteke je nedovoljan da smještaj postojećeg fonda knjiga.
- Bioskopska sala sa 297 mjesta za sedenje, opremljena za emitovanje filmskih projekcija i održavanje pozorišnih predstava,
- Kulturno umjetničko društvo "Mijat Mašković". KUD je podjeljen na prvi, dječiji i muzički ansambl,
- Internet centar i Suvenirnica.

U okviru Muzeja funkcioniše:

- Zavičajni muzej sa stalnim postavkama (Etno zbirka, Kolašin u NOB i Kolašin u periodu oslobodilačkih ratova IX i početak XX vijeka). U njemu se nalaze značajne zbirke istorijske, arheološke, etnografske i umjetničke vrijednosti koje omogućavaju da se sačuva autentičnost kulturne baštine Kolašina, njegove tradicionalne kulture i običaja,
- Galerija Zavičajnog muzeja sa stalnom postavkom radova umjetnika koji su učestvovali u 16 saziva likovne kolonije "Grad na Tari". Aktivnosti Centra su stalne, s toga se može zaključiti da Centar ostvaruje svoj primarni cilj, a to je obogaćivanje kulturne ponude u Kolašinu. Međutim, potrebno je ulagati u napredak i dodatno obogaćivanje kulturnih programa i aktivnosti u Opštini.

Od ostalih kulturnih objekata na teritoriji opštine postoji i Spomen soba-muzej u Dragovića Polju - Gornja Morača. U opštini Kolašin potrebno je razviti dodatne kulturne programe u okviru Centra za kulturu, osnovati Centra za proučavanje i promociju nacionalnog identiteta Kolašina, uticati na afirmaciju i podsticanje oblasti stvaralaštva.

3.10.2. Kulturna dobra

Na području opštine Kolašin locirana su 3 kulturna dobra, od kojih dva pripadaju profanoj, a jedan sakralnoj arhitekturi:

- I kategorija (Manastir Morača, sastoji se od dvije saborne crkve Uspenje Bogorodice i crkve Sv Nikole)
- III kategorija (Most knjaza Danila na rijeci Mrtvici i ostaci Barutane, Vinića Brdo).

Kulturna dobra – ANEX XV.

Ukazano je na potrebu utvrđivanja kulturnih vrijednosti ovih dobara kako bi se odredio njihov kulturni značaj. Lokacije koje predstavljaju potencijalne arheološke lokalitete su: Zagradac; Donja Morača, Srednjevjekovni grad; Gornja Morača, Macursko groblje; Gornja Morača, Svatovsko groblje; Javorje, Međurječje; na magistralnom putu, Prekobrđe, Zagradac; Sjerogošte.

Unapređivanje vrijednosti kulturnih pejzaža predstavlja imperativ planiranja predjela i upravljanja njima, a tradicionalna kulturna područja sa očuvanim prirodnim okruženjem, pravilno valorizovana i implementirana u savremene životne tokove, treba da predstavljaju modele budućeg održivog razvoja. U sagledavanju kulturnih pejzaža u obuhvatu plana poseban fokus je dat identifikaciji i karakterizaciji različitih tipova kulturnih predjela u odnosu na njihov vizuelni, ekološki, kulturni i upotrebnostni značaj.

3.11. SPORT I REKREACIJA

Za razvoj sporta i rekreacije u Opštini Kolašin zadužena je Javna ustanova za sport. U Kolašinu je aktivno nekoliko sportskih klubova. Tu su Košarkaški klub „Gorštak“ sa više selekcija, ženski odbojkaški klub „Gorštak“, Fudbalski klub „Gorštak“ sa više selekcija, Ski – klub „Trebiljevo“, Karate klub „Gorštak“, Stonoteniski klub, klub malog fudbala Kolašin i klub skokova u vodu Kolašin. Od sportskih objekata postoje: višenamjenska sportska dvorana u lošem stanju, tri fudbalska stadiona. Kolašinski sportski centar obuhvata otvorene i zatvorene sadržaje. Otvoreni sadržaji obuhvataju fudbalski i rukometni teren kao i četiri zemljana teniska terena. Velika dvorana kao zatvoreni dio kompleksa obuhvata: rukometni, košarkaški i odbojkaški teren. U Kolašinu postoje sportski tereni i fiskulturne sale u okviru osnovnih i srednjih škola, koje se u pojedinim slučajevima koriste i za rekreaciju građana, uz plaćanje nadoknade školi. Tako jedna škola posjeduje fiskulturnu salu i sportske terene, dok tri škole posjeduju samo sportske terene. Problem sa kojim se suočavaju sportski klubovi su nedostatak sredstava za opremu i sportske rekvizite, kao i nedostatak sportsko medicinskog kadra.

3.12. INFRASTRUKTURA

3.12.1. Poslovna infrastruktura

Biznis zona Bakovići¹² predstavlja slobodnu ali relativno neuređenu i infrastrukturno neopremljenu površinu u industrijskoj zoni Kolašina, koja se nalazi na 4 km udaljenosti od centra Kolašina, neposredno uz regionalni put Beograd-Bar. Od željezničke stanice je udaljena 5 km. U industrijskoj zoni postoji nekoliko manjih privrednih preduzeća drvne industrije, a u toku je osnivanje fabrike za proizvodnju peleta. Osnovna djelatnost je flaširanje izvorske vode, prerada drveta, a osnovni resursni potencijal predstavljaju vode (proizvodnja električne energije, flaširanje vode za piće), šume, ukrasni i građevinski kamen.

1.	Naziv lokacije	Bakovići
2.	Tip	Greenfield
3.	Lokacija/adresa	Bakovići bb
4.	Površina	13.6 ha
5.	Položaj	Na magistralnom putu M2, između Kolašina i Mojkovca, na 3km od centra Kolašina
6.	Površina objekta na lokaciji	Benzinska stanica
7.	Svojinski status zemljišta	100% opštinsko zemljište
8.	Planska dokumentacija	DUP Bakovići

¹² <http://www.bizniszona.me/biznis-zona/kolasin/>

9.	Topografija terena	Sastoji se iz dve terase. Jedna je blago nagnuta, a druga strma, prema reci Tari.
10.	Karakteristike tla	Povoljne za gradnju
11.	Opasnost od poplava	Nema
INFRASTRUKTURA DO LOKACIJE		
12.	Putna infrastruktura	Da
13.	Železnička infrastruktura	Železnička stanica je udaljena 4km.
14.	Komunalna infrastruktura	Vod gradskog vodovoda R 200mm. Nema izgrađene fekalne kanalizacije
15.	Energetska infrastruktura	U neposrednoj blizini postoje 2 trafostanice. Preko BZ prelazi 10Kv dalekovod.
16.	Telekomun. infrastruktura	Da
17.	Javna rasveta	Da
18.	Kontakt osoba	Goran Rakočević kolasin.privreda@gmail.com

Radi poboljšanja i unapređenja poslovnog ambijenta, opština Kolašin je svojom odlukom predvidela brojne poslovne podsticaje. *Poslovni podsticaji – ANEX XVI.*

3.12.2. Prostorno planiranje i građevinarstvo

U 2014. godini usvojen je Prostorno-urbanistički plan opštine Kolašin („Sl.list CG“-o.p.br.12/14), plan najvišeg reda kojim su određeni ciljevi i mjere prostorno urbanističkog razvoja opštine do 2020.godine sa smjernicama za postplanski period do 2025.godine. Privode se kraju i izrade DUP-a „Sportska zona“(faza izrade Predloga plana), DUP-a „Radigojno“ za koji je urađen nacrt i u toku je javna rasprava na isti i LSL „Bakovići“ za koji se očekuje Predlog plana¹³. *Važeći lokalni planski dokumenti – ANEX XVII.*

Tabela 10. Broj izdatih građevinskih dozvola, po godinama. Izvor: Opština Kolašin

2012	29
2013	32
2014	24
2015	12
2016	25

3.12.3. Putevi

Saobraćajni pravac prirodno je predisponiran dolinama rijeke Morače i Tare, a saobraćajno određen dvijema linijama međunarodnog značaja koje prolaze kroz ove rječne doline: Jadranskom magistralom i prugom Beograd – Bar. Izrađen je detaljni prostorni plan za autoput Bar-Boljare, čija bi izgradnja predstavljala glavni zamajac za razvoj opštine Kolašin. Radovi na Autoputu se inteziviraju i njihov završetak se očekuje krajem 2020.godine.

Opština Kolašin ima 287,7km lokalnih i oko 240km nekategorisanih puteva. Ukupno je asfaltirano 68,7km. Područje opštine Kolašin je razuđene naseljske strukture, sa udaljenim selima od grada i magistralnih saobraćajnica, pa postoji veliki broj neuslovnih lokalnih puteva. Lokalni putevi predstavljaju kapilarnu mrežu, kojom treba obezbijediti dobru pristupačnost svim ruralnim naseljima, turističkim i poljoprivrednim kompleksima, nacionalnim parkovima. Od postojećih lokalnih i nekategorisanih puteva na teritoriji opštine Kolašin mogu se izdvojiti dva putna pravca,

¹³ Izvještaj o stanju uređenja prostora za 2016.godinu, Sekretarijat za uređenje prostora, životnu sredinu i stambeno-komunalne poslove, decembar 2016.godine

koji zbog položaja u mreži u daljoj budućnosti mogu doći na nivo regionalnih puteva prekategorizacijom. To su:

- Kolašin - Smailagića Polje - Mušovića Rijeka- Jelovica i dalje za Berane, i
- Put M-2 - D. Lipovo- G. Lipovo, a dalje ka Savniku

Dio putne mreže koju danas čine lokalni i nekategorisani putevi u opštini, imaju veoma ograničenu saobraćajnu funkciju. Bez obzira na nizak nivo upotrebljivosti ovih puteva, oni za mnoga sela i naselja u opštini predstavljaju, ipak, jedinu praktičnu mogućnost povezivanja sa ostalim naseljima u opštini Kolašin.

Značajnu ulogu imaju regionalni putevi: Mioska-Boan preko Semolja do Šavnika i Durmitorskog područja, kao i put Kolašin-Jezerine Raskrsnica-Berane. Pruga Beograd – Bar čini željezničku vezu koja prolazi kroz opštinu Kolašin. U Kolašinu se nalazi i najveća tačka pruge 1032m. Ovom željezničkom transvezalom ostvaruje se najkraća veza između istočnog pojasa Centralne Evrope s jedne i jugoistočnog Jadrana, odnosno crnogorskog primorja s druge strane. Vazdušni saobraćaj omogućen je aerodromima u Podgorici (80 km) i Tivtu. Od velikog značaja bila bi i modernizacija aerodroma u Beranama (75km).

Kolašin ima relativno povoljan položaj prema brojnim turističkim disperzivima Zapadne Evrope, zapadnog dijela Centralne Evrope, istočnog dijela Centralne Evrope i Istočne Evrope i Rusije. Od disperzivnih zona sa područja Jugoistočne Evrope, posebno treba izdvojiti Beograd (395 km), zapadnu i istočnu Srbiju (Niš 340km) i Vojvodinu (Novi Sad 470 km). Može se računati i na one koji su razmješteni u dijelu prostora bivše Jugoslavije. Tu se prije svega misli na Makedoniju (Skoplje 300 km), istočni dio Bosne i Hercegovinu (Sarajevo 400 km), a u novije vrijeme sve je veći broj turista iz Slovenije (Ljubljana 945 km). Izvor turističke tražnje predstavljaju i gradovi koji se nalaze u Crnoj Gori. To su prije svega grad Podgorica (75 km), gradovi crnogorskog primorja a i njima treba priključiti i Mojkovac, Bijelo Polje i Berane.

Preko opštine Kolašin, u dužini od 39 kilometara prolazi železnička pruga Beograd Bar. Učestalost i kapacitet željezničkog saobraćaja je nizak. Postoji mogućnost za znatno veću iskorišćenost željezničkih kapaciteta. Ostali vidovi saobraćaja ne postoje. *Opštinski putevi – ANEX XVIII.*

3.12.4. Vodosnabdijevanje

Kolašin se snabdijeva vodom iz vrela Mušovića rijeke, koja se nalaze oko 3,5 km istočno od Kolašina. Grupacija vrela Mušovića rijeke su karstnog porijekla. Vrela pripadaju slivnom području rijeke Svinjače. Tok rijeke Svinjače se formira od dva manja toka: rijeke Ljevaje koja izvire na sjevernoj strani slivnog područja i Paljivinske rijeke koja nastaje na južnom području sliva. Izvorišni dijelovi ovih rijeka su na koti 1.800 mnm. Mrežom gradskog vodovoda pokriven je grad Kolašin sa svojim prigradskim naseljima: Babljak, Breza, Bakovići, Biočinovići, Vladoš, Drijenak, Dulovine, Plana, Radigojno, Selišta i Smailagića Polje. Sam grad Kolašin je u cjelosti (100%) pokriven mrežom gradskog vodovoda, dok pokrivenost prigradskih naselja varira i kreće se od 30% do 100%, sa prosjekom od 85%. U prigradskim naseljima postoje i privatni (individualni i zajednički) vodovodi, pa je pored nepovoljnih topografskih uslova, to jedan od razloga zašto sva domaćinstva nijesu priključena na gradski vodovod.

Neposredna zona zaštite je uspostavljena izgradnjom ograde oko oblasti kaptiranja vode, ali je ograda zbog neodržavanja ozbiljno oštećena. Detaljna studija o sanitarno-tehničkim zonama zaštite nikada nije sprovedena. Neposredna i uža zona zaštite, prikazane na slici ispod, su definisane samo

u Glavnom projektu sistema vodosnabdijevanja u Kolašinu kojeg je uradio Institut za arhitekturu i urbanizam Srbije 1980. Uža i šira zona zaštite nikada nisu uspostavljene¹⁴.

U sistemu vodosnabdijevanja Kolašina nema mjernih uređaja, ni na izvoru ni u mreži, koji bi davali tačne podatke o količini kaptirane (proizvedene) vode, kao i podatke o protoku vode i potrošnje u sistemu i njegovim djelovima. Samo 13% priključaka je opremljeno vodomjerima. Domaćinstvima se obično naplaćuje 5m³ po članu domaćinstva, a institucijama i industriji (samo dio značajnih potrošača ima vodomjere) se naplaćuje paušalno, obično u skladu sa sporazumom o potrošenoj vodi.

Brojna su mjesta kvalitetne izdanske vode. Izdašnost glavnog izvorišta za gradsko područje (Rijeka Mušovića) je prepolovljena u zadnjih 30 godina. Uzroci tome su brojni a najveći uzrok je sječa šuma kao i druge neželjene aktivnosti na ovim područjima. Do sada nisu izvršena zakonom propisana istraživanja i određivanje zona zaštite za većinu vodoizvorišta koja su u korišćenju. Pored ovoga, nije obrađen katastar postojećih i potencijalnih izvorišta (vodnih objekata), pa u ovom trenutku nije moguće izvršiti preciznu identifikaciju svih vodoizvorišta i zona njihove zaštite. Na planinama se nalaze lednička jezera. Biogradsko jezero se nalazi na zapadnom podnožju planine Bjelasice, na nadmorskoj visini od 1094 m. Udaljeno je od Kolašina 19 km. Preko Jezeršnice pripada slivu Tare. Jezero po svom postanku pripada grupi glacijalno akumulativnih jezera. Na Bjelasici, pored Biogradskog, koje je naveće, nalaze se Pešića jezero, Ursulovačka i Šiška jezera. Na Moračkim planinama se nalaze Kapetanovo i Manito jezero, takodje lednička.

Na sjevero-istoku Sinjajevine nalaze se Zabojsko i Zminičko jezero. Zabojsko jezero, smješteno je ispod krečnjackog masiva Divljak, na 1447 m.n.v. Dužina jezera je 275 m, a njegova širina 164 m. Maksimalna dubina jezera je 18,8.

Potencijali izvorišta za flaširanje voda za sada nijesu dovoljno iskorišćeni. Ipak, u posljednje vrijeme prisutno je pojačano interesovanje za punjenje voda u ambalažu, a u toku je izdavanje koncesija i izgradnja novih fabrika. Postojeći objekti na zahvatu plana i bliskoj okolini obuhvataju sljedeće pogone:

- "Aqua Monta" (izvorište Ropušica) u Gornjem Lipovu,
- "Gorska" (izvorište Jeremija),
- "Aqua Bianca" (izvorište Đedov izvor) u Radigojnu,
- "Suza" (izvorište Bukovička vrela) u Trebaljevu.

Vodoizvorišta i vodovodna mreža – ANEX XIX.

3.12.5. Otpadne vode

Sistemom prikupljanja otpadnih voda u Kolašinu upravlja Vodovod i kanalizacija doo Kolašin koje ga i održava. ViK je javno preduzeće u vlasništvu i pod kontrolom Opštine Kolašin. Sistem prikupljanja otpadnih voda u gradu Kolašinu je starosti oko 15 godina. Prvi kolektori su izgrađene početkom 1995. godine, a postojeća mreža je uglavnom završena u periodu od 1995 do 2000. Kanalizacioni sistem je uglavnom izgrađen u okolini centralnog trga, a procijenjeni broj stanovnika koji su trenutno priključeni na mrežu je 850 (275 kanalizacionih priključaka prema podacima ViK-a). Svako domaćinstvo priključeno na kanalizacionu mrežu je takodje priključeno i na sistem vodosnabdijevanja. Sistem je zamišljen i konstruisan kao separatan, sa posebnom atmosferskom kanalizacijom koja je u funkciji. Postoje određene cijevi atmosferske kanalizacije koje su povezane sa kanalizacionom mrežom dajući sistemu lokalizovane karakteristike kombinovanog sistema. Međutim, ovi nepravilni priključci ne utiču na ukupan obim otpadnih voda u značajnoj mjeri. Začepljenja u cijevima otpadnih voda i posljedično prelivanje na šahtovima nisu uočeni u toku padavina. Nijedno od sela u okolini Kolašina nije priključeno na kanalizacioni sistem kojim

¹⁴ Studija izvodljivosti za projekat razvoja vodovodnog i kanalizacionog sistema u Kolašinu – Glavni izvještaj, 2012

upravlja ViK. Takođe, ne postoje kanalizacione mreže koje su izgrađeno i kojima se upravlja lokalno, na nivou sela. Postoje planovi za ograničena proširenja mreže na određena polu-prigradska naselja u neposrednoj blizini grada, kao što su Smailagića Polje, Bašanje brdo i Babljak.

Postojeća kanalizaciona mreža u Kolašinu sakuplja otpadne vode od oko 850 stanovnika, što je oko 8,5% ukupnog broja stanovnika koji žive u opštini. Kanalizacioni sistem je formiran od dva kolektora označena kao cjevovodi „A“ i „B“, koji zajedno formiraju glavni kolektor prečnika 500 mm u blizini autobuske stanice. Ukupna dužina glavnog kolektora je 1003 m (betonska cijev prečnika 500 mm). Kolektori označeni na crtežima kao cjevovodi „A“ i „B“ su ukupne dužine 1661 metara i raznih su prečnika.

Ukupna dužina postojeće kanalizacione mreže u Kolašinu je 3409 m. Oko 1843 m kanalizacione mreže je izgrađeno od PVC cijevi a oko 1566 metara od betonskih cijevi. Oko 1843 m cijevi je prečnika 250 mm. Oko 526 m cijevi je prečnika 400 mm, dok je oko 1040 m cijevi je prečnika 500 mm.

Kanalizaciona mreža obuhvata 90 šaftova, od čega je na oko 65 izvršena inspekcija (prilikom inspekcije mjerene su dubine) za potrebe ovog projekta. Ne postoji nijedan drugi značajni infrastrukturni objekat u kanalizacionom sistemu.

Kanalizacione zone u Kolašinu su raspoređene oko sljedećih ulica:

- Ulica Radoša Maškovića,
- Ulica Palih Partizanki,
- Ulica 13. jula,
- Ulica Jagoša Simonovića,
- Ulica Buda Tomovića i
- Ulica Generala Anđelića.

Tabela 11. Karakteristike postojećih kolektora. Izvor: Vodovod i kanalizacija doo

KOLASIN GRAD	dužina (m)	materijal	prečnik (mm)	godina izgradnje
Glavni kolektor	1003	beton	500	1995
Cjevovod „B“	462,5	PVC	250	2000
Cjevovod „B“	563,5	beton	400	2000
Cjevovod „A“	1098	PVC	250	1995
Cjevovod Bianca	282	PVC	250	1995

3.12.6. Upravljanje otpadom

Organizovano sakupljanje otpada vrši se na 80% teritorije urbanog područja - sa užeg gradskog područja u obimu od oko 98 %, dok je u gore navedenim prigradskim urbanism naseljima taj procenat niži i iznosi oko 47 %. Razlog nižeg nivoa usluga sakupljanja otpada u prigradskim naseljima leži u činjenici loše putne infrastrukture, nedovoljnom broju kontejnera kao i nedovoljnom i neadekvatnom broju transportnih sredstava kojim raspolaže JKP. Sakupljanje u gradskim naseljima vrši se svakodnevno, dok se u prigradskim to obavlja 2-3 puta sedmično.

Otpad se sakuplja u kontejnere zapremine 1,1 m³ i komunalno preduzeće posjeduje 240 kontejnera starijih od 10 godina. Za odvoz otpada do deponije koriste sve dva specijalizovana vozila sa presom. Postojeća menizacija je dosta stara i nije dovoljna da uslugom sakupljanja otpada pokrije ni urbano područje. Prema podacima komunalnog preduzeća sakupi se oko 1.700 t/godišnje. Preciznih podataka o količini otpada koji se sakupi na području opštine Kolašin nema obzirom da nije uveden sistem mjerenja, te je tako u Master planu za upravljanje otpadom na republičkom nivou za sjeverni region usvojen kriterijum o količini stvorenog otpada od 0,60 kg/ stanovniku/dan. Obzirom da se

radi o opštini koja nema razvijenu industriju a svoju perspektivu razvija na zimskom turizmu, otpad je isključivo komunalni, sastavljen u najvećem dijelu od organskog otpada uz primjesu papira, plastike, stakla, metala. U ukupnoj količini deponovanog otpada nalazi se znatna količina građevinskog otpada zbog povećanog obima građevinskih radova 2006 god.(radovi na rekonstrukciji magistralnog puta Podgorica – Kolašin koje je investitor deponovao na postojeće odlagalište). Sistem selektivnog odlaganja ne postoji na teritoriji opštine Kolašin. Otpad se od 1984. godine odlaže na nehigijensko odlagalište na lokaciji Baković, udaljenu 3 km od grada na magistralnom putu Kolašin – Mojkovac. Lokacija je na nadmorskoj visini od 945 m (Kolašin je na 853 mnm), na obali rijeke Plašnice, pritoke Tare, površine 3ha. Otpad se odlaže bez odvajanja i reciklaže. Odlagalište je ograđeno i na ulazu se nalazi kapija koja se zaključava, što onemogućava neovlašten pristup. Jednom mjesečno se otpad ravna i prekriva slojem zemlje kako bi se sprečilo njegovo raznošenje.

Usvojen je Državni plan upravljanja otpadom, prema kome su planirana sredstva od 80 000€ za izradu manjeg reciklažnog centra. Od transfer stanice se odustalo. Ona će biti izgrađena u opštini Mojkovac, za ove dvije opštine. Usvojen DUP Industrijska zona kojim je planiran i reciklažni centar. *Podaci o otpadu – ANEX XX.*

3.12.7. Elektroenergetski sistemi

Na području zahvata teritorije nalaze se elektroenergetski objekti većine naponskih nivoa korišćenih u prenosnim i distributivnim mrežama u zemlji (objekti nazivnih napona:400kV, 220kV,110kV, 35kV, 10kV i 1kV). Neki od ovih objekata nisu u direktnoj funkciji sadržaja ovog zahvata, već je njihovo prisustvo posledica ili položaja zahvata u odnosu na glavne dalekovodne pravce u Crnoj Gori (vodovi nazivnog napona 400kV i 220kV) ili potreba znatno šireg područja.

Područjem opštine Kolašin u njegovom sjeverozapadnom dijelu pružaju se dalekovodi 400 i 220 kV gdje je locirana TS Mojkovac 220/110/35 kV, sada osnovno čvorište regionalne mreže 110 kV. Na lokaciji ranijeg RP Ribarevine 400 kV, planskom rekonstrukcijom u toku prethodnih 5 g. izgrađeno je novo postrojenje, tj. TS 400/110 (150 MVA) i 110/35 kV (2x20 MVA) i na taj način se poboljšala pouzdanost i stabilnost regionalne mreže 110 kV, sa koje se transformacijama 110/35 kV snabdijevaju elektrodistributivne mreže u opštini Kolašin. Mreže 35 i 10 kV razvijene su u gradskim i prigradskim područjima, a do razuđenih sela i naseobina duž planinskih pritoka Tare i Morače pružaju se vodovi 10 kV. Podaci o realizovanoj električnoj energiji na prostoru Opštine Kolašin, obuhvaćen je period 2006.g. zaključno sa 2011.g. iz razloga što podaci prije 2006.g. nisu sačuvani u novom Bilingu za navedenu Opštinu. Elektroenergetska mreža je koridorima i lokacijama zašla i u sjeverni obodni dio zaštitne zone Nacionalnog Parka sa TS 220/110/35kV Mojkovac i njenom 220kV vezom (izvedena u «T» spoju , dužine oko 2km) sa DV 220kV Pljevlja 2 – Podgorica 1, kao i početna dionica DV 110kV Mojkovac–Berane.U jugoistočni dio Nacionalnog parka prodiere nadzemni elektroenergetski vod nazivnog napona 35kV (DV 35kV «Mušovića Rijeka»- TS « Zekova Glava») izgrađen za potrebe napajanja repetitora na Zekovoj Glavi sa provodnikom Fe 35mm² i da se za druge potrebe bez rekonstrukcije ne može upotrebljavati. Trafostanice , posebno 35/10 kV, su zadovoljavajuće locirane, pa se u dužem nizu godina na istim TS zamjenjuju transformatori većim snagama i povećava broj razvoda. Područje konzuma Kolašina , napaja se sa postojećih TS 35/10 Drijenak i Breza, a u zahvatu se nalazi i TS 35/0,4 kV za potrebe RTV predajnika Bjelasica na “Zekovoj glavi”. TS “Drijenak” 35/10 kV je povezana DV 35 kV dužine 13,2 km sa TS 35/10 kV “Manastir Morača”. DV 35 kV Podgorica – Kolašin (koji povezuje TS 110/35 kV Zagorič u Podgorici i TS 35/10kV Breza u Kolašinu, sa Al-Fe uzadima 50 mm² je u prilično lošem stanju, na željeznim stubovima, ali kao takav (zbog postojećih stubnih mjesta i

riješenih imovinsko pravnih odnosa), mogao bi, uz rekonstrukciju sa najmanje ulaganja, poslužiti kao priključak buduće elektroenergetske infrastrukture na zahvatu.

3.12.8. Telekomunikacioni sistemi

Na području Opštine Kolašin, kompletan fiksni telekomunikacioni saobraćaj se odvija pod okriljem dominantnog operatera fiksne telefonije u Crnoj Gori „Crnogorskog Telekom“. Na području Opštine Kolašin, sva tri operatera mobilne telefonije, „Telenor“, „T Mobile“ i „Mtel“ su instalirali svoje bazne stanice. Mobilni operater „Telenor“, na teritoriji opštine, u radu ima dvanaest (12) baznih stanica, a ima u planu realizaciju još tri bazne stanice u Opštini Kolašin). Mobilni operater „T Mobile“, na teritoriji opštine, u radu takođe ima dvanaest (12) baznih stanica, a ima u planu instalaciju još četrnaest (14) novih baznih stanica. Mobilni operater „M-tel“, na teritoriji opštine, u radu ima četrnaest (14) baznih stanica, a ima u planu instalaciju još devetnaest (19) novih baznih stanica. Pokrivenost prostora signalom mobilne telefonije na području Opštine Kolašin je dobra, a kako je broj priključaka mobilne telefonije u stalnom porastu, situacija se na tom planu, kroz postavljanje novih baznih stanica, dodatno popravlja.

Telekomunikacije – ANEX XXI.

3.13. ANALIZA REALIZACIJE STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA JLS ZA PRETHODNI VREMENSKI PERIOD

Glavni cilj Analize je da pruži tehničku pomoć lokalnoj upravi Kolašin prilikom ocjene realizacije Strateškog plana razvoja opštine Kolašin 2012-2016. Analiza predstavlja informacionu osnovu prilikom kreiranja strateškog plana razvoja za naredni period. Analiza realizacije Strateškog plana razvoja opštine Kolašin 2012-2016 obuhvata:

- pregled implementiranih mjera i aktivnosti aktuelnog SPR, efekte sprovedenih mjera i aktivnosti, razloge zašto pojedine aktivnosti nisu realizovane, koje su mjere i aktivnosti relevantne za naredni period;
- pregled ključnih smjernica razvoja predviđenih PUP-om opštine Kolašin do 2020. godine koje treba imati u vidu prilikom pripreme SPR za naredni period;
- pregled nacionalnih strateških dokumenata i pregled smjernica koje treba uzeti u obzir prilikom izrade SPR;
- relevantne indikatore koje treba uzeti u obzir radi praćenja realizacije aktivnosti, posebno indikatora održivog razvoja koji se mogu primijeniti na lokalnom nivou

Prilikom procjene realizacije aktuelnog strateškog plana razvoja i identifikovanja preporuka izvršena je sveobuhvatana desk analiza (prikupljanje i analiza relevantnih podataka i relevantne literature); sprovedene konsultacije sa relevantnim predstavnicima na lokalnom i nacionalnom nivou (predstavnicima koji su bili uključeni na izradi i realizaciji prethodnog SPR).

Tehnička i stručna podrška u izradi ovog dokumenta pružena je od strane Kancelarije Programa Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP) u Crnoj Gori. Analiza realizacije Strateškog plana razvoja opštine Kolašin 2012-2016 obuhvata pregled realizovanih aktivnosti (projekata) u okviru definisanih mjera i efekte realizovanih aktivnosti. Ocjena SPR zasnovana je na osnovu:

- procesnih indikatora (faza u kojoj se nalazi realizacija projekta),
- finansijskih indikatora (opredijeljeni i realizovani budžet),
- fizičkih indikatora (podataka o učincima i efektima)

Analiza realizovanih aktivnosti je realizovana kroz prikupljanje podataka na osnovu izvještaja o realizaciji SPR, koje su opštine dužne da godišnje dostavljaju Ministarstvu ekonomije u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju. Dopuna i verifikacija podataka iz izvještaja realizovana je kroz konsultacije sa nadležnim predstavnicima lokalne uprave i drugih institucija/organizacija koje su bile uključene u realizaciju ili monitoring SPR. U okviru konsultacija indentifikovani su uzroci zbog kojih određene aktivnosti nisu realizovane ili su djelimično realizovane.

Analiza je obuhvatila efekte realizovanih aktivnosti na osnovu dva glavna indikatora za praćenje razvoja opština u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju (Indeks razvijenosti i Indeks konkurentnosti), kao i osnovnih socio-ekonomskih pokazatelja dostupnih na lokalnom nivou.

U cilju postizanja stateškog cilja (vizije) opštine Kolašin do 2016. godine i sa njim povezanih prioritetnih zadataka predviđena je realizacija 36 projekata.

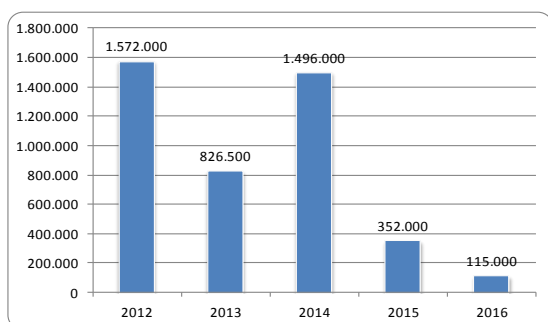
U okviru analize koja je rađena prilikom ocjene SPR, zasnovane na konsultacijama s predstavnicima lokalne uprave i drugih institucija/organizacija analizirano je 38 projekata. Analizom su obuhvaćena i još dva manja projekta koja nijesu prvobitno planirana, a realizovana su od strane nevladinog sektora uz podršku lokalne uprave.

Rezultati analize su pokazali da:

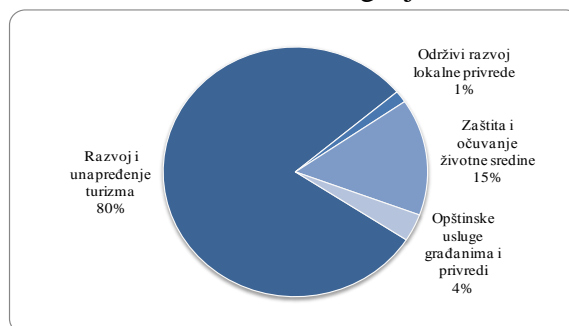
- Ukupan broj projekata koji realizovanih u potpunosti je 13 (34,2% od ukupnog broja), broj projekata koji je djelimično realizovan i čija je realizacija u toku 10 (26,3%), a 15 projekata (39,5%) nije realizovano.
- Posmatrano prema prioritetnim oblastima, najviše realizovanih projekata je sprovedeno u okviru **razvoja i unapređenja turizma** (5/13 ili 38,5%), zatim opštinskih usluga privredi i građanima (4/8 ili 50%) i održivog razvoja privrede (3/7 ili 42,9%).
- Najveći broj projekata koji nije realizovan (5/10 ili 50%) ili čija je realizacija u toku (4/10 ili 40%) je u okviru prioriteta **zaštita i očuvanje životne sredine**. Ovi projekti se odnose na krupne infrastrukturne projekte čija je realizacija uslovljena dostupnošću finansijskih sredstava.

Posmatrajući dinamiku realizacije može se uočiti da su najveća ulaganja bila u prve tri godine kada je uloženo 89,3% sredstava. Glavni izvor finansiranja u prethodnom periodu je bio državni budžet. Prema strukturi ulaganja po prioritetima najveća sredstva su uložena u **razvoj i unapređenje turizma** oko 3,48 miliona eura ili 80% i **zaštitu i očuvanje životne sredine** oko 0,66 miliona eura ili 15%. ANEX XXII– Pregled realizovanih projekta po prioritetima i mjerama.

Grafik 2. Dinamika ulaganja sredstava po godinama

Grafik 3. Struktura ulaganja

3.13.1. Efekti realizovanih aktivnosti

Kao polaznu osnovu za mjerenje efekata realizovanih aktivnosti pošlo se od dva glavna indikatora za praćenje razvoja JLS u skladu sa Zakonom o regionalnom razvoju (indeks razvijenosti i indeks

konkurentnosti). Treba imati u vidu da ovi indeksi mjere napredak jedne opštine u odnosu na druge, tako da je napredak jedne opštine uslovljen i dinamikom napretka drugih opština, što može usloviti pad vrijednosti indeksa iako opština bilježi pozitivne rezultate.

Metodologija izračunavanja ovih indikatora bliže je određena podzakonskim aktima:

- Uredbom o metodologiji izračunavanja indeksa razvijenosti jedinice lokalne samouprave,
- Uredbom o metodologiji izračunavanja stepena konkurentnosti JLS

Indeks razvijenosti je kompozitni pokazatelj stepena razvijenosti jedinica lokalne samouprave i regiona koji se računa kao ponderisani prosjek pet osnovnih socio-ekonomskih pokazatelja i to: stope nezaposlenosti, dohotka po stanovniku, prihoda budžeta (sopstvenih i zajedničkih) jedinica lokalne samouprave po stanovniku, opšteg kretanja stanovništva i stepena obrazovanja.

Tabela 12. Indeks razvijenosti JLS. Izvor: Ministarstvo ekonomije

JLS	Indeks razvijenosti 2007-2009	Stepen razvijenosti 2007-2009	Indeks razvijenosti 2010-2012	Indeks razvijenosti 2010-2012	Promjena indeksa razvijenosti	Promjena stepena razvijenosti
Kolašin	70,94	14.	64,41	14.	-6,53	0

Opština Kolašin sa indeksom razvijenosti 64,41 pripada trećoj grupi (od 50% do 75% odstupanja od prosječne vrijednosti indeksa razvijenosti u Crnoj Gori) što je svrstava u grupu manje razvijenih opština. Opština Kolašin je i pored pada indeksa razvijenosti u odnosu na IR 2007-2009 ostala na 14. mjestu po nivou razvijenosti.

Tabela 13. Indikatori razvoja i unapređenja turizma. Izvor: MONSTAT

INDIKATOR	2012	2013	2014	2015	IZVOR
Broj dolazaka	21.702	22.693	19.128	28.965	Monstat
Broj noćenja	47.103	46.777	39.339	59.558	Monstat
Broj noćenja po turistu	2,2	2,1	2,1	2,1	Izvedeni indikator
Sezonski karakter turističkog prometa	41,2%	36,0%	35,7%	36,2%	Izvedeni indikator

Na osnovu predloženih indikatora može se zaključiti da je u posmatranom periodu zabilježen povećan broj turista, osim u 2014. godini, dok je u pogledu broja noćenja rast zabilježen samo u 2015. godini. Odnos broja noćenja po turistu ukazuje da nije ostvareno produženje boravka turista. Indikator sezonskog karaktera turističkog prometa pokazuje procentualo učešće turista u tri najposjećenija mjeseca u odnosu na ukupan broj turista. U posmatranom periodu ovaj indikator se kretao ispod 40% koje predstavlja optimalan broj što ukazuje da Kolašin nema izražen sezonski karakter.

Tabela 14. Indikatori održivog razvoja lokalne privrede

INDIKATOR	2012	2013	2014	2015	IZVOR
Prosječan broj zaposlenih	1376	1272	1276	1299	Monstat
Broj nezaposlenih	666	806	822	854	ZZZCG

Stopa nezaposlnosti (%)	22,68	26,24	26,76	27,80	ZZZCG
Broj MSP	163	169	181	189	Poreska uprava
Broj zaposlenih u MSP	995	694	712	788	Poreska uprava
Broj preduzetnika	236	224	216	209	Poreska uprava

Na osnovu predloženih indikatora može se zaključiti da nisu ostvareni planirani zadaci. U posmatranom periodu zabilježen je konstantan rast broja MSP. Broj zaposlenih (prosječan broj zaposlenih i broj zaposlenih u MSP) manji je u odnosu na 2012. godinu koja je označena kao početna godina sprovođenja SPR, ali su zabilježena pozitivna kretanja koja su uslijedila nakon drastičnog pada u 2013. godini. Podaci o broju nezaposlenih lica i stopa nezaposlenosti ukazuju na rastući problem.

Tabela 15. Stepen razvijenosti jedinica lokalne samouprave, prosijek za period 2010-2012. Izvor: Ministarstvo ekonomije

Jedinica lokalne samouprave	Indeks razvijenosti (Crna Gora=100)	Stepen razvijenosti jedinice lokalne samouprave	Grupe (prema % odstupanja od prosječne vrijednosti indeksa razvijenosti u Crnoj Gori)	
Kolašin	64,41	14.	Od 50% do 75%	Treća grupa

Indeks konkurentnosti predstavlja potencijal za rast tj. konkurentnosti jedinice lokalne samouprave. Indeks se računa na osnovu 128 indikatora (statističkih i anketnih) propisanih Uredbom o metodologiji izračunavanja indeksa konkurentnosti koji su razvrstani u osam kategorija.

Poslovno okruženje

Demografija, zdravlje i kultura
 Obrazovanje
 Osnovna infrastruktura i javni sektor
 Poslovna infrastruktura

Poslovni sektor

Investicije i preduzetnička dinamika
 Razvijenost preduzetništva
 Ekonomski rezultati – nivo
 Ekonomski rezultati – dinamika

Tabela 16. Indeks konkurentnosti JLS. Izvor: Ministarstvo ekonomije

JLS	Indeks konkurentnosti 2009-2011	Stepen konkurentnosti 2009-2011	Indeks konkurentnosti 2012-2014	Stepen konkurentnosti 2012-2014	Promjena indeksa konkurentnosti	Promjena stepena konkurentnosti
Kolašin	69,5	16.	54,0	19.	-15,47	-3

Opština Kolašin sa indeksom 54,0 i stepenom konkurentnosti 19 pripada grupi najmanje konkurentnih JLS (ispod 75% prosjeka). Ovakva pozicija ostvarena je na osnovu rezultata u osam oblasti, gdje gledajući po oblastima nije ostvarena nijedna konkurentna prednost, pri čemu

značajna odstupanja u negativnom smislu su zabilježena i oblastima demografija, zdravlje i kultura; obrazovanje; osnovna infrastruktura i javni sektor, kao i oblasti investicije i preduzetnička dinamika. Opština Kolašin je pogoršala stepen konkurentnosti u odnosu na IK 2009-2011 konkurentnosti za tri mjesta. Ovakav rezultat je posljedica promjena u oblasti obrazovanja. Ove podatke treba uzeti sa rezervom, imajući u vidu da postoji metodološka razlika između dva indeksa koja je uslovljena dostupnošću određenih statističkih podataka, prije svega podataka o visokom obrazovanju prilikom računanja IK 2012-2014. U ovoj oblasti nije obuhvaćeno čak 6 od 15 pokazatelja što je značajno moglo da doprinese drugačijoj slici u pogledu konkurentnosti određenog područja.

3.13.2. Zaključci i preporuke¹⁵

Na osnovu analize se može zaključiti da je tokom petogodišnjeg perioda realizovano svega 13 projekata u potpunosti ili 34,2% od ukupnog broja planiranih projekata, dok je u istom tom periodu djelimično realizovano ili pokrenuto 10 projekata ili 26,3% čija je realizacija u toku. Od ukupno 4,36 miliona eura utošenih sredstava za realizaciju SPR najveća sredstva su uložena u razvoj i unapređenje turizma (80% ukupnih sredstava) i zaštitu i očuvanje životne sredine (15%). Glavni izvor finansiranja u prethodnom periodu je bio državni budžet. Na realizaciju predviđenih aktivnosti u najvećoj mjeri je uticao nedostatak finansijskih sredstava. Pored toga na realizaciju uticali su organizacioni problemi i samo planiranje.

Iskustva u sprovođenju Strateškog plana razvoja opštine Kolašin 2012-2016 trebaju da posluže kao osnov za buduće unapređenje planiranja i implementacije. Prilikom izrade novog strateškog plana razvoja preporuke se odnose na:

- Obezbeđenje što šire podrške prilikom donošenja novog SPR koji bi bio opšte prihvaćen i čija strateška opredeljenja i aktivnosti ne bi zavisile od promjene lokalnih vlasti. Navedeno se može postići uključivanjem što većeg broja zainteresovanih strana uključivanjem u grupe za izradu SPR i kroz konsultacije u toku same izrade. Potrebno je izvršiti konsultacije sa institucijama/organizacijama na državnom nivou u pogledu dinamike realizacije planiranih projekata u narednom periodu, posebno u oblasti životne sredine.
- Najveći broj strateških dokumenata na nacionalnom nivou je definisan za period do 2020. godine pa se preporučuje da se novi SPR uskladi sa ovim okvirom, što bi značilo vremenski okvir novog plana do 2021. ili 2022. godine.
- U okviru analize stanja akcenat staviti na samoj ocjeni i indetifikovanju uzroka koji predstavljaju osnov za definisanje budućih aktivnosti
- Prilikom definisanja ciljeva neophodno je odrediti ključne indikatore za konkretne ciljeve radi praćenja efekata realizovanih aktivnosti. Definisanje indikatora predstavlja osnovu za monitoring i evaluaciju SPR.
- Unapređenje planiranja potrebnih sredstava za realizaciju projekata. Pored procjene finansijskih sredstava za realizaciju kapitalnih projekata potrebno je izvršiti procjenu budućih operativnih troškova. Ovo se prije svega odnosi na krupne infrastrukturne projekte čijom realizacijom će se povećati nivo operativnih troškova, koji moraju biti pokriveni iz sopstvenih izvora. Realizacija ovih projekata usloviće i postepen rast cijena komunalnih usluga što se može odraziti na standard građana.
- Jačanje administrativnih kapaciteta lokalne uprave kako bi se blagovremeno osmisli i aplicirali projekti za fondove donatora, fondova EU, kao i da bi se ispunili svi potrebni uslovi za finansiranje projekata iz državnog budžeta.

¹⁵ Analiza realizacije Strateškog plana razvoja opštine kolašin 2012-2016, CEED consulting Podgorica, 2016

- Uključivanje nevladinih organizacija u realizaciju aktivnosti definisanim SPR u prethodnom periodu se pokazalo kao dobar model saradnje, posebno prilikom realizovanja promotivnih i edukativnih aktivnosti. U narednom periodu preporučuje se nastavak saradnje.
- Unaprijediti monitoring tj. izvještavanje o realizovanim aktivnostima kroz unapređenje komunikacije, posebno sa institucijama/organizacijama na državnom nivou, kako bi se obezbijedila precizna evidencija realizovanih aktivnosti i realizovanih sredstava

3.13.3. Strateški okvir na državnom nivou

- Pravci razvoja Crne Gore 2015-2018,
- Program pristupanja Crne Gore Evropskoj uniji 2016-2018,
- Program ekonomskih reformi za Crnu Goru 2016-2018,
- Strategija regionalnog razvoja Crne Gore za period 2014-2020,
- Nacionalnu strategiju održivog razvoja Crne Gore do 2030. godine,
- Nacionalne sektorske strategije i sektorske strategije JLS,
- Prostorni plan Crne Gore i prostorni plan JLS,
- Prostorni plan Crne Gore,
- PPPPN Bjelasica i Komovi,
- Strategija razvoja turizma,
- Strategija razvoja energetike crne gore do 2030.godine
- Nacionalni akcioni plan korišćenja energije iz obnovljivih izvora do 2020.godine
- Program podrške unapredjenju postojećih apartmanskih i hotelskih kapaciteta, Investiciono-razvojni fond Crne Gore A.D., 2016.godina
- Statističke podatke (Monstat-a, Centralne banke, Zavoda za zapošljavanje, Ministarstva finansija, Poreske uprave itd.)

3.13.4. Razvojni planovi na lokalnom nivou

- Prostorno-urbanistički plan opštine Kolašin 2012-2020
 - Master plan održivog razvoja turizma do 2020.godine
- Budžet JLS, statističke podatke koji se prikupljaju na nivou JLS, ostale programe i planove razvoja.

4. SWOT ANALIZA

SWOT analiza (Strength - Snage; Weaknesses - Slabosti; Opportunities - Mogućnosti; Threats - Prijetnje) omogućava da se na logičan način prikažu i analiziraju prikupljene informacije i jedan je od najčešće korišćenih analitičkih modela u planiranju.

SWOT analiza pomaže da se sagledaju i grupišu unutrašnje prednosti (odnosno jače strane i prednosti u samoj JLS) koje se mogu iskoristiti u cilju eliminisanja postojećih, unutrašnjih nedostataka u JLS. Istovremeno, kroz SWOT analizu se mogu sagledati mogućnosti koje će se zajedno sa prednostima iskoristiti u cilju razvojnog planiranja. Konačno, tokom SWOT analize identifikuju se i prijetnje (rizici), koji mogu da negativno utiču na razvoj JLS, a njihov uticaj se tokom planiranja može predvidjeti i minimizirati. Znači, prednosti i slabosti se izvode iz karakteristika i dinamike lokalne zajednice (JLS), a mogućnosti i prijetnje nastaju pod uticajem spoljašnjih okolnosti (spoljni faktori).

EKONOMSKI RAZVOJ I INFRASTRUKTURA	
<p>Podsticaji za mikro, mala, srednja preduzeća, marketing i menadžerstvo, upravljanje imovinom, poslovne zone, podsticaji za turistički i poljoprivredni razvoj, laka industrija (proizvodnja hrane, prerada drveta, tekstila,...), ribarstvo, otvaranje novih radnih mjesta, izvori finansiranja, prirodni resursi, certifikacija i brendiranje... Razvoj infrastrukture (putne, el.energetske, vodovodne, kanalizacione, telekomunikacione, poslovne, turističke, sportske...).</p>	
SNAGE	SLABOSTI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Šumsko bogatstvo 2. Povoljan geografski položaj 3. Postojanje prostornih planova 4. Poreske olakšice 5. Veliko poljoprivredno zemljište 6. Turistička destinacija 7. Veliki hidropotencijal 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mali broj stanovnika, emigracije 2. Nizak životni standard 3. Visoka nezaposlenost 4. Loša putna infrastruktura 5. Nekontrolisano korišćenje resursa 6. Siva ekonomija 7. Nedostatak hotela različitih kategorija 8. Nedovoljna budžetska sredstva opštine
ŠANSE	PRIJETNJE
<ol style="list-style-type: none"> 1. Autoput Smokovac - Mateševo 2. Državni program za biznis zone 3. Uspostavljanje klastera 4. Izgradnja ski centra Kolašin 1600 5. Izgradnja puta Kolašin – Berane 6. Državna podrška poljoprivrednoj proizvodnji 8. Sredstva EU i drugih fondova 9. Sredstva IRF-a 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Dalja depopulacija i emigracije 2. Nedostatak povoljnih kreditnih aranžmana 3. Nedostatak podsticaja razvoju privrede 4. Zatvaranje državnih organa u gradu 5. Smanjenje državnih ulaganja u razvoj lokalne ekonomije i infrastrukture 6. Nestabilnost Vlade 7. Destabilizacija regiona

SOCIO-KULTURNI RAZVOJ	
<p>Socijalna i zdravstvena zaštita, ravnopravnost, prevazilaženje podjela, demokratizacija društva, bezbjednost, edukacija, obrazovanje na svim nivoima, kulturni razvoj, kulturni identitet, kulturni turizam, etno-turizam, analiza administrativnih kapaciteta, informatičke pismenosti, religija i duhovni razvoj, zabava, sport i zdravi stilovi života...</p>	
SNAGE	SLABOSTI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Obrazovna infrastruktura 2. Raznovrstan i stručan nastavni kadar 3. Nematerijalno kulturno dobro 4. Materijalno kulturno dobro 5. KUD "Mijat Mašković" 6. Amatersko pozorište 7. Renovirana zgrada Centra za kulturu 10. Razvijena sportska infrastruktura 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nepostojanje Centra za djecu sa posebnim potrebama 2. Loša zdravstvena zaštita na seoskom području 3. Dotrajala zgrada muzeja 4. Ruinirana zgrada stare škole 5. Slaba pokrivenost bežičnim internetom 6. Nedovoljno korištena sportsko-rekreativna infrastruktura 7. Nedovoljno iskorištena kulturna dobra
ŠANSE	PRIJETNJE
<ol style="list-style-type: none"> 1. Reforma zdravstvenog sistema 2. Privatno-javno partnerstvo u zdravstvu 3. Interesovanje stranih turista za kulturni i etnoturizam 4. Interesovanje turista za sportski turizam 5. Regionalni projekti Vlade 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Centralizovana upisna politika djece 2. Regionalizacija brige o djeci sa smetnjama u razvoju 3. Pad nataliteta i dalje emigracije 4. Dalja centralizacija školstva, zdravstva i sudstva 5. Pad kvaliteta obrazovanja

EKOLOŠKO-TEHNOLOŠKI RAZVOJ	
<p>Kvalitet segmenata životne sredine (voda, vazduh, hrana, zemljište, biodiverzitet), ekoturizam, zelena ekonomija, zelena tehnologija, održivo upravljanje zaštićenim područjima, nove tehnologije u prečišćavanju pijaćih voda, otpadnih voda, vazduha, održivo upravljanje prirodnim resursima, kogeneracija, toplifikacija, otpad, obnovljivi izvori energije, energetska efikasnost...</p>	
SNAGE	SLABOSTI
<ol style="list-style-type: none"> 1. Očuvana životna sredina 2. Kvalitetan vazduh, voda, zemljište 3. Visok stepen biodiverziteta, geodiverziteta i predionog diverziteta 4. Nacionalni park Biogradska gora 5. Postojanje obnovljivih izvora energije 6. Raznovrsni šumski resursi 7. Postojanje plana upravljanja otpadom 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nепrečišćene otpadne vode 2. Nedovoljna kontrola eksploatacije šumskih resursa 3. Krivolov u zaštićenim zonama 4. Nepostojanje toplifikacije grada 5. Neadekvatno upravljanje otpadom 6. Energetski neefikasni objekti 7. Niska ekološka svijest kod stanovništva
ŠANSE	PRIJETNJE
<ol style="list-style-type: none"> 1. Proizvodnja zdrave, organske hrane 2. Turizam zasnovan na biodiverzitetu i geodiverzitetu 3. Eko i avanturistički turizam 4. Promocija biodiverziteta u vidu izgradnje zoo vrtova i botaničkih vrtova 5. Proglašenje regionalnih parkova Komovi i Sinjajevina 6. Podrška projektima energetske efikasnosti 7. Izgradnja transfer stanice za otpad 8. Nove tehnologije u prečišćavanju pijaćih voda 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Devastacija prostora (džip reli, sječa šuma, eksploatacija šljunka i pijeska) 2. Nelegalna gradnja 3. Izgradnja turističkih kompleksa u blizini vodoizvorišta 4. Nedostatak finansija za krupne infrastrukturne projekte iz oblasti zaštite životne sredine 5. Prekomjerna upotreba hemikalija u poljoprivredi 6. Ispunjavanje zahtjevnih obaveza EU za energetska efikasnost i kvalitet životne sredine

5. RAZVOJNI CILJEVI OPŠTINE

5.1.OPŠTI CILJ

U 2022.godini Opština Kolašin će, putem unaprijeđenja konkurentnosti privrede i uspostavljanjem partnerstava za održivi razvoj, poboljšati demografske pokazatelje i kvalitet života svih građana.

5.2.SPECIFIČNI CILJEVI I PRIORITETI

Specifični strateški cilj 1: Unapređenje konkurentnosti privrede i fiskalne održivosti opštine
Prioritet 1: Povećanje stope zaposlenosti stanovništva
Prioritet 2: Poboljšanje investicionog ambijenta i poslovne infrastrukture
Prioritet 3: Unapređenje fiskalne održivosti opštine
Prioritet 4: Unapređenje turističke ponude
Prioritet 5: Razvoj ruralnih područja
Specifični strateški cilj 2: Unapređenje sadržaja i kvaliteta usluga u oblasti društvenih djelatnosti
Prioritet 1: Zaštita i promocija kulturnog nasljeđa
Prioritet 2: Unapređenje zdravstvene zaštite
Prioritet 3: Unapređenje obrazovanja u lokalnoj zajednici
Prioritet 4: Unapređenje sporta i promovisanje zdravih stilova života
Prioritet 5: Unapređenje socijalne zaštite i bezbjednosti građana
Specifični strateški cilj 3: Unapređenje kvaliteta pojedinih segmenata životne sredine
Prioritet 1: Unapređenje vodosnabdijevanja i kvaliteta voda
Prioritet 2: Održivo upravljanje u zaštićenim područjima
Prioritet 3: Unapređenje energetske efikasnosti u lokalnoj zajednici
Prioritet 4: Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
Prioritet 5: Izrada lokalnih planskih dokumenata iz oblasti zaštite okoline

5.3.PROJEKTNE IDEJE

1	Unapređenje informisanosti o mogućnostima samozapošljavanja
2	Podrška programima prekvalifikacije i usavršavanja nezaposlenih lica
3	Unapređenje ženskog preduzetništva u opštini Kolašin
4	Jačanje administrativnih kapaciteta opštine Kolašin u cilju podrške investitorima
5	Izgradnja infrastrukture u biznis zoni “Bakovići”
6	Rekonstrukcija gradske pijace
7	Uspostavljanje sistema održivog upravljanja opštinskom imovinom
8	Unapređenje upravljanja javnim finansijama u opštini Kolašin
9	Mapiranje mogućnosti za privatno-javno partnerstvo u cilju razvoja opštine
10	Nabavka i postavljanje mobilnog gradskog klizališta
11	Izrada Studije diversifikacije turističke ponude Kolašina
12	Podrška postojećim i uvođenje novih turističkih manifestacija
13	Igradnja i adaptacija infrastrukture na ruralnom području Kolašina
14	Brendiranje kolašinskih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda
15	Unapređenje organske poljoprivredne proizvodnje
16	Rekonstrukcija Spomen doma u Kolašinu
17	Zaštita i promocija kulturnog i arhitektonskog identiteta Kolašina
18	Turistička valorizacija kulturne baštine u cilju održivog razvoja
19	Osnivanje partnerskog savjeta za zdravstvo na lokalnom nivou
20	Jačanje borbe protiv bolesti zavisnosti
21	Unapređenje informisanosti i transparentnosti rada u zdravstvu
22	Osnivanje Partnerskog savjeta za obrazovanje na lokalnom nivou
23	Promovisanje vannastavnih edukacija i cjeloživotnog učenja
24	Usklađivanje obrazovnog sistema sa potrebama tržišta rada u lokalnoj zajednici
25	Izrada Programa razvoja sporta u opštini Kolašin
26	Izrada Lokalnog plana akcije za mlade (LPAM)
27	Uspostavljanje Festivala o zdravim stilovima života
28	Osnivanje partnerskog savjeta za unapređenje socijalne zaštite stanovništva
29	Izrada Plana akcije za socijalnu inkluziju lica smanjene pokretljivosti i osoba sa invaliditetom
30	Unapređenje bezbjednosti građana i objekata
31	Zaštita vodoizvorišta na teritoriji opštine Kolašin
32	Unapređenje sistema vodosnabdijevanja i kvaliteta voda na gradskom i seoskom području
33	Izgradnja uređaja za prečišćavanje otpadnih voda i segmenata kanalizacione mreže
34	Osnivanje partnerskog savjeta za zaštitu prirode
35	Uspostavljanje novih i održivo upravljanje u postojećim zaštićenim područjima prirode
36	Izrada Akcionog plana rezervata biosfere rijeke Tare - UNESCO područje
37	Izgradnja gradske toplane i uspostavljanje daljinskog grijanja na gradskom području Kolašina
38	Promocija energetske efikasnosti i upotrebe obnovljivih izvora energije u lokalnoj zajednici
39	Uvođenje savremenih tehnologija u javnoj rasvjeti
40	Uspostavljanje i promocija sistema selektivnog sakupljanja otpada
41	Izgradnja reciklažnog centra u opštini Kolašin
42	Sanacija nelegalnih deponija na području opštine Kolašin
43	Izrada Lokalnog akcionog plana zaštite životne sredine (LEAP)
44	Izrada Lokalnog akcionog plana energetske efikasnosti (SEAP)
45	Izrada Lokalnog akcionog plana zaštite biodiverziteta (LAB)

Projektna ideja	Unapređenje informisanosti o mogućnostima samozapošljavanja
Prioritet	Povećanje stope zaposlenosti stanovništva
Relevantnost	Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za period 2016-2020. godine
Opis projekta	<p>Projekat ima za cilj unapređenje informisanosti o mogućnostima samozapošljavanja kroz poboljšanje saradnje državnih organa, lokalnih organa, obrazovnih institucija i civilnog sektora.</p> <p>Potrebno je dalje unapređenje rada Zavoda za zapošljavanje u domenu njegove posredničko – savjetodavne funkcije, koje uključuju informisanje, savetovanje, posredovanje u zapošljavanju, i rad sa poslodavcima.</p> <p>Poseban akcenat staviti na dostupnosti informacija o pravu zapošljavanja marginalizovanih grupa. Lica sa invaliditetom nisu dovoljno informisana o njihovim pravima vezanim za uključivanje na tržište rada. I pored postojanja pravnog okvira za realizaciju programa profesionalne rehabilitacije i podsticanje bržeg zapošljavanja lica sa invaliditetom i njihovo ravnopravno učešće na tržištu rada, njihov efekat u praksi, još uvijek je manji od očekivanog.</p>
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kontinuirano sprovesti informisanje i obuke o pravima lica sa invaliditetom i standardima pristupačnosti, osigurati finansijsku podršku portalima koji se bave licima sa invaliditetom u cilju njihove održivosti. 2. Povećanje stepena informisanosti građana o značaju i mogućnostima koje pruža sistem neformalnog obrazovanja. 3. Profesionalno informisanje i savjetovanje teže zapošljivih lica i lica sa invaliditetom pri izboru ili promjeni zanimanja, obrazovanja i drugih odluka u vezi sa obrazovanjem i zapošljavanjem.
Rezultati	Unaprijeđen nivo povezanosti poslodavaca i nezaposlenih putem informacionog sistema i razvoja vidova neposredne komunikacije (informatičko povezivanje, sajmovi zapošljavanja, okrugli stolovi).
Indikatori	<p>Broj sajмова za zapošljavanje, broj okruglih stolova</p> <p>Broj realizovanih programa</p> <p>Broj lica sa invaliditetom kojima je pružena usluga</p> <p>Broj informisanih/ prijavljenih na evidencije ZZZCG</p>
Nosioci projekta	ZZZCG, Opština Kolašin
Ciljne grupe/korisnici	Građani, teže zapošljiva lica
Budžet	10.000€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine, Budžet Crne Gore
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Zavod za zapošljavanje

Projektna ideja	Podrška programima prekvalifikacije i usavršavanja nezaposlenih lica
Prioritet	Unapređenje konkurentnosti opštine
Relevantnost	Nacionalna strategija zapošljavanja i razvoja ljudskih resursa za period 2016-2020. Godine Strategija stručnog obrazovanja (2015-2020)
Opis projekta	<p>Prisutni deficiti i suficiti u ponudi i tražnji radne snage, posebno izraženi kod pojedinih zanimanja, nameću potrebu realizacije niza programa u cilju usklađivanja tih odnosa, odnosno, prilagođavanje ponude tražnji radne snage. U tom smislu posebno treba istaći važnost programa obrazovanja i osposobljavanja (dokvalifikacija, prekvalifikacija, ili specijalizacija – iz metaloprerade, zanatstva, poljoprivrede, informatike, stranih jezika, ugostiteljstva i dr.), koji se realizuju saglasno aktuelnim odnosima između ponude i tražnje, potrebama - zahtjevima poslodavaca ili pokazanom interesovanju nezaposlenih lica.</p> <p>Projekat ima za cilj davanje podsticajnih mjera za zapošljavanje lica kao i podršku programima za usavršavanje nezaposlenih lica.</p> <p>Obezbjeđenje kvaliteta mora biti praćeno daljim usavršavanjem i edukacijom svih zaposlenih u obrazovnoj djelatnosti, kako bi bili sposobni da prate i primjenjuju evropske standarde u obezbjeđenju kvaliteta, uz uspostavljanje dobrih mehanizama rukovođenja, administracije i obrazovne statistike.</p>
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kreiranje podsticajnih mjera i programa za usavršavanje nezaposlenih lica 2. Organizacija radionica i seminara za nastavnike stručno teorijskih predmeta i praktične nastave u cilju njihovog stručnog usavršavanja 3. Identifikovanje učesnika programa 4. Sprovođenje programa 5. Evaluacija
Rezultati	Najmanje 30 lica je prošlo programe prekvalifikacije ili dobilo podsticajne mjere za započinjanje samostalnog biznisa.
Indikatori	Smanjena nezaposlenost u lokalnoj zajednici
Nosioci projekta	Opština Kolašin i Zavod za zapošljavanje
Ciljne grupe/korisnici	Teže zapošljiva lica i lica koja planiraju da odpočnu samostalni biznis
Budžet	100.000€
Izvori finansiranja	Opština Kolašin, Zavod za zapošljavanje
Period implementacije	12-48 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Zavod za zapošljavanje

Projektna ideja	Unapređenje ženskog preduzetništva u Opštini Kolašin
Prioritet	Povećanje stope zaposlenosti stanovništva
Relevantnost	Strategija razvoja ženskog preduzetništva u Crnoj Gori 2015-2020.
Opis projekta	<p>Projekat bi imao za cilj povećanje stope zaposlenosti žena, naročito u ruralnom području kroz dodjelu malih grantova za otpočinjanje sopstvenog biznisa.</p> <p>Uz adekvatan regulatorni okvir (na nacionalnom i lokalnom nivou), neophodno je unapređenje institucionalne infrastrukture koja će moći da u potpunosti obezbijedi pružanje svih neophodnih vidova nefinansijske podrške, mentorskih i savetodavnih usluga i pružanja poslovnih informacija ženama preduzeticama, od start-up do rastućih razvojnih faza njihovih preduzetničkih poduhvat.</p> <p>Na nivou lokalnih samouprava provjeriti opravdanost i visinu pojedinih lokalnih taksi, posebno s aspekta uticaja na razvoj ženskog preduzetništva.</p>
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikovanje žena zainteresovanih za učešće u projektu, 2. Radionice na kojima bi biznis ideje bile razrađene do nivoa biznis plana, 3. Odabir najboljih biznis planova od strane stručne Komisije, 4. Biznis planovi koji ne bi finansirani kroz grantove bili bi prilagođeni za konkurisanje kod IRF-a ili komercijalnih banaka, 5. Dodjela grantova ženama sa najboljim biznis idejama i biznis planovima, 6. Stručna pomoć prilikom realizacije biznis ideje, 7. Evaluacija
Rezultati	Najmanje 50 žena, učesnica projekta, je pokrenulo sopstveni biznis
Indikatori	Smanjenje stope nezaposlenosti žena na teritoriji Opštine Kolašin
Nosioци projekta	Opština Kolašin, IRF i komercijalne banke
Ciljne grupe/korisnici	Žene sa teritorije Opštine Kolašin
Budžet	300.000 €
Izvori finansiranja	Opština Kolašin, IRF, komercijalne banke, Evropska komisija
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Implementaciju i evaluaciju projekta će vršiti stručna komisija formirana od strane Opštine Kolašin

Projektna ideja	Jačanje administrativnih kapaciteta opštine Kolašin u cilju podrške investitorima
Prioritet	Poboljšanje investicionog ambijenta i poslovne infrastrukture
Relevantnost	Strategija privlačenja stranih direktnih investicija Strategija regionalnog razvoja
Opis projekta	<p>Strani investitori sve više ukazuju na poteškoće koje imaju sa administracijom na lokalnom nivou. Problem u Crnoj Gori i dalje predstavljaju administrativne barijere na nivou lokalne administracije (različite upotrebne dozvole, lokalne takse), gdje je potrebno preispitati broj neophodnih dozvola i saglasnosti za početak obavljanja djelatnosti, kao i broj i visinu različitih lokalnih taksi.</p> <p>Iako je zakonom definisano da je lokalna samouprava dužna da riješi pitanje priključka lokacije na komunalnoj infrastrukturi (priključci na vodovodnoj, kanalizacionoj i elektro mreži), to u većini primjera nije slučaj i prilično usporava realizaciju investicija.</p> <p>U cilju unapređenja lokalne administracije potrebno je zapošljavanje stručnih lica u službi privrednog razvoja (Menadžer Opštine, Menadžer biznis zone)</p>
Aktivnosti	<ul style="list-style-type: none"> - Olakšice u dijelu plaćanja komunalnih ili drugih naknada; - Povoljna cijena zakupa/kupovine prostora za biznis zone; - Smanjenje ili oslobađanje plaćanja prireza poreza na dohodak fizičkih lica; - Smanjenje stope poreza na nepokretnosti; - Mogućnost definisanja povoljnog modela privatno-javnog partnerstva; - Infrastrukturno opremanje na područjima gdje ne postoji. <p>Uspostavljanje jedinstvene baze razvojnih projekata</p>
Rezultati	Loklana zajednica atraktivna za strane investicije
Indikatori	Broj domaćih i stranih investicija
Nosioci projekta	Opština Kolašin/Ministarstvo ekonomije/Privredna komora
Ciljne grupe/korisnici	Građani, privrednici
Budžet	100.000€
Izvori finansiranja	Opština Kolašin, Vlada
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Sekretarijat za privredu i finansije

Projektna ideja	Izgradnja infrastrukture u biznis zoni “Bakovići”
Prioritet	Poboljšanje investicionog ambijenta i poslovne infrastrukture
Relevantnost	Uredba o biznis zonama Vlade Crne Gore Strategija privlačenja stranih direktnih investicija Strategija regionalnog razvoja
Opis projekta	Izgradnja: <ol style="list-style-type: none"> 1. komunalne 2. vodovodne, 3. putne i 4. električne infrastrukture u sklopu biznis zone “Bakovići”
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analiza postojećeg stanja u biznis zoni 2. Identifikacija infrastrukturnih problema koji moraju biti riješeni 3. Izrada projekta poboljšanja komunalne, vodovodne, putne i električne infrastrukture. 4. Implementacija projekta 5. Evaluacija
Rezultati	Bolji poslovni i infrastrukturni ambijent za investitore u biznis zoni. Veći broj investitora i investicija
Indikatori	<ol style="list-style-type: none"> 1. Povećanje broja investitora u biznis zoni 2. Smanjenje nezaposlenosti
Nosioci projekta	Opština Kolašin Privatni investitor
Ciljne grupe/korisnici	Postojeća preduzeća u biznis zoni, zainteresovani investitori.
Budžet	500.000 eura
Izvori finansiranja	Opština Kolašin Vlada Crne Gore
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Sekretarijat za uređenje prostora

Projektna ideja	Rekonstrukcija gradske pijace
Prioritet	Poboljšanje investicionog ambijenta i poslovne infrastrukture
Relevantnost	Strategija privlačenja stranih direktnih investicija Strategija regionalnog razvoja
Opis projekta	<p>Projekat bi za cilj imao rekonstrukciju postojeće gradske pijace kroz privatno-javno partnerstvo Opštine Kolašin i zainteresovanog investitora.</p> <p>Učešće Opštine Kolašin bi bilo zemljište i komunalije dok bi privatni investitor rekonstruisao pijacu i u sklopu nje izgradio savremeni market.</p> <p>1. Održavanje i opremanje pijaca i objekata na pijacama, izdavanje objekata i prostora na pijacama za prodaju poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na malo.</p> <p>2. Izgradnja i rekonstrukcija pijaca i pijačnih objekata, nabavka pijačne opreme i uređaja za svoje potrebe sopstvenim sredstvima i sredstvima osnivača; Izdavanje objekata i prostora za prodaju proizvoda zanatstva domaće radinosti i drugih neprehrambenih proizvoda i stoke, dozvoljenih po propisima.</p> <p>3. Postavljanje, održavanje i izdavanje u zakup uličnih tezgi i kioska na mestima koja su određena za prodaju na malo neprehrambenih proizvoda robe široke potrošnje.</p>
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Analiza postojećeg stanja u kom se nalazi gradska pijaca 2. Raspisivanje tendera za projekat rekonstrukcije gradske pijace 3. Izbor najpovoljnijeg ponuđača 4. Implementacija projekta rekonstrukcije
Rezultati	Savremeni pijačni prostor podoban za prodaju i skladištenje različitih vrsta poljoprivrednih proizvoda u sklopu kojeg bi se nalazio market.
Indikatori	Smanjenje nezaposlenosti
Nosioci projekta	Opština Kolašin, privatni investitor
Ciljne grupe/korisnici	Građani Kolašina
Budžet	1.000.000 eura
Izvori finansiranja	Opština Kolašin, privatni investitor
Period implementacije	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Sekretarijat za uređenje prostora

Projektna ideja	Uspostavljanje sistema održivog upravljanja opštinskom imovinom
Prioritet	Uspostavljanje fiskalne održivosti Opštine Kolašin
Relevantnost	Zakon o lokalnoj samoupravi Statut Opštine Kolašin Strategija regionaalnog razvoja crne Gore
Opis projekta	<p>Uspostavljanje sistema održivog upravljanja opštinskom imovinom podrazumijeva popis i regulisanje pravnog statusa opštinske imovine kao i izradu registra opštinske imovine sa njenom procijenjenom vrijednošću.</p> <p>Upravljanje imovinom je integrisani pristup za praćenje, funkcionisanje, održavanje, unapređenje i održivo raspolaganje imovinom zadržavajući, pri tom, željeni nivo usluge. Ovaj pristup se može primjeniti i na materijalnu imovinu, kao što su zgrade i oprema, i na nematerijalnu imovinu, kao što je intelektualna svojina. Upravljanje imovinom se može primjeniti i na razne industrijske oblasti kao što su prevoz, električna energija, proizvodnja, javna preduzeća i mnoge druge.</p> <p>Prvenstveni cilj upravljanja imovinom je da pomogne organizacijama u ispunjavanju potrebnog nivoa usluga na najisplativiji način, čime se obezbjeđuje dugoročna održivost bilo koje organizacije ili kompanije, uključujući i javna komunalna preduzeća.</p>
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Formiranje Komisije za popis i procjenu imovine Opštine Kolašin 2. Popis javne imovine koja je u svojini Opštine Kolašin 3. Procjena vrijednosti popisane imovine 4. Regulisanje pravnog statusa popisane imovine u onim slučajevima gdje je on sporan 5. Formiranje registra opštinske imovine 6. Izrada Plana upravljanja javnom imovinom opštine Kolašin
Rezultati	<p>Uspostavljen registar opštinske imovine sa popisanim i procijenjenom vrijednošću.</p> <p>Uspostavljen system održivog upravljanja opštinskom imovinom</p>
Indikatori	Bolje raspolaganje i veći prihodi Opštine Kolašin od raspolaganja imovinom.
Nosioci projekta	Opština Kolašin
Ciljne grupe/korisnici	Administracija Opštine Kolašin, građani
Budžet	10.000 eura
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin
Period implementacije	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Komisija za popis i procjenu imovine

Projektna ideja	Unapređenje upravljanja javnim finansijama u opštini Kolašin
Prioritet	Unapređenje fiskalne održivosti opštine
Relevantnost	Strategija regionalnog razvoja crne Gore Strategija razvoja unutrašnje finansijske kontrole u javnom sektoru Crne Gore Program reforme upravljanja javnim finansijama 2016 - 2020
Opis projekta	Ključni problemi se odnose na nepravilno korišćenje javnih sredstava i upravljanje javnom imovinom, zatim, nedovoljno poštovanje pravila i procedura, kao i to što interna revizija nije uspostavljena kod brojnih revidiranih subjekata. Projekat ima za cilj unapređenje fiskalne održivosti opštine kroz bolju naplatu poreskih i drugih prihoda, stimulisanje neredovnih platiša i nagrađivanje redovnih.
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Definisane podsticajnih mjera za poreske i druge obveznike 2. Organizovanje i održavanje radionica za rukovodioce na lokalnom nivou o njihovoj ulozi u implementaciji finansijskog upravljanja i kontrole, na bazi rezultata iz godišnjih izvještaja 3. Imenovanje unutrašnjih revizora iz postojećih kadrovskih kapaciteta korisnika sredstava budžeta na lokalnom nivou 4. Organizovanje i održavanje obuka za unapređenje stručnosti postojećih kapaciteta unutrašnjih revizora 5. Evaluacija
Rezultati	Unapređenje fiskalne održivosti opštine Upravljanje javnim finansijama na efikasan, ekonomičan, efektivan i transparentan način
Indikatori	Povećani prihodi Opštine Kolašin i javnih preduzeća
Nosioci projekta	Opština Kolašin i lokalna javna preduzeća
Ciljne grupe/korisnici	Građani, pravna lica
Budžet	10.000€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Sekretarijat za finansije i opštu upravu

Projektna ideja	Mapiranje mogućnosti za privatno-javno partnerstvo u cilju razvoja opštine
Prioritet	Unapređenje fiskalne odgovornosti Opštine
Relevantnost	Strategija regionalnog razvoja crne Gore Program reforme upravljanja javnim finansijama 2016 – 2020
Opis projekta	<p>Pored neadekvatnog institucionalnog uređenja za oblast koncesija, prisutna je i loša koordinacija između institucija na nacionalnom i lokalnom nivou koja se ogleda, između ostalog, u činjenici da opštine ne usvajaju planove koncesija, iako su na to obavezane Zakonom.</p> <p>Broj JPP-a na lokalnom nivou u Crnoj Gori zavisi od veličine opštine i njenog budžeta. U svim crnogorskim opštinama postoji izražen interes za projekte po modelu JPP, ipak veliki je broj opština u kojima do sada nisu ostvareni projekti JPP.</p> <p>Javno-privatna partnerstva (JPP) su optimalan, ali kompleksan model (ugovorni odnos) prevazilaženja “raskoraka” između potrebe za unapređenjem javnih usluga i infrastrukture i manjka finansijskih sredstava za ove investicije.</p> <p>U odnosu na tradicionalne vidove izgradnje i obezbjeđivanja usluga, JPP podstiče uštede troškova inovacije i poboljšanje upravljanja rizicima (podjele rizika), ali isključivo ako javni sektor ima odgovarajući zakonski okvir i potrebne kompetencije da upravlja ovakvim projektima. Definisani i usklađeni pravni, ekonomski i politički okvir osnov su za strane investicije, pa samim tim i za uspješno sprovođenje JPP.</p> <p>Projekat bi imao za cilj identifikaciju oblasti u kojima je saradnja između lokalne samouprave i investitora moguća kao i prezentovanje tih mogućnosti potencijalnim investitorima</p>
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Formiranje Komisije koja bi se bavila identifikacijom mogućnosti za privatno-javno partnerstvo na teritoriji Opštine Kolašin 2. Utvrditi preciznu raspodjelu nadležnosti i odgovornosti između centralnog nivoa i lokalnih samouprava, koja će lokalnim vlastima omogućiti da prate dospjeće koncesionih naknada i da realno procjenjuju prihode na godišnjem i dugoročnom nivou 3. Identifikacija mogućnosti za privatno-javno partnerstvo 4. Prezentovanje potencijalnim investitorima mogućnosti za saradnju
Rezultati	Otvaranje novih radnih mjesta u gradu
Indikatori	Smanjenje nezaposlenosti povećanje privredne i svake druge aktivnosti
Nosioци projekta	Opština Kolašin
Ciljne grupe/korisnici	Investitori, građani Kolašina
Budžet	10.000 eura
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Komisija osnovana od strane Opštine Kolašin

Projektna ideja	Nabavka i postavljanje mobilnog gradskog klizališta
Prioritet	Unapređenje turističke ponude
Relevantnost	Strategija razvoja turizma do 2020.godine Strategija regionalnog razvoja crne Gore Masterplan održivog razvoja turizma opštine Kolašin
Opis projekta	Cilj projekta je nabavka mobilnog gradskog klizališta dimenzija 25x18 metara radi unapređenja zimske turističke ponude u gradu. Gradsko klizalište je objekat namenjen prvenstveno za sportive i rekreaciju na ledu, ali samo u vreme zimske sezone, osim toga prigodan je za organizaciju i drugih dešavanja. Već neko vrijeme razmatraju dve opcije: iznajmiti klizalište putem javne nabavke ili po ugovoru o poslovno-tehničkoj saradnji. Da podsjetimo, gradsko klizalište montažno-demontažnog karaktera je već bilo postavljeno na gradskom trgu. Posjeta je bila izvanredna.
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Raspisivanje tendera za nabavku mobilnog gradskog klizališta 2. Izbor najpovoljnijeg ponuđača 3. Obuka lica koja će tehnički opsluživati mobilno klizalište 4. Dopremanje i postavljanje klizališta
Rezultati	Bogatija turistička ponuda tokom zimskih mjeseci
Indikatori	Povećan broj turista koji se tokom zimskih mjeseci zadržavaju u gradu Broj rekreativaca iz lokalne zajednice
Nosioci projekta	Opština Kolašin Vlada Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici	Turisti, građani, turistički poslenici
Budžet	250.000 €
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin Vlada Crne Gore Donatori
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Monitoring i evaluaciju će vršiti nadležni organi Opštine Kolašin

Projektna ideja	Izrada Studije diversifikacije turističke ponude Kolašina
Prioritet	Unapređenje turističke ponude Kolašina
Relevantnost	Strategija razvoja turizma do 2020.godine Strategija regionalnog razvoja Crne Gore Masterplan održivog razvoja turizma opštine Kolašin
Opis projekta	Projekat ima za cilj diversifikaciju turističke ponude Kolašina kao i razvoj: <ul style="list-style-type: none"> - sportskog - planinskog - zdravstvenog - seoskog - eko - etno - vjerskog - kongresnog - kulturnog - lovnog - ribolovnog turizma itd.
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izrada Studije o mogućnostima turističke diversifikacije u Kolašinu 2. Identifikacija potencijala za razvoj sportskog, zdravstvenog i seoskog turizma 3. Dijalog sa turističkim poslenicima i turističkim agencijama o mogućnostima objedinjavanja različitih turističkih ponuda u jedan paket aranžman. 4. Promocija aranžmana 5. Evaluacija
Rezultati	Obogaćenje turističke ponude Kolašina Veća turistička posjećenost
Indikatori	Povećanje broja turista i broja noćenja u Kolašinu
Nosioci projekta	Lokalna turistička organizacija, Opština Kolašin Ministarstvo održivog razvoja i turizma, Nacionalna turistička organizacija
Ciljne grupe/korisnici	Turistički poslanici, turisti
Budžet	30.000€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin Vlada Crne Gore
Period implementacije	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Lokalna turistička organizacija

Projektna ideja	Podrška postojećim i uvođenje novih turističkih manifestacija
Prioritet	Unapređenje turističke ponude
Relevantnost	Strategija razvoja turizma do 2020.godine Strategija regionalnog razvoja crne Gore Masterplan održivog razvoja turizma opštine Kolašin
Opis projekta	<p>U cilju razvoja manifestacionog i kongresnog segmenta turističke ponude, te prepoznatljivosti Kolašina kao destinacije pogodne za organizovanje zabavnih, kulturnih, sportskih i sličnih događanja, a u kontekstu produženja turističke sezone, diversifikacije turističke ponude i poboljšanja rezultata turističke privrede, Opština Kolašin će obezbjediti stimulatívni program podrške organizatorima tradicionalnih i novih manifestacija i skupova.</p> <p>Projekat bi imao za cilj unapređenje podrške koja se pruža postojećim turističkim manifestacijama u opštini kao i identifikacija i osmišljavanje novih turističkih manifestacija naročito u zimskom periodu.</p>
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikacija potreba postojećih turističkih manifestacija (tango kamp, basketball kamp, Korifej itd.) 2. Pružanje podrške radi unapređenja ponude turističkih manifestacija 3. Sa lokalnim turističkim poslenicima raditi na organizovanju novih manifestacija, naročito u zimskom periodu
Rezultati	Nove turističke manifestacije u zimskoj turističkoj sezoni, veća posjećenost postojećih manifestacija
Indikatori	Povećan broj noćenja u Kolašinu
Nosioci projekta	Lokalna turistička organizacija
Ciljne grupe/korisnici	Lokalni turistički poslanici, organizatori turističkih manifestacija, građani Kolašina
Budžet	10.000 eura na godišnjem nivou, ukupno 50.000 eura
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Budžet Lokalne turističke organizacije
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Lokalna turistička organizacija i Opština Kolašin

Projektna ideja	Igradnja i adaptacija infrastrukture na ruralnom području Kolašina
Prioritet	Razvoj ruralnih područja
Relevantnost	Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2015-2020 Strategija regionalnog razvoja Crne Gore
Opis projekta	<p>Dobra infrastruktura doprinosi boljem kvalitetu života, smanjenju migracije i depopulacije. Putna infrastruktura je jedna od ključnih pretpostavki za razvoj ruralnih područja, jer pospješuje bolju povezanost sa krajnjim kupcem, lakši plasman proizvoda, a samim tim i obezbjeđivanje dodatnih prilika za sticanje prihoda. To je takođe i jedan od važnijih preduslova za razvoj ruralnog turizma.</p> <p>Opštinski budžeti za razvoj poljoprivrede uglavnom su namijenjeni za razvoj infrastrukture, a u manjoj mjeri i za druge mjere podrške poljoprivrednicima. Budući da većina opština nema sopstvena izdvajanja za poljoprivredu, zaposleni u poljoprivrednoj službi uglavnom se bave administrativnim poslovima u oblasti poljoprivrede.</p> <p>Preduslov za diverzifikaciju ekonomskih aktivnosti u ruralnim sredinama je obnova i razvoj sela i izgradnja seoske infrastrukture. To se odnosi na sufinansiranje projekata u ruralnim područjima: lokalne puteve, objekte vodoprivrede, objekte od zajedničkog značaja.</p> <p>Sanacija zapuštene putne infrastrukture na seoskom području potrebna je radi obezbjeđivanja boljih uslova za život i rad seoskih domaćinstava</p>
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikacija zapuštenih putnih pravaca na seoskom području 2. Pravljenje Plana sanacije prema prioritetima za svaku godinu 3. Implementacija Plana sanacija 4. Evaluacija učinjenog na kraju svake godine
Rezultati	Unaprijeđena infrastruktura na seoskom području Poboljšanje ruralne infrastrukture omogućuje smanjenje regionalnih dispariteta i povećanje atraktivnosti ruralnih područja i poboljšanje životnog standarda.
Indikatori	Povećan broj poljoprivrednih proizvođača i proizvoda
Nosioci projekta	Opština Kolašin Ministarstvo poljoprivrede
Ciljne grupe/korisnici	Stanovnici ruralnih područja
Budžet	1.000.000 €
Izvori finansiranja	Opština Kolašin, Vlada, donacije, međunarodni fondovi
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Monitoring i evaluaciju će vršiti nadležni organi Opštine Kolašin.

Projektna ideja	Brendiranje kolašinskih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda
Prioritet	Razvoj ruralnih područja
Relevantnost	Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2015-2020 Strategija regionalnog razvoja Crne Gore
Opis projekta	<p>Zaštita poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda oznakama porijekla, geografskim oznakama i oznakama garantovano tradicionalnih specijaliteta predstavlja instrument koji proizvođačima hrane omogućava da povedaju tržišnu vrijednost svojih proizvoda, a istovremeno obezbjeđuje potrošačima veći nivo zaštite, pružanjem jasnih informacija o porijeklu proizvoda.</p> <p>Cilj projekta je brendiranje i zaštita tradicionalnih autohtonih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda određenog područja, koji bi lakše izašli na tržište i stigli do krajnjih kupaca, kao i zaštita geografskog porijekla.</p> <p>Zaštita geografskog porijekla kolašinskih poljoprivrednih proizvoda kroz osnivanje udruženja proizvođača određenog poljoprivrednog proizvoda i izradi specifikacije o zaštiti porijekla poljoprivrednog proizvoda</p>
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Identifikacija poljoprivrednih proizvoda koji su podobni za brendiranje i koji predstavljaju obilježje opštine Kolašin. 2. Osnivanje udruženja proizvođača poljoprivrednog proizvoda koji se brendira. 3. Priprema dokumentacije neophodne za izradu specifikacije o zaštiti (porijeklo proizvoda, tehnologija proizvodnje, hemijski sastav itd.) 4. Izrada specifikacije o zaštiti poljoprivrednog proizvoda
Rezultati	<p>Brendirani poljoprivredni proizvodi sa teritorije opštine Kolašin</p> <p>Proizvodi će se prodavati po većoj cijeni u odnosu na robne proizvode</p> <p>Proizvođači imaju bolju mogućnost za određivanje cijena</p> <p>Stvorile se prepoznatljivi brendovi koji će naći svoje mjesto na zahtjevnom EU tržištu.</p>
Indikatori	Zaštićen barem jedan poljoprivredni proizvod sa teritorije opštine Kolašin
Nosioci projekta	Opština Kolašin, Udruženje poljoprivrednih proizvođača
Ciljne grupe/korisnici	Poljoprivredni proizvođači
Budžet	30.000€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Donator, evropski fondovi.
Period implementacije	18 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Monitoring i evaluaciju će vršiti nadležni organi Opštine Kolašin

Projektna ideja	Unapređenje organske poljoprivredne proizvodnje
Prioritet	Razvoj ruralnih područja
Relevantnost	Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2015-2020 Strategija regionalnog razvoja Crne Gore
Opis projekta	<p>Organska proizvodnja je jedna od razvojnih šansi kolašinske poljoprivrede, pogotovu ako uzmemo u obzir raspoloživost prirodnih uslova koji su više nego povoljni, a ogledaju se u nezagađenom zemljištu, vodi i vazduhu. Sem toga usitnjeni posjedi i činjenica da se teško može biti konkurentan u pogledu količine i cijene konvencionalnih proizvoda polako usmjerava proizvođače na ovaj vid proizvodnje.</p> <p>Klima, bogatstvo biodiverziteta i prirode i čista okolina su odlični preduslovi za razvoj organske poljoprivrede. Takođe, dostupni zemljišni resursi su dodatna prednost zajedno sa tradicionalnom proizvodnjom tipičnih proizvoda i korišćenje autohtonih sorti, vrsta i rasa u nekoliko sektora.</p> <p>Iako još uvijek nerazvijen, trend registrovanja organskih proizvođača je u stalnom rastu. Ponuda organskih proizvoda je ograničena, kako u raspoloživim količinama tako i u pogledu raznovrsnosti proizvoda. Razlog je izražen sezonski karakter proizvodnje.</p> <p>Kako bi promovisali organsku proizvodnju, MPRR u saradnji sa lokalnom samoupravom otvorilo je pijacu organskih proizvoda, gdje organski proizvođači plasiraju svoje proizvode jednom nedjeljno. Pored toga na ovaj način podiže se svijest o značaju organskih proizvoda među proizvođačima i potrošačima.</p>
Aktivnosti	<p>Podizanje svijesti potrošača kada je u pitanju značaj organskih proizvoda</p> <p>Jačanje institucija i jačanje sistema podrške organskoj proizvodnji</p> <p>Pomoć proizvođačima u plasmanu i proizvodnji organskih proizvoda kroz podršku promotivnim aktivnostima i unapređenju proizvodnje i podršku za finalizaciju proizvoda za tržište (pakovanje, obilježavanje, itd).</p>
Rezultati	Povećanje obima i kvaliteta organske proizvodnje, kao i prerade organskih proizvoda
Indikatori	Količina proizvedenih organskih proizvoda
Nosioci projekta	Opština Kolašin Ministarstvo poljoprivrede Monteorganika
Ciljne grupe/korisnici	Poljoprivredni proizvođači
Budžet	50.000€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin, Ministarstvo poljoprivrede i ruralnog razvoja, Donator, evropski fondovi.
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Nadležni opštinski Sekretarijat

Projektna ideja	Rekonstrukcija Spomen doma u Kolašinu
Prioritet	Zaštita i promocija kulturnog nasljeđa
Relevantnost	Program razvoja kulture Crne Gore 2016-2020 Program razvoja kulture na sjeveru Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2016-2020
Opis projekta	Postojeći objekti kulture imaju neadekvatnu opremljenost u smislu prezentovanja nematerijalnog kulturnog nasljeđa (folklor, pozorišne predstave, izložbe, filmovi). Za kulturne događaje potrebna je audio i video oprema, rekviziti i oprema za izvođenje predstava, panoi i rasvjeta. Takođe, potrebna je posebna oprema za čuvanje kulturno istorijskog nasljeđa. Za sve navedeno potreban je adekvatan prostor, a postojeća zgrada Spomen doma je u veoma lošem stanju, krov prokišnjava, stolarija je dotrajala. Uz sve to, zgrada je krajnje energetski neefikasna.
Aktivnosti	Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju Spomen doma Izvođenje građevinskih radova Navavkaopreme za kulturno umjetničke manifestacije Kontaktiranje potencijalnih donatora za audio i video opremu Nabavka pozorišne bine montažno demontažnog karaktera Nabavka opreme za čuvanje kulturnih eksponata Nabavka moderne rasvjete za kulturne događaje Formiranje ateljea u saradnji sa Ministarstvom, ustupanje na korišćenje umjetnicima
Rezultati	Rekonstruisan Spomen dom Obezbijeden prostor za kulturno umjetničke sadržaje
Indikatori	Broj pozorišnih predstava, filmskih projekcija Broj muzičkih događaja, umjetničkih izložbi
Nosioci projekta	Opština Kolašin Ministarsvo kulture Centar za kulturu Međunarodni fondovi za kulturu
Ciljne grupe/korisnici	Umjetnici, građani
Budžet	3.000.000.00€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin Budžet Crne Gore Creative Europe programme Donacije
Period implementacije	24 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Savjet za kulturni razvoj

Projektna ideja	Zaštita i promocija kulturnog i arhitektonskog identiteta Kolašina
Prioritet	Zaštita i promocija kulturnog nasljeđa
Relevantnost	Program razvoja kulture Crne Gore 2016-2020 Program razvoja kulture na sjeveru Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2016-2020
Opis projekta	<p>Prisutna je neadekvatna valorizacija postojeće kulturno-istorijske Baštine, te nedovoljna iskorišćenost kulturnih potencijala opštine Kolašin.</p> <p>Potrebna je sanacija i adaptacija postojećih objekata kulture, kulturno istorijskih spomenika (Spomen dom i ostali kulturno istorijski spomenici, zgrade Gradskog muzeja, zgrade Osnovne škole itd.) Bogato i očuvano kulturno istorijsko nasljeđe, promocija i prezentacija kulturnih potencijala i kulturnog nasljeđa, potrebno je za unapređenje međunarodne saradnje i privlačenje inostranog kapitala, posebno u oblasti filmske industrije.</p> <p>Potrebna je integralna zaštita kulturne i prirodne baštine kroz konstantnu kontrolu lokalnog urbanog razvoja, zaštitu i promociju arhitektonskog identiteta (urbani centri, seoske kuće, kule, kolibe, ...)</p> <p>Evidentiranje, dokumentovanje, valorizacija i prezentacija kulturne i prirodne baštine može se sprovesti kroz izradu Kalendara kulture.</p>
Aktivnosti	<p>Izrada projektne dokumentacije za rekonstrukciju Spomen doma, muzeja i drugih spomenika kulture</p> <p>Pristupačnost osoba sa invaliditetom objektima kulture</p> <p>Prezentacija i promocija kolašinskog kulturnog identiteta na značajnim manifestacijama i festivalima</p> <p>Zaštita i valorizacija nematerijalne kulturne baštine</p> <p>Izrada Kalendara kulture</p>
Rezultati	<p>Rekonstruisani i obnovljeni spomenici kulture</p> <p>Promovisan kulturni i arhitektonski identitet Kolašina</p>
Indikatori	<p>Broj obnovljenih kulturno istorijskih spomenika</p> <p>Broj učešća na domaćim i međunarodnim kulturnim događajima</p>
Nosioci projekta	<p>Centar za kulturu, Muzej</p> <p>Centar savremene umjetnosti</p> <p>Državni arhiv Crne Gore</p> <p>UNESCO</p>
Ciljne grupe/korisnici	Građani, turisti, umjetnici
Budžet	100.000.00€
Izvori finansiranja	Budžet Crne Gore, Budžet Opštine, donacije
Period implementacije	36 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Savjet za kulturni razvoj

Projektna ideja	Turistička valorizacija kulturne baštine u cilju održivog razvoja
Prioritet	Zaštita i promocija kulturnog nasljeđa
Relevantnost	Program razvoja kulture Crne Gore 2016-2020 Program razvoja kulture na sjeveru Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2016-2020
Opis projekta	<p>Postojeći objekti kulture nijesu dovoljno valorizovani u turističke svrhe, iako je kulturni turizam jedan od trendova u svijetu. To se odnosi na turistički obilazak kulturno istorijskih spomenika, arhitektonskog nasljeđa u selu i gradu, te prezentovanje nematerijalnih kulturnih dobara turistima i dručim posjetiocima.</p> <p>Vjerski turizam je takođe popularan. Kada je u pitanju vjerski turizam, na prostoru opštine Kolašin postoji veliki broj manastira, crkvi i crkvišta, kao i drugih vjerskih objekata.</p> <p>Potrebno je stavljanje u punu funkciju i dodatna promocija objekata u funkciji turizma (npr., kulturni i vjerski objekti i sl.)</p>
Aktivnosti	Mapiranje kulturno istorijskih, vjerskih objekata i lokaliteta u funkciji razvoja turizma i turističkih posjeta Unapređenje stanja vjerskih objekata na turističkoj ruti
Rezultati	Formiran turistički aranžman za potrebe vjerskog i kulturnog turizma Povećan broj turističkih posjeta
Indikatori	Broj turista i posjetilaca Broj novih smještajnih kapaciteta Broj pružalaca turističkih usluga
Nosioci projekta	Opština Kolašin Lokalna turistička organizacija Centar za kulturu
Ciljne grupe/korisnici	Turisti, posjetoci, građani
Budžet	100.000.00€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine/Budžet Crne Gore Crkva Donacije
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Savjet za kulturni razvoj

Projektna ideja	Osnivanje partnerskog savjeta za zdravstvo na lokalnom nivou
Prioritet	Unapređenje zdravstvene zaštite
Relevantnost	Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2016-2020 Master plan razvoja zdravstva Crne Gore 2015-2020
Opis projekta	<p>Primarna zdravstvena zaštita je prioritet u razvoju zdravstvenog sistema, a u okviru nje promocija zdravih stilova života i preventivna zdravstvena zaštita.</p> <p>Organizaciono, dom zdravlja je ustanova koja je preko ambulanti izabranog doktora, odnosno timova izabranih doktora medicine i centara i jedinica za podršku izabranim doktorima nosilac primarne zdravstvene zaštite.</p> <p>Pored primarne zdravstvene zaštite postoji sekundarni (specijalistički i konzilijumski pregledi) i tercijarni nivo zdravstvene zaštite (liječenje od rijetkih, teških oboljenja u zemlji i inostranstvu).</p> <p>Pored ova tri nivoa zdravstvene zaštite potrebno je, na lokalnom nivou, formirati posebno radno tijelo (savjet) koji bi se bavio dodatnim potrebama iz oblasti zdravstva, a na osnovu primjedbi i sugestija građana, korisnika zdravstvenih usluga.</p>
Aktivnosti	<p>Formiranje Savjeta za zdravstvo na lokalnom nivou</p> <p>Analiza potreba u cilju poboljšanja zdravstvene zaštite građana</p> <p>Izrada jednogodišnjih programa rada Savjeta</p> <p>Monitoring sprovedenih mjera iz jednogodišnjeg programa</p>
Rezultati	<p>Veći stepen zdravstvene zaštite stanovništva</p> <p>Unaprijeđena saradnja zdravstvenih ustanova i ostalih državnih organa, lokalnih organa, građana i NVO sektora</p>
Indikatori	<p>Broj ljekarskih pregleda</p> <p>Broj izličenih pacijenata</p> <p>Vrijeme liječenja</p>
Nosioci projekta	<p>Ministarstvo zdravlja</p> <p>Dom zdravlja Kolašin</p> <p>Institut za javno zdravlje</p> <p>Fond zdravstva</p>
Ciljne grupe/korisnici	Građani, turisti
Budžet	5.000€
Izvori finansiranja	Budžet Crne Gore Budžet JLS
Period implementacije	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Savjet za zdravstvo

Projektna ideja	Jačanje borbe protiv bolesti zavisnosti
Prioritet	Unapređenje zdravstvene zaštite
Relevantnost	Master plan razvoja zdravstva Crne Gore 2015-2020 Nacionalna strategija prevencije štetne upotrebe alkohola i alkoholom uzrokovanih poremećaja u Crnoj Gori u periodu 2013-2020 Strategija Crne Gore za sprečavanje zloupotrebe droga 2013-2020 i Akcioni plan 2013-2016
Opis projekta	Liječenje bolesti zavisnosti je ulaganje u zdravlje stanovništva. Kako zavisnost od alkohola i droga nije samo zdravstveni problem, već i psiho-socijalni, samo sveobuhvatne, organizovane, planirane, integrisane i kontinuirane akcije mogu dati rezultate. Bolest zavisnosti je bolest koja se može prevenirati, kontrolisati i liječiti ukoliko se tretira. Blagovremeno otkrivanje, rana detekcija, preventivne mjere, bolji tretman zavisnosti, integracija liječenja bolesti zavisnosti u programe javnog zdravlja i programe socijalnih usluga, mogu dovesti do poboljšanja situacije. To podrazumijeva liječenje problema na njegovom izvoru.
Aktivnosti	Promovisati i podržati lokalne, nacionalne i regionalne aktivnosti na prevenciji i smanjenju štetnog uticaja alkohola i droga. Jačanje programa prevencije upotrebe psihoaktivnih supstanci, uključujući alkohol, u osnovne i srednje škole – podrška i promocija predmeta “Zdravi stilovi života” u osnovnim i srednjim školama. Ojačati ulogu opštinskih kancelarija za prevenciju bolesti zavisnosti u lokalnoj zajednici. Izrada informativno edukativnog materijala o prirodi bolesti zavisnosti.
Rezultati	Smanjen broj zavisnika od alkohola i psihoaktivnih supstanci Veći stepen zdravlja stanovništva
Indikatori	Broj izliječenih zavisnika od psihoaktivnih supstanci i alkohola
Nosioци projekta	Ministarstvo prosvjete/Ministarstvo zdravlja/Ministarstvo rada i socijalnog staranja/ Ministarstvo unutrašnjih poslova -Uprava policije Institut za javno zdravlje; Nevladine organizacije.
Ciljne grupe/korisnici	Građani
Budžet	30.000€
Izvori finansiranja	Međunarodni projekti/Donacije /EU fondovi Lokalna samouprava
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Savjet za zdravstvo

Projektna ideja	Unapređenje informisanosti i transparentnosti rada u zdravstvu
Prioritet	Unapređenje zdravstvene zaštite
Relevantnost	Master plan razvoja zdravstva Crne Gore 2015-2020 Strategija za optimizaciju sekundarnog i tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite sa akcionim planom za implementaciju poremećaja u Crnoj Gori, 2013-2020
Opis projekta	<p>Potrebno je poboljšati informisanost i znanje u oblasti javnog zdravlja, obezbjediti brze reakcije zdravstvenih ustanova na opasnosti po zdravlje i promovisanje zdravlja, kao i sprječavanje bolesti. Uloga poslodavca je izuzetno važna u obezbjeđivanju zdravog radnog mjesta i sprječavanju profesionalnih oboljenja, povreda na radu i bolesti u vezi sa radom.</p> <p>Promocija zdravlja, prevencija i njega su djelotvorni mehanizmi za očuvanje i unapređenje zdravlja i stoga predstavljaju preduslov za brži društveno-ekonomski razvoj.</p> <p>Veoma intenzivan razvoj novih tehnologija uključuje u zdravstvenu zaštitu sve kompleksniji skup aktivnosti u postavljanju dijagnoze i liječenju, prevenciji bolesti i promociji zdravlja, kao i postavljanje odgovornosti za zdravlje dobro obaviještenoj populaciji, u čemu značajnu ulogu imaju informacione tehnologije (IT).</p>
Aktivnosti	<p>Uspostavljanje saradnje između Opštine i Doma zdravlja o načinu obavještavanja građana</p> <p>Obavještavanje građana o specijalističkim pregledima i ostalim zdravstvenim uslugama putem sms, internet, telefona, oglasa</p> <p>Izrada jednogodišnjeg Izvještaja o zdravstvu za populaciju na teritoriji opštine Kolašin</p>
Rezultati	<p>Veći stepen informisanosti stanovništva</p> <p>Unaprijeđenje zdravstvenih usluga</p> <p>Bolja transparentnost u zdravstvu</p>
Indikatori	Broj obavještenja, oglasa, informativnih razgovora
Nosioci projekta	Dom zdravlja Kolašin Opština Kolašin
Ciljne grupe/korisnici	Građani, turisti
Budžet	10.000€
Izvori finansiranja	Budžet Crne Gore/ Fond za dravstvo Budžet Opštine Kolašin
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Savjet za zdravstvo

Projektna ideja	Osnivanje Partnerskog savjeta za obrazovanje na lokalnom nivou
Prioritet	Unapređenje obrazovanja u lokalnoj zajednici
Relevantnost	Strategija ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja (2016–2020) Strategija razvoja stručnog obrazovanja u Crnoj Gori (2015-2020) Strategija ranog i predškolskog vaspitanja i obrazovanja (2016–2020) Strategija Inovativne djelatnosti (2016 – 2020) s akcionim planom Strategija obrazovanja odraslih Crne Gore 2015-2025 Strategija razvoja informacionog društva Crne Gore do 2020. godine
Opis projekta	<p>Osnivanje Savjeta za obrazovanje na lokalnom nivou je preduslov za uključivanje svih zainteresovanih subjekata u lokalnoj zajednici kada je u pitanju razvoja obrazovnog sistema.</p> <p>Obrazovni program u stručnom obrazovanju priprema se na osnovu standarda zanimanja usaglašenih sa socijalnim partnerima na nacionalnom nivou i standarda kvalifikacije, vodeći računa o zahtjevima i interesima lokalne zajednice. Zbog toga je neophodno razvijanje kapaciteta lokalnih zajednica i organizatora stručnog obrazovanja da koriste informacije o mogućnostima zapošljavanja za pripremu inicijativa za nedostajuće kvalifikacije ili reviziju postojećih.</p> <p>Ostvarivanje intezivne saradnje između nadležnog ministarstva, udruženja poslodavaca, institucija obrazovanja i lokalne samouprave u cilju sagledavanja potreba za kadrovima i definisanja upisne politike u skladu sa strateškim planovima lokalnog, regionalnog i državnog razvoja.</p>
Aktivnosti	Uspostavljanje Savjeta za obrazovanje Izrada Godišnjeg programa rada savjeta Sprovođenje aktivnosti iz Programa
Rezultati	Lokalna zajednica uključena u odlučivanje o bitnim pitanjima iz oblasti obrazovanja
Indikatori	Broj održanih sastanaka Savjeta Broj donešenih i sprovedenih odluka
Nosioci projekta	Opština Kolašin Ministarstvo prosvjete NVO
Ciljne grupe/korisnici	Učenici, građani
Budžet	5.000€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Budžet Crne Gore
Period implementacije	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Savjet za obrazovanje

Projektna ideja	Promovisanje vannastavnih edukacija i cjeloživotnog učenja
Prioritet	Unapređenje obrazovanja u lokalnoj zajednici
Relevantnost	Strategija preduzetničkog učenja Strategija Inovativne djelatnosti (2016 – 2020) s akcionim planom Strategija obrazovanja odraslih Crne Gore 2015-2025
Opis projekta	<p>Imajući na umu činjenicu da razvoj države i društva u cjelini zavise od efikasnog korištenja ljudskih resursa i ulaganja u razvoj kadrova, ne čudi to što posljednjih godina koncept cjeloživotnog učenja sve više dobija na značaju i postaje jedan od ključnih strateških ciljeva obrazovnih sistema u zemljama Evropske unije.</p> <p>Učenje i obrazovanje odraslih predstavljaju značajnu komponentu procesa cjeloživotnog učenja koje objedinjuje različite oblike i programe formalnog obrazovanja, neformalnog, informalnog i samousmjerenog učenja. Ova oblast učenja obuhvata različite sadržaje – od pismenosti i opštih (ključnih, generičkih) vještina, preko sadržaja stručnog obrazovanja i osposobljavanja, do porodičnog, građanskog, ekološkog, medijskog, obrazovanja za slobodno vrijeme i mnogih drugih oblasti čiji prioriteti zavise od specifičnih potreba svake zemlje.</p> <p>Na osnovu Plana Ministarstvo prosvjete, na prijedlog Centra za stručno obrazovanje, donosi Godišnji plan obrazovanja odraslih, za svaku jedinicu lokalne samouprave, sa definisanim aktivnostima, nosiocima aktivnosti i potrebnim sredstvima za njihovo ostvarivanje.</p>
Aktivnosti	<p>Razvijati savremene modele obrazovanja i učenja (e-učenje).</p> <p>Potrebno je razviti programe stručnog usavršavanja za rukovodeći i nastavni kadar koji radi u obrazovanju odraslih.</p> <p>Razvijati lokalna partnerstva na planu obrazovanja u cilju rješavanju pitanja nezaposlenosti.</p> <p>Povećati socijalnu uključenost odraslih građana kroz aktivnosti cjeloživotnog učenja i obrazovanja.</p>
Rezultati	Unapređenja znanja, vještine i kompetencije odraslih za zapošljivost, mobilnost na tržištu rada i konkurentnost.
Indikatori	<p>Broj izvršenih obuka</p> <p>Broj polaznika edukacije</p>
Nosioci projekta	Opština Kolašin Uprava za kadrove Crne Gore Ministarstvo prosvjete
Ciljne grupe/korisnici	Građani
Budžet	30.000€
Izvori finansiranja	Budžet Crne Gore/Budžet Opštine
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Savjet za obrazovanje

Projektna ideja	Usklađivanje obrazovnog sistema sa potrebama tržišta rada u lokalnoj zajednici
Prioritet	Unapređenje obrazovanja u lokalnoj zajednici
Relevantnost	Strategije razvoja visokog obrazovanja 2016-2020. Strategija razvoja stručnog obrazovanja u Crnoj Gori (2015-2020)
Opis projekta	<p>Primarni nedostatak upisne politike je u tome što se ona, najvećim dijelom, rukovodi kadrovskim i materijalnim uslovima same ustanove, a manje potrebama tržišta rada i politikom privrednog razvoja sredine u kojoj djeluje.</p> <p>Obrazovna politika koja nije koncipirana tako da reguliše, u skladu sa potrebama tržišta rada, broj i vrste kvalifikacija budućih generacija učenika i studenata, ima za ishod stvaranje dugoročnog problema nezaposlenosti. Poslodavci smatraju da ustanove u nedovoljnoj mjeri obezbjeđuju studentima praktična znanja i vještine relevantne za obavljanje posla.</p> <p>Izbor profesije za pojedinca nikad nije bila laka odluka, a u današnjem vremenu, koje karakterišu brze promjene u tehnologiji i na tržištu rada, stalne potrebe za učenjem i promjenama zaposlenja, prevladala je spoznaja da pojedinac treba da nauči tzv. vještine vođenja karijere, koje mu omogućavaju da izabere pravo obrazovanje, osposobljavanje, zaposlenje i da uspješno vodi svoju karijeru.</p>
Aktivnosti	<p>Osnivanje i rad preduzetničkih klubova u srednjim stručnim školama</p> <p>Promovisanje učenja na radnom mjestu, uz rad, u realnom radnom okruženju.</p> <p>Ostvarivanje intezivne saradnje između nadležnog ministarstva, udruženja poslodavaca, institucija obrazovanja i lokalne samouprave u cilju sagledavanja potreba za kadrovima i definisanja upisne politike u skladu sa strateškim planovima lokalnog, regionalnog i državnog razvoja.</p>
Rezultati	Razvijen kapacitet lokalnih zajednica i organizatora stručnog obrazovanja da koriste informacije o mogućnostima zapošljavanja za pripremu inicijativa za nedostajuće kvalifikacije ili reviziju postojećih.
Indikatori	Broj zaposlenih, broj obuka
Nosioци projekta	Privredna komora Crne Gore/Unija poslodavaca Crne Gore Zavod za zapošljavanje Crne Gore Centar za stručno obrazovanja/Zavod za školstvo
Ciljne grupe/korisnici	Učenici, građani
Budžet	30.000€
Izvori finansiranja	EU (IPA fondovi, ERASMUS+) Budžet Crne Gore Budžet Opštine Kolašin
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Savjet za obrazovanje

Projektna ideja	Izrada Programa razvoja sporta u opštini Kolašin
Prioritet	Unapređenje sporta i promovisanje zdravih stilova života
Relevantnost	Nacionalni program razvoja sporta u Crnoj Gori Strategija za mlade 2017–2021.
Opis projekta	<p>Nacionalni program razvoja sporta u Crnoj Gori definiše izradu Lokalnih programa razvoja sporta. Kroz unapređivanje učešća lokalnih samouprava u organizaciji opštinskih i međuopštinskih sportskih takmičenja planirano je povećanje procenta sredstava koji se iz budžeta lokalnih samouprava izdvaja za školski sport, za šta su zaduženi Ministarstvo prosvjete i sporta, Crnogorski školski sportski savez i lokalne samouprave.</p> <p>Za unapređivanje učešća lokalnih samouprava u izgradnji, adaptaciji, rekonstrukciji i održavanju sportskih objekata su takođe zaduženi Ministarstvo prosvjete i sporta i lokalne samouprave.</p> <p>Raspodjela finansijskih sredstava po opštinama je veoma različita i uglavnom preovladava stihijsko raspoređivanje sredstava bez tačno utvrđenih kriterijuma. Opštinama je potrebna pomoć u izradi Programa razvoja sporta i modela finansiranja sporta na nivou lokalne samouprave.</p>
Aktivnosti	Izrada Programa razvoja sporta u opštini Kolašin Formiranje baze podataka svih subjekata u JLS koji su zaduženi za sport kao i sportskih objekata na teritorijama JLS uz definisanje potreba građana vezano za sport i sportsku infrastrukturu, na nivou JLS.
Rezultati	<p>Podsticanje razvoja omladinske politike i rada kancelarije za mlade na državnom i lokalnom nivou, kao i niz aktivnosti u domenu statusa, prava i obaveze sportista.</p> <p>Povećan procenat sredstava koji se iz budžeta JLS izdvaja za školski sport i broj organizovanih školskih sportskih takmičenja.</p> <p>Unapređivanje učešća JLS u organizaciji opštinskih i međuopštinskih sportskih takmičenja.</p> <p>Formirana jedinstvena baza podataka o akterima i postojećoj sportskoj infrastrukturi na nivou JLS</p>
Indikatori	Broj sportskih takmičenja, događaja i manifestacija Broj profesionalnih i rekreativnih sportista
Nosioci projekta	Ministarstvo sporta/Opština Kolašin/Uprava za mlade i sport
Ciljne grupe/korisnici	Sportisti, učenici, građani
Budžet	5.000€
Izvori finansiranja	Budžet Crne Gore/Budžet Opštine Kolašin
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Savjet za sport i omladinu

Projektna ideja	Izrada Lokalnog plana akcije za mlade (LPAM)
Prioritet	Unapređenje sporta i promovisanje zdravih stilova života
Relevantnost	Nacionalni program razvoja sporta u Crnoj Gori Strategija za mlade 2017–2021.
Opis projekta	<p>Jedinice lokalne samouprave kreiraju i sprovode lokalnu omladinsku politiku. Glavni instrument lokalne omladinske politike jesu opštinske Strategije za mlade, kako ih Zakon o mladima definiše, ili Lokalni planovi akcije za mlade (LPAM). Prema Zakonu o mladima, za ostvarivanje omladinske politike pored nacionalne strategije donose se i opštinske strategije za mlade. Njima se utvrđuju ciljevi, mjere i aktivnosti omladinske politike na opštinskom nivou, radi ostvarivanja interesa mladih. Opštinsku strategiju donosi nadležni organ lokalne samouprave, u skladu sa Strategijom za mlade, za period od četiri godine. Nadležni organ donosi i godišnji plan ostvarivanja opštinske strategije.</p> <p>Radi koordinacije, planiranja i sprovođenja omladinske politike, opštinske strategije, saradnje nadležnih organa opštine s ostalim subjektima omladinske politike, opština, u okviru svojih organa ili službi, može organizovati posebnu organizacionu jedinicu za mlade (Kancelarija za mlade).</p> <p>Prema Zakonu o mladima, lokalni Savjet za mlade je nezavisno i savjetodavno tijelo koje obrazuje nadležni organ opštine, radi podsticanja i unapređenja razvoja omladinske politike, praćenja i evaluacije opštinske strategije, jačanja saradnje i unapređenja položaja mladih na lokalnom nivou. Ovo tijelo čine predstavnici organa opštine nadležnog za omladinsku politiku, omladinskih organizacija, organizacija za mlade i drugih oblika organizovanja mladih, kao i stručnjaci za oblast omladinske politike.</p>
Aktivnosti	<p>Izrada LPAM</p> <p>Opremanje i otvaranje Kancelarije za mlade</p> <p>Osnivanje lokalnog Savjeta za sport i omladinu</p> <p>Osnivanje omladinskog centra</p>
Rezultati	<p>Izradjen LPAM</p> <p>Uspostavljno funkcionisanje Kancelarije za mlade</p>
Indikatori	<p>Broj mladih uključen u rad omladinskog centra</p> <p>Broj sportista</p>
Nosioci projekta	<p>Ministarstvo sporta/COK</p> <p>Uprava za mlade i sport /Opština Kolašin</p>
Ciljne grupe/korisnici	Sportisti, građani
Budžet	15.000€
Izvori finansiranja	Budžet Crne Gore/Budžet Opštine Kolašin
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Savjet za sport i omladinu

Projektna ideja	Uspostavljanje Festivala o zdravim stilovima života
Prioritet	Unapređenje sporta i promovisanje zdravih stilova života
Relevantnost	Strategija za mlade 2017–2021. Nacionalni program razvoja sporta u Crnoj Gori
Opis projekta	<p>Istraživanja pokazuju da zdravstveni programi koji se realizuju u školama mogu u značajnoj mjeri da smanje ponašanja rizična po zdravlje: pušenje, nezdrave navike u ishrani, nedostatak fizičke aktivnosti, upotreba alkohola i droge, ponašanja koja povećavaju stres, povređivanje i nasilje.</p> <p>Na Festivalu će učestvovati farmaceutske kuće, zdravstvene ustanove, instruktori fitnesa i drugih sportova, stručnjaci iz svijeta velnesa i banjskog turizma, kao i oni koji se bave zdravom ishranom.</p> <p>Svrha Festivala zdravlja je edukacija, zdravstveno prosvjećivanje, razvijanje zdravih životnih navika, poboljšanje i unapređenje zdravlja.</p> <p>Jedino sinergijom važnih zdravstvenih i sportskih institucija, uspješnih kompanija i promotera možemo da utičemo na to da oni koji dosada nisu vodili zdrav način života to počnu da rade, a oni koji su dosad to uspješno činili upotpune svoja znanja nekim novim sadržajima.</p>
Aktivnosti	<p>Uspostaviće se tradicionalno održavanje festivala o zdravim stilovima života;</p> <p>Organizovaće se kampanja na nivou JLS koja će afirmisati, ukazati na važnosti i podići nivo svijesti građana o značaju i efektima rekreativnog vježbanja;</p> <p>Organizovaće se seminari i radionice za stručno usavršavanje rukovodilaca, odnosno organa upravljanja (programskog i poslovnog menadžmenta) u oblasti sporta i zdravih stilova života na teritoriji JLS;</p>
Rezultati	<p>Uspostavljen festival o zdravim stilovima života</p> <p>Unaprijeđeno zdravstveno stanje građana opštine Kolašin</p>
Indikatori	Broj učesnika iz sportskih organizacija, profesora fizičkog vaspitanja, kao i broj realizovanih zajedničkih projekata.
Nosioci projekta	Opština Kolašin/NVO Ministarstvo sporta Ministarstvo zdravlja
Ciljne grupe/korisnici	Građani, sportisti
Budžet	30.000€
Izvori finansiranja	Budžet Crne Gore/Budžet Opštine Kolašin
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Savjet za sport i omladinu

Projektna ideja	Osnivanje partnerskog savjeta za unapređenje socijalne zaštite stanovništva
Prioritet	Unapređenje socijalne zaštite i bezbjednosti građana
Relevantnost	Strategija razvoja sistema socijalne i dječje zaštite za period od 2018. do 2022. godine
Opis projekta	<p>Socijalna i dječja zaštita je djelatnost od javnog interesa, a ostvarivanje javnog interesa obezbjeđuju država i lokalna samouprava, pod uslovima i na način propisan Zakonom o socijalnoj i dječjoj zaštiti. Zakonom je propisano da opština učestvuje u finansiranju mjera i programa razvoja socijalne i dječje zaštite, kao i u obezbjeđivanju materijalnih davanja, te da opština može osnovati ustanovu socijalne i dječje zaštite.</p> <p>U budžetima lokalnih samouprava mogu se obezbijediti sredstva za materijalna davanja u socijalnoj i dječjoj zaštiti propisana Zakonom i za usluge socijalne i dječje zaštite, kao što su: pomoć u kući, dnevni boravak, usluge narodne kuhinje, odmor i rekreacija djece, stanovanje uz podršku, smještaj u prihvatilište - sklonište, stanovanje za socijalno ugrožena lica, u skladu sa zakonom i druge usluge u skladu sa svojim materijalnim mogućnostima. Ukoliko opštine nijesu u mogućnosti da obezbijede sredstva za navedene usluge, u njihovom finansiranju učestvovala država.</p> <p>Ovdje je cilj razvijanje planiranja na lokalnom nivou od strane partnerskog savjeta i uspostavljanje socijalnih servisa u zajednici, koji će odgovoriti na potrebe ranjivih grupa, njihovu veću socijalnu uključenost i poboljšanje kvaliteta života u prirodnom okruženju.</p>
Aktivnosti	<p>Osnovati partnerski savjet za socijalnu i dječju zaštitu.</p> <p>Podsticati nastavak razvoja usluga socijalne i dječje zaštite prema potrebama identifikovanim u lokalnim planovima i uz mogućnost participacije lokalne uprave.</p> <p>Izraditi Lokalni plan socijalne i dječje zaštite</p> <p>Izraditi lokalne programe socijalnog stanovanja.</p> <p>Obezbijediti održivost sistema socijalne zaštite za lica sa invaliditetom.</p> <p>Unaprijediti saradnju s državnim organima u procesu implementacije i zaštite prava djeteta.</p>
Rezultati	<p>Osnovan partnerski savjet za socijalnu i dječju zaštitu.</p> <p>Izrađen plan socijalne i dječje zaštite</p> <p>Unaprijeđen status lica u stanju socijalne potrebe</p>
Indikatori	Broj ostvarenih programa socijalne zaštite
Nosioci projekta	Opština Kolašin, Ministarstvo rada i socijalnog staranja, NVO
Ciljne grupe/korisnici	Lica u stanju socijalne potrebe, djeca
Budžet	5.000€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin/Budžet crne Gore/donacije
Period implementacije	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Partnerski savjet za socijalnu i dječju zaštitu

Projektna ideja	Izrada Plana akcije za socijalnu inkluziju lica smanjene pokretljivosti i osoba sa invaliditetom
Prioritet	Unapređenje socijalne zaštite i bezbjednosti građana
Relevantnost	Strategija za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2017-2021 godine Strategija za integraciju lica sa invaliditetom u Crnoj Gori za period 2016-2020
Opis projekta	<p>Postoji veliki broj objekata u javnoj upotrebi koji nijesu pristupačni licima sa invaliditetom. Poseban problem predstavlja što je određeni broj ustanova sa javnim ovlašćenjima kao i veliki broj državnih institucija smješten u starim zgradama koje su izgrađene po propisima koji su važili u vrijeme izgradnje tih objekata.</p> <p>Pristupačnost fizičke sredine, informaciono komunikacionim tehnologijama, prevozu i stanovanju izuzetno su važni segmenti života lica sa invaliditetom od kojih zavisi kvalitet života. Razvoj i sprovođenje politika vezanih uz pristupačnost doprinosi značajnom poboljšanju kvaliteta života lica sa s invaliditetom i predstavlja preduslov za postizanje jednakih mogućnosti, samostalnog života i aktivnog učestvovanja lica s invaliditetom u životu zajednice.</p> <p>Pravilnikom o bližim uslovima i načinu prilagođavanja objekata za pristup i kretanje lica smanjene pokretljivosti i lica sa invaliditetom, propisani su uslovi i načini obezbjeđivanja nesmetanog pristupa, kretanja, boravka i rada licima smanjene pokretljivosti i licima sa invaliditetom objektima u javnoj upotrebi, stambenim i stambeno-poslovnim objektima. Takođe, pravilnikom su definisani obavezni elementi pristupačnosti prilikom izgradnje objekata u javnoj upotrebi i to: elementi pristupačnosti za savladavanje visinskih razlika, elementi pristupačnosti samostalnog života i elementi pristupačnosti javnog saobraćaja.</p>
Aktivnosti	Izrada baze podataka postojećih objekata u javnoj upotrebi u pogledu pristupačnosti Na osnovu utvrđenih prioriteta, u saradnji sa nevladinim sektorom, izrada akcionih planova za prilagođavanje objekata u javnoj upotrebi.
Rezultati	Omogućen pristup OSI objektima u javnoj upotrebi
Indikatori	Broj prilagođenih objekata za OSI
Nosioci projekta	Opština Kolašin
Ciljne grupe/korisnici	Osobe sa invaliditetom, osobe smanjene pokretljivosti
Budžet	15.000€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin/Budžet Crne Gore
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Partnerski savjet za socijalnu i dječju zaštitu

Projektna ideja	Unapređenje bezbjednosti građana i objekata
Prioritet	Unapređenje socijalne zaštite i bezbjednosti građana
Relevantnost	Strategija razvoja Uprave policije za period 2016-2020.godine
Opis projekta	<p>Prema konceptu ljudske bezbjednosti u čijem fokusu je pojedinac, institucije su dužne da građanima obezbede stalnu zaštitu umjesto povremene, odnosno da deluju preventivno, a ne reaktivno. To podrazumeva i institucionalnu odgovornost da se razvijaju programi i usluge koji odgovaraju potrebama lokalne zajednice i u interesu su članova zajednice.</p> <p>Lokalnim zajednicama nedostaje sinergija prilikom rješavanja brojnih problema, pa tako je i u oblasti bezbjednosti. Vrlo retko svi akteri na lokalnom nivou rade zajedno kako bi se neki bezbjednosni problem otklonio. Često naponi koje ulažu članovi opštinske vlasti teku paralelno sa naporima koje ulažu građani i njihova udruženja.</p> <p>Za ostvarivanje ljudske bezbjednosti od velike važnosti je da svi relevantni subjekti u lokalnoj zajednici aktivno učestvuju u odlučivanju o pitanjima koja se tiču njihove bezbjednosti. Jedan od načina za aktivno učestvovanje ključnih članova zajednice u unapređenju (ljudske) bezbjednosti na lokalnu predstavljaju i formiranje lokalnih tijela za bezbjednost.</p>
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Uspostavljanje partnerskih odnosa između različitih aktera na lokalnom nivou, pre svega policije i lokalne samouprave; 2. Utvrđene konkretne smjernice za osnivanje i rad savjeta za bezbjednost; 3. Obezbeđeni finansijski i ljudski resursi za rad savjeta; 4. Postojanje osposobljenih lidera u lokalnoj zajednici, koji su u stanju da preduzmu preventivne aktivnosti i mobilišu aktere na lokalnom nivou; 5. Izrađeni djelotvorni preventivni programi za unapređenje bezbjednosti.
Rezultati	Povećan broj zajedničkih aktivnosti policije sa relevantnim institucijama na nacionalnom i lokalnom nivou.
Indikatori	Broj slučajeva sprečavanja krivičnog djela
Nosioci projekta	MUP, Opština Kolašin, Osnovni sud, OEBS
Ciljne grupe/korisnici	Građani, turisti, žrtve nasilja
Budžet	30.000€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin/Budžet Crne Gore
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Partnerski savjet za bezbjednost

Projektna ideja	Zaštita vodoizvorišta na teritoriji opštine Kolašin
Prioritet	Unapređenje vodosnabdijevanja i kvaliteta voda
Relevantnost	Zakon o vodama Crne Gore Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2015-20 Strategija upravljanja vodama Crne Gore
Opis projekta	U novije vrijeme sprovode se veći infrastrukturni projekti na planini Bjelasici (izgradnja puteva i turističkih centara), neposredno iznad gradskog vodoizvorišta. Projekat zaštite vodoizvorišta “Mušovića rijeka” sa kojeg se snabdijeva gradsko područje Kolašina, izrađen je 1980.godine, pa je kao takav zastario i neusklađen sa postojećom pravnom regulativom iz oblasti zaštite voda, kao i sa strateškim okvirom iz oblasti zaštite voda. Novim projektom zaštite vodoizvorišta definisale bi se zone sanitarne zaštite i dozvoljene aktivnosti u tim zonama. Na taj način bi se sačuvala voda za piće, kao značajan resurs za buduće generacije.
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Formiranje multidisciplinarnog tima za koordinaciju i praćenje izrade projekata zaštite vodoizvorišta sastavljenog od predstavnika lokalne uprave, vodovodnog preduzeća, NVO i dr. 2. Izrada projekta zaštite vodoizvorišta 3. Formiranje zona sanitarne zaštite, na terenu 4. Monitoring zaštite vodoizvorišta
Rezultati	Bolji kvalitet pijaćih voda Veća izdašnost vodoizvorišta Smanjeni gubici vode Veći stepen zaštite prirode
Indikatori	
Nosioци projekta	Opština Kolašin Ministarstvo održivog razvoja i turizma Vodovod i kanalizacija doo NVO
Ciljne grupe/korisnici	Građani, turisti, privrednici,...
Budžet	30.000.00€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin Budžet Crne Gore
Period implementacije	6 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Tim za praćenje realizacije projekta sastavljen od nosilaca i partnera na projektu.

Projektna ideja	Unapređenje sistema vodosnabdijevanja i kvaliteta voda na gradskom i seoskom području
Prioritet	Unapređenje vodosnabdijevanja i kvaliteta voda
Relevantnost	Zakon o vodama Crne Gore Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2015-20 Strategija upravljanja vodama Crne Gore Strategija razvoja poljoprivrede i ruralnih područja 2015-2020
Opis projekta	Projektom je predviđeno proširenje vodovodne mreže na gradskom području, prema postojećoj studiji izvodljivosti iz 2012.godine. Takođe, doći će do povećanja kvaliteta pijaćih voda uvođenjem novih tehnologija i materijala za dovod pijaćih voda, kao i ugradnja vodomjera, mjernih stanica. U dijelu projekta koji se odnosi na seosko područje, predviđena je obnova i rekonstrukcijaseoskih vodovoda, izrada analize potreba za vodosnabdijevanje na seoskom području, te izrada i održavanje seoskih vodovoda.
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izrada glavnog projekta proširenja gradskog vodovoda 2. Izvođenje građevinskih radova 3. Izrada Analizepotreba za vodosnabdijevanjem seoskog područja 4. Izgradnja seoskih vodovoda
Rezultati	Izgrađeni vodovodi Smanjeni gubici vode na mreži Mjerenje količina potrošene vode Veća količinavode u sistemima na gradskom i seoskom području
Indikatori	Povećan kvalitet pijaćih voda Povećana dužina vodovoda na gradskom i seoskom području Broj ugrađenih vodomjera Broj novoizgrađenih seoskih vodovoda
Nosioci projekta	Opština Kolašin Ministarstvo održivog razvoja i turizma Vodovod i kanalizacija doo VODACOM
Ciljne grupe/korisnici	Građani, turisti, privrednici,...
Budžet	2.000.000.00€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin Budžet Crne Gore Donacije EU fond
Period implementacije	24 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Tim za praćenje realizacije projekta sastavljen od nosilaca i partnera na projektu.

Projektna ideja	Izgradnja uređaja za prečišćavanje otpadnih voda i segmenata kanalizacione mreže
Prioritet	Unapređenje vodosnabdijevanja i kvaliteta voda
Relevantnost	Zakon o vodama Crne Gore Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2015-20 Strategija upravljanja vodama Crne Gore Prostorni plan Republike Crne Gore za period 2008-2020
Opis projekta	Problem tretiranja otpadnih voda je dugogodišnji. Nije se realizovao prije svega zbog nedostatka velikih finansijskih sredstava koje zahtijeva izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda i kanalizacione mreže. U ovom trenutku, otpadne vode se, bez prethodnog tretmana, ispuštaju u rijeku Taru. Takođe, nizak je nivo prečišćavanja fekalnih otpadnih voda u cijeloj Crnoj Gori; slabo se prati ispuštanje industrijskih otpadnih voda, kao i zagađenja voda sredstvima koja se koriste u poljoprivredi, i dr. Projektom se predviđa izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, izgradnja Glavnog kolektora iz grada do lokacije za postrojenje u Bakovićima, te proširenje kanalizacione mreže.
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Priprema tehničke dokumentacije, pripremni radovi 2. Izgradnja postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, glavnog kolektora i segmenata kanalizacione mreže, izvođenje građevinskih radova 3. Nadzor nad izvođenjem građevinskih radova, nadzor nad postavkom i funkcionisanjem opreme
Rezultati	Izgrađeno postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda Izgrađena kanalizaciona mreža
Indikatori	Kvalitet prečišćenih voda Dužina novoizgrađene kanalizacione mreže
Nosioci projekta	Ministarstvo održivog razvoja i turizma PROCON Opština Kolašin Agencija za zaštitu životne sredine Vodovod i kanalizacija doo Kolašin
Ciljne grupe/korisnici	Građani, privreda
Budžet	3.000.000.00€
Izvori finansiranja	Budžet Crne Gore EU fond
Period implementacije	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Tim za praćenje realizacije projekta sastavljen od nosilaca i partnera na projektu.

Projektna ideja	Osnivanje partnerskog savjeta za zaštitu prirode
Prioritet	Održivo upravljanje u zaštićenim područjima
Relevantnost	Zakon o zaštiti prirode Nacionalna strategija biodiverziteta sa akcionim planom (2016-2020) Nacionalna strategija održivog razvoja
Opis projekta	Osnivanjem partnerskog savjeta za zaštitu prirode doći će do uspostavljanja radnog tima koji bi se bavio identifikacijom prirodnih prostora za zaštitu, načinom upravljanja i promovisanja zaštićenih područja. Pored toga, savjet bi se bavio očuvanjem i unapređenjem javnih zelenih površina kao i površina u privatnom vlasništvu koje imaju visoku ambijentalnu vrijednost. Savjet će razmatrati opšte stanje životne sredine, kvalitet pojedinih segmenata, pitanja u vezi upravljanja otpadom itd.
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Osnivanje partnerskog savjeta za zaštitu prirode 2. Izrada programa rada savjeta 3. Identifikacija potencijalnih zaštićenih područja 4. Učešće u donošenju odluka u vezi zaštite prirode 5. Monitoring stanja životne sredine
Rezultati	Uspostavljen savjet Proglašena nova zaštićena područja Određen upravljač Uspostavljena služba za upravljanje i promovisanje područja
Indikatori	Procenat teritorije opštine stavljene pod zaštitu Broj novootvorenih radnih mjesta u zaštićenim područjima Broj turističkih posjeta zaštićenog područja
Nosioci projekta	Opština Kolašin Ministarstvo održivog razvoja i turizma Nacionalni parkovi Crne Gore Agencija za zaštitu prirode NVO
Ciljne grupe/korisnici	Građani, Mještani u zaštićenom području Turisti
Budžet	5.000€
Izvori finansiranja	Budžet opštine Kolašin Donacije
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni Sekretarijat za zaštitu životne sredine

Projektna ideja	Uspostavljanje novih i održivo upravljanje u postojećim zaštićenim područjima prirode
Prioritet	Održivo upravljanje u zaštićenim područjima
Relevantnost	Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2015-20 Nacionalna strategija biodiverziteta sa akcionim planom (2016-2020) Nacionalna strategija održivog razvoja
Opis projekta	<p>Ovim projektom se uspostavljaju zaštićena područja, prema kategorizaciji zaštićenih područja iz Zakona o zaštiti prirode. Prije svega, osnivaju se dva regionalna parka prirode: Komovi i Sinjajevina, u saradnji sa partnerskim opštinama koje gravitiraju ovom području. Pored parkova prirode postoje predlozi za zaštitu određenih spomenika prirode: Kapetanovo jezero, Torna i Gradišta, Kanjon Mrtvice, pojedine pećine, stabla, itd.</p> <p>U zaštićenim područjima kao što su regionalni parkovi, dozvoljena je kontrolisana eksploatacija prirodnih resursa, osim u prvoj zoni. Prirodni resursi područja Komova i Sinjajevine su šumsko bogatstvo (prirodne ljepote, drvena masa, ljekovito bilje i šumski plodovi, bio i geodiverzitet, pijaća voda za flaširanje, ukrasni kamen, minerali, itd). U početnoj fazi je sprovođenje projekata gajenja ljekovitog bilja u zaštićenim područjima (UNDP, NVO Natura).</p> <p>Opština Kolašin ima mogućnost da dobije certificate za prepoznatljive poljoprivredne proizvode sa područja Bjelasice, Sinjajevine, Komova, Moračkih planina itd.</p>
Aktivnosti	<p>Izrada Analize potencijalnih područja za zaštitu</p> <p>Izrada studija zaštite predmetnog područja ili objekta prirode</p> <p>Proглаšenje zaštićenog područja u SO</p> <p>Određivanje upravljača zaštićenog područja</p> <p>Analize prirodnih resursa u zaštićenim područjima i mogućnosti njihovog korišćenja</p> <p>Davanje prirodnih resursa u zakup ili koncesija</p> <p>Brendiranje proizvoda iz zaštićenih područja</p>
Rezultati	<p>Iskorišćenost prirodnih resursa</p> <p>Veća održivost zaštićenog područja</p> <p>Povećano zapošljavanje u zaštićenim područjima</p>
Indikatori	<p>Broj novozapošlenih u zaštićenim područjima</p> <p>Količina proizvoda iz zaštićenog područja</p> <p>Broj certifikovanih proizvoda</p>
Nosioci projekta	<p>Opština Kolašin</p> <p>NVO</p> <p>Upravljači zaštićenih područja</p>
Ciljne grupe/korisnici	Mještani u zaštićenom području, Turisti
Budžet	30.000.00€
Izvori finansiranja	<p>Budžet Opštine Kolašin</p> <p>Budžet Uprave za šume</p> <p>UNDP</p>
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Savjet za upravljanje zaštićenom područjima

Projektna ideja	Izrada Akcionog plana rezervata biosfere rijeke Tare - UNESCO područje
Prioritet	Održivo upravljanje u zaštićenim područjima
Relevantnost	Strategija regionalnog razvoja Crne Gore 2015-20 Nacionalna strategija biodiverziteta sa akcionim planom (2016-2020) Nacionalna strategija održivog razvoja
Opis projekta	Akcioni plan će biti osnova za praćenje razvoja rezervata biosfere do 2020. godine, sa godišnjim izvještajima o učinku koji razmatraju niz aktivnosti i rezultata koje je rezervat biosfere podržao i ostvario. Plan se redovno razmatra i ocjenjuje u cilju dopune i ažuriranja kako bi odrazio napredak i nove mogućnosti. Rezervat biosfere odražava širok spektar interesovanja i aktera, razmotriće se realizacija aktivnosti u okviru strategije i po potrebi identifikovati vodeće institucije i akteri kako bi se osigurala maksimalna optimizacija resursa i ostvarivanje rezultata putem uspostavljene partnerske mreže saradnje. Rezervat biosfere nastojaće da angažuje, utiče i podrži izradu lokalnih, nacionalnih i međunarodnih politika, strategija i zakona, u bliskoj saradnji sa zajednicama i preduzećima, radi identifikacije lokalnih vodećih aktera koji mogu pokazati vrijednost rezervata biosfere i pružiti primjere dobre prakse i smjernice za inspirisanje drugih.
Aktivnosti	Finalizovanje procesa formiranja Koordinacionog tijela koje treba da iskoristi ovaj Akcioni plan i da ga dalje razvije kako bi obezbijedilo okvir za aktivnosti unutar rezervata biosfere i kako bi uticalo na raspodjelu resursa i dalo prioritet akcijama za promociju rezervata biosfere kao katalizatora za održivi ruralni razvoj. Identifikacija ključnih originalnih vrsta i staništa unutar rezervata biosfere kroz izradu plana upravljanja i akcionog plana za podršku usmjerenog istraživanja, praćenja i projekata. Podsticanje lokalne zajednice i drugih aktera u rezervatu biosfere da sarađuju u projektovanju i implementaciji projekata koji doprinose održivom razvoju
Rezultati	Akcioni plan će biti osnova za praćenje razvoja rezervata biosfere do 2020. godine, sa godišnjim izvještajima o učinku koji razmatraju niz aktivnosti i rezultata koje je rezervat biosfere podržao i ostvario.
Indikatori	Uspostavljeno početno koordinaciono tijelo do kraja 2018 godine Broj manifestacija i ljudi kojih su stigle informacije
Nosioci projekta	Opština Kolašin/UNDP /NVO Ministarstvo održivog razvoja i turizma Nacionalni parkovi Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici	Mještani zaštićenog područja, turisti
Budžet	30.000.00€
Izvori finansiranja	Budžet Crne Gore/Donacije
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Savjet za upravljanje zaštićenom područjima

Projektna ideja	Izgradnja gradske toplane i uspostavljanje daljinskog grijanja na gradskom području opštine Kolašin
Prioritet	Unapređenje energetske efikasnosti u lokalnoj zajednici
Relevantnost	Zakon o energetskej efikasnosti Strategija energetske egikasnosti Crne Gore Strategija razvoja energetike do 2030.godine Lokalni energetski plan
Opis projekta	Postojeće stanje objekata u javnoj upotrebi, kada je u pitanju energetska efikasnost, je krajnje neodrživo. To se odnosi i na stambene zgrade u okviru užeg gradskog jezgra. Računi za utrošenu električnu energiju su sve veći, imajući u vidu poskupljenja struje i veću potrošnju, te grijanje na struju u zimskim mjesecima, kao i hlađenje u ljetnjim mjesecima. Stoga, potrebno je izraditi projektnu dokumentaciju za izgradnju gradke toplane i toplovodnog sistema grijanja. Za sada, izrađena je studija izvodljivosti. Objekti u javnoj upotrebi koji su u opštinskom vlasništvu: Spomen dom, Dom učenika, objekti javnih preduzeća, zgrada Veletrgovine, Vatrogasnog preduzeća, Cenar za kulturu, Muzej, itd.
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izrada Glavnog projekta gradske toplane 2. Izvođenje građevinskih radova na izgradnji gradske toplane i toplovodne mreže 3. Monitoring potrošnje energije i ostvarenih rezultata
Rezultati	Izgrađena gradska toplana Umanjeni računi za utrošenu električnu energiju Veći stepen energetske efikasnosti objekata
Indikatori	Potrošnja el.energije Broj priključenih objekata na toplovodnu mrežu
Nosioci projekta	Opština Kolašin Vlada Crne Gore Ministarsvo ekonomije
Ciljne grupe/korisnici	Građani, privrednici, lokalna uprava
Budžet	Izrada projektne dokumentacije: 30.000.00€ Građevinski radovi: 3.000.000€
Izvori finansiranja	Budžet opštine Kolašin Kapitalni budžet Donacije
Period implementacije	5 godina
Monitoring i evaluacija	Tim za energetskej efikasnost

Projektna ideja	Promocija energetske efikasnosti u lokalnoj zajednici i upotrebe obnovljivih izvora energije
Prioritet	Unapređenje energetske efikasnosti u lokalnoj zajednici
Relevantnost	Zakon o energetskej efikasnosti Strategija energetske egikasnosti Crne Gore Lokalni energetski plan
Opis projekta	Nove tehnologije u oblasti energetske efikasnosti mogu se koristit i u domaćinstvima. To se odnosi na energetske efikasne sijalice, kućne aparate, uređaje u domaćinstvu. Takođe, uvođenjem novih tehnologija u proizvodnji el.energije i tople vode ostvaruju se značajne uštede kućnog budžeta, kroz korišćenje solarne energije, energije vjetra, hidroenergije, kišnice itd. Ovakvi projekti promocije energetske efikasnosti u domaćinstvima su već realizovani od strane NVO. Potreban je kontinuitet u edukaciji stanovništva o koristima koje se ostvaruju poštovanjem principa energetske efikasnosti.
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Sprovođenje odredbi Zakona o energetskej efikasnosti, Strategije energetske efikasnosti i Lokalnog energetskog plana 2. Izrada projekta za energetskej efikasnost sa kojim bi se apliciralo ka domaćim i inostranim izvorima finasiranja 3. Realizovanje projekta i monitoring
Rezultati	Veće uštede električne energije u domaćinstvima Veća proizvodnja el.energije iz obnovljivih izvora
Indikatori	Proizvedeni kWh iz obnovljivih izvora energije Iznosi za koje su umanjeni mjesečni računi za utrošenu el.energiju
Nosioci projekta	Opština Kolašin Ministarstvo ekonomije NVO
Ciljne grupe/korisnici	Građani, privrednici
Budžet	15.000.00€
Izvori finansiranja	Donacije EU fond
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Tim za energetskej efikasnost

Projektna ideja	Uvođenje savremenih tehnologija u javnoj rasvjeti
Prioritet	Unapređenje energetske efikasnosti u lokalnoj zajednici
Relevantnost	Zakon o energetskej efikasnosti Strategija energetske egikasnosti Crne Gore Lokalni energetski plan
Opis projekta	Javna rasvjeta u opštini Kolašin je krajnje energetski neefikasna. Primjer dobre prakse je gradsko šetalište u koje je ugrađena moderna LED rasvjeta i koje ostvariye značajne uštede el.energije u odnosu na rasvjetu u gradskim i prigradskim ulicama. Tehnologije javne rasvjete se svakodnevno usavršavaju tako da postoje još veće uštede enerije i od LED rasvjete. Sada javna rasvjeta ima ugrađene živine i Na jonke sijalice, te LED sijalice. Potrebno je, u narednom periodu, izvršiti rekonstrukciju javne rasvjete i u određenim ulicam ugraditi novu rasvjetu, sve u skladu sa principima energetske efikasnostil. Postoji mogućnost iskorištenja solarne energije u radu javne rasvjete.
Aktivnosti	Izrada projekta rekonstrukcije javne rasvjete Izvođenje građevinskih radova Održavanje gradske rasvjete
Rezultati	Energetski efikasna javna rasvjeta Veća ušteda u Budžetu lokalne smouprave Upotreba obnovljivih izvora energije u javnoj rasvjeti
Indikatori	Iznos računa za utrošenu el.energiju Broj novih sijaličnih mjesta Broj novoosvijetljenih ulica
Nosioci projekta	Opština Kolašin Ministarstvo ekonomije Zajednica opština Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici	Građani, privrednici
Budžet	Investicija: 100.000.00€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin Donacije
Period implementacije	24 mjeseca
Monitoring i evaluacija	Tim za energetskeu efikasnost

Projektna ideja	Uspostavljanje i promocija sistema selektivnog sakupljanja otpada
Prioritet	Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
Relevantnost	Zakon o upravljanju otpadom Državni plan upravljanja otpadom Nacionalna strategija upravljanja otpadom Nacionalna strategija održivog razvoja Lokalni plan upravljanja otpadom
Opis projekta	Trenutno, na teritoriji opštine funkcioniše tradicionalni system upravljanja otpadom. Ovaj system se odvija bes selekcije, a otpad se odlaže u kontejnere zapremine 1,1m ³ , 5 i 7m ³ . Novi system upravljanja komunalnim i ostalim vrstama otpada podrazumijevao bi donošenje posebne odluke o selektivnom sakupljanju otpada, u skladu sa Zakonom i Lokalnim planom. Realizaciju odluke sprovodiće komunalno preduzeće, građani i privrednici. Da bi se sproveo ovaj system potrebna je nabavka nove komunalne opreme, uz korišćenje i postojeće. Jedan od predloga je i tzv. "kesasistem", prema kojem bi građani pojedine vrste otpada odlagali prvo u kese različitih boja, zatim u koševu, iz kojih bi radnici komunalnog preduzeća selektovani otpad odvozili do reciklažnog centra.
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izrada Odluke o selektivnom sakupljanju otpada 2. Usvajanje odluke u lokalnom parlamentu 3. Izrada projektne aplikacije prema EU i ostalim fondovima 4. Sprovođenje projekta 5. Promovisanje i praćenje realizacije projekta
Rezultati	Veći stepen očuvanosti životne sredine Novi system upravljanja otpadom Bolja iskorišćenost energije i resursa iz otpada Veća održivost komunalnog preduzeća Manji računi za komunalni otpad
Indikatori	Procenat sakupljenog i recikliranog otpada Broj novih kanti, kontejnera i koševa za otpad Iznos prihoda komunalnog preduzeća
Nosioci projekta	Opština Kolašin Komunalno doo Ministarstvo održivog razvoja i turizma NVO Zajednica opština crne Gore
Ciljne grupe/korisnici	Građani, turisti, komunalno preduzeće
Budžet	120.000.00€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin, EU fond, Donacije
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Nadležni organ uprave

Projektna ideja	Izgradnja reciklažnog centra u opštini Kolašin
Prioritet	Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
Relevantnost	Državni plan upravljanja otpadom Nacionalna strategija upravljanja otpadom Lokalni plan upravljanja otpadom
Opis projekta	Državnim planom upravljanja otpadom predviđena je izgradnja reciklažnog centra u opštini Kolašin. Ovim projektom stvaraju se uslovi za primjenjivanje sistema selektivnog upravljanja otpadom, time što bi se selektivno sakupljeni otpad posebno skladištio u okviru reciklažnog dvorišta ili tako selektovan prodavao na tržištu. Iznos sredstava za izgradnju samog sentra je oko 80.000€. Reciklažnim centrom bi upravljalno komunalno preduzeće. Za rad centra potrebno je opremanje posudama i kontejnerima za selektovani komunalni otpad, kontejnerima za posebne vrste otpada, presama i sortirnicama. Moguća je prerada pojedinih vrsta otpad, ukoliko se posjeduje odgovarajuća oprema, a ako ne postoji prerada, otpad se prodaje na domaćem i inostranom tržištu.
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izrada idejnog projekta reciklažnog centra 2. Izrada Glavnog projekta za reciklažni centar 3. Analiza tržišta za sirovine i energiju iz otpada 4. Izvođenje građevinskih radova, izgradnja objekata i nabavka opreme
Rezultati	Izgrađen reciklažni centar Uspostavljen zaokružen system selektivnog postupanja sa otpadom Iskorišćavanje energije i materijala iz otpada
Indikatori	Količina sakupljenog otpada Količina prodatog otpada na tržištu
Nosioci projekta	Opština Kolašin Ministarstvo održivog razvoja i turizma Komunalno doo
Ciljne grupe/korisnici	Građani, komunalno preduzeće, Opština Kolašin
Budžet	Reciklažni centar: 80.000.00€ Oprema: 120.000.00€. Ukupno: 200.000.00€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin Budžet Crne Gore Donacije
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organ uprave

Projektna ideja	Sanacija nelegalnih deponija na području opštine Kolašin
Prioritet	Uspostavljanje održivog sistema upravljanja otpadom
Relevantnost	Državni plan upravljanja otpadom Nacionalna strategija upravljanja otpadom Lokalni plan upravljanja otpadom
Opis projekta	Opština Kolašin je napravila popis nelegalnih odlagališta koji je sastavni dio Lokalnog plana upravljanja otpadom. Ovaj popis je u neprekidnom ažuriranju jer se neke lokacije saniraju, a na određenim mjestima nastaju nove nelegalne deponije. Nelegalna odlagališta, tzv. "divlje deponije", pored toga što zagađuju životnu okolinu, ruže prirodu, što smanjuje turističku atraktivnost područja. U tom smislu, potrebno je sve nelegalne deponije sanirati, a proctor rekultivisati i privesti prvobitnoj namjeni. Za deponije veće od 100m ³ otpad potrebni su posebni projekti sanacije.
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Izrada projekat sanacije nelegalnih deponija 2. Izvođenje radova sanacije 3. Rekultivacija zemljišta
Rezultati	Sanirane nelegalne deponije Veći stepen zaštite životne okoline Atraktivan prirodni ambijent
Indikatori	Broj uklonjenih deponija Količina otpada sakupljena sa nelegalnih deponija
Nosioci projekta	Opština Kolašin Komunalno doo NVO
Ciljne grupe/korisnici	Građani, turisti
Budžet	Ukupno: 50.000.00€
Izvori finansiranja	Budžet opštine Donacije
Period implementacije	Kontinuirano
Monitoring i evaluacija	Nadležni organ uprave

Projektna ideja	Izrada Lokalnog akcionog plana zaštite životne sredine (LEAP)
Prioritet	Izrada lokalnih planskih dokumenata iz oblasti zaštite okoline
Relevantnost	Zakon o životnoj sredini Nacionalna strategija održivog razvoja
Opis projekta	Lokalni plan zaštite životne sredine opštine Kolašin bio je izrađen za period 2010-2014.godine. Potrebno je izraditi novi plan za budući četvorogodišnji period. LEAP treba da sadrži opšti opis svih segmenata životne sredine, tj.analizu postojećeg stanja, opis mjera za sprečavanje negativnih uticaja na okolinu, očuvanje i promovisanje biodiverziteta itd. Izrada LEAP-a praksa je u svim razvijenim opštinama.
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Formiranje radnog tima za izradu LEAP-a 2. Obezbeđivanje finansijskih sredstava za izradu plana 3. Izrada Plana uz učešće javnosti 4. Usvajanje plana u lokalnom parlamentu 5. Implementacija plana
Rezultati	Izrađen LEAP Veći stepen zaštite životne sredine Promovisanje održivog razvoja zasnovanog na očuvanju okoline
Indikatori	Broj sprovedenih projekata iz LEAP-a
Nosioci projekta	Opština Kolašin NVO Zajednica opština Crne Gore
Ciljne grupe/korisnici	Građani, turisti
Budžet	15.000.00€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin Donacije
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organ uprave

Projektna ideja	Izrada Lokalnog akcionog plana energetske efikasnosti (SEAP)
Prioritet	Izrada lokalnih planskih dokumenata iz oblasti zaštite okoline
Relevantnost	Zakon o energetskej efikasnosti Strategija energetske egikasnosti Crne Gore Strategija razvoja energetike do 2030.godine
Opis projekta	Lokalni energetske plan sastavni je dio razvojne dokumentacije u svim razvijenijim sredinama. Plan se donosi u skladu sa Zakonom o energetskej efikasnosti Crne Gore i Strategijom energetske efikasnosti. Postoje početni koraci u izradi ovog plana, a oni se odnose na sakupljanje podataka o korišćenju i potrošnji energenata u lokalnoj zajednici. Nakon toga uslijediće obrada podataka i uz angažovanje stručnih konsultanata pronaći najbolja rješenja za proizvodnju i uštedu energije.
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Formiranje radnog tima za izradu plana 2. Angažovanje eksternih stručnih konsultanata 3. Izrada planskog dokumenta 4. Usvajanje plana u lokalnom parlamentu 5. Sprovođenje plana
Rezultati	Izrađen plan energetske efikasnosti Veća energetska efikasnost u domaćinstvima, javnim preduzećima i privredi
Indikatori	Količina novoprodukovane energije u lokalnoj zajednici Iznos uštede energije Broj sprovedenih projekata iz energetskeg plana
Nosioci projekta	Opština Kolašin Ministarstvo ekonomije NVO
Ciljne grupe/korisnici	Građani, privrednici, javna preduzeća i ustanove
Budžet	15.000.00€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin Donacije
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Tim za energetske efikasnost

Projektna ideja	Izrada Lokalnog akcionog plana zaštite biodiverziteta (LAB)
Prioritet	Izrada lokalnih planskih dokumenata iz oblasti zaštite okoline
Relevantnost	Nacionalna strategija biodiverziteta sa akcionim planom Nacionalna strategija održivog razvoja
Opis projekta	<p>Projekat se bavi biodiverzitetom, najbitnijim pitanjima lokalnog održivog razvoja i dobrobitima koje on pruža lokalnoj zajednici u vidu dobara i ekosistemskih usluga.</p> <p>Zakonski osnov za izradu Lokalnog akcionog plana za biodiverzitet nalazi se u odredbi člana 102., alineja 1 Zakona o zaštiti prirode ("Sl. list Crne Gore", br. 51/08 od 22.08.2008. god.), prema kome su nadležni organi jedinice lokalne samouprave u obavezi da izrađuju izvještaj o stanju prirode i dostave ga nacionalnom organu uprave. Između ostalog, pomenuti Godišnji izvještaj bi trebalo da sadrži pregled ostvarivanja ciljeva Strategije biodiverziteta i Akcionog plana na području jedinice lokalne samouprave. Lokalni Akcioni plan za biodiverzitet je u skladu sa Nacionalnom Strategijom biodiverziteta sa Akcionim Planom, koju je donijela Vlada Crne Gore u julu 2010. godine, na prijedlog Ministarstva nadležnog za poslove zaštite životne sredine, na period od pet godina radi utvrđivanja dugoročnih ciljeva i smjernica za očuvanja biološke i predione raznovrsnosti.</p>
Aktivnosti	<ol style="list-style-type: none"> 1. Formiranje radnog tima za izradu plana 2. Izrada plana 3. Implementacija plana
Rezultati	Izrađen i sproveden plan zaštite biodiverziteta Veći stepen zaštite i promocije biodiverziteta
Indikatori	Broj realizovanih projekata iz plana
Nosioци projekta	Opština Kolašin Ministarstvo održivog razvoja i turizma
Ciljne grupe/korisnici	Građani, turisti
Budžet	15.000.00€
Izvori finansiranja	Budžet Opštine Kolašin donacije
Period implementacije	12 mjeseci
Monitoring i evaluacija	Nadležni organ uprave

6. FINANSIRANJE

Imajući u vidu obim sredstava koja su dostupna opštinama, finansiranje investicija iz budžeta Opština će izvjesno biti najmanje zastupljen model finansiranja, dok će akencat biti na finansiranju i realizaciji projekata iz državnih fondova i fondova EU ili drugih donatora (pogotovo u odnosu na infrastrukturu, upravljanje otpadom i otpadnim vodama). Drugi najčešći model finansirana investicija odnosiće se na projekte koje će finansirati država ili EU i drugi donatori, a koje će sprovoditi Opština.

U namjeri da iskoristi sve mogućnosti koje postoje, lokalna uprava će nastaviti sa jačanjem administrativnih kapaciteta kako bi bila u mogućnosti da blagovremeno osmisli i aplicira za fondove donatora, uključujući EU, kao i da ispuni sve potrebne uslove za finansiranje projekata iz državnog budžeta. Za projekte koje planira da realizuje u okviru ovog Strateškog plana, pored okvirnog budžeta, lokalna uprava je prepoznala i potencijalne partnere uz čiju podršku, finansijsku i tehničku, će biti moguće realizovati naveden projekte.

U određivanju prioriternih projekata, pored mogućnosti za finansiranje bilo iz kapitalnog budžeta, bilo iz državnog budžeta ili sredstvima donatora, lokalna uprava će se voditi sledećim kriterijuma:

- Uticaj projekta za strateški cilj opštine,
- Izvodljivost,
- Vremenski okvir za realizaciju,
- Uticaj na investicije i nova radna mjesta,
- Učešće poslovnog sektora,
- Usklađenost sa ostalim prioritetima i projektima.

U sprovođenju Strateškog plana razvoja, lokalna uprava će posebnu pažnju posvetiti razvoju i jačanju privatno javnog partnerstva.

Tabela 17. Rekapitulacija planiranih finasijskih sredstava

Ciljevi	Iznos sredstava (€)	Postotak (%)
Unapređenje konkurentnosti privrede i fiskalne održivosti opštine	3.450.000.00	22.28
Unapređenje sadržaja i kvaliteta usluga u oblasti društvenih djelatnosti	3.410.000.00	22.02
Unapređenje kvaliteta pojedinih segmenata životne sredine	8.625.000.00	55.70
UKUPNO	15.485.000.00	100,00

7. PRAĆENJE I KONTROLA SPROVOĐENJA (MONITORING) STRATEŠKOG PLANA RAZVOJA

U namjeri da se prati ostvarenje Strateškog plana razvoja, lokalna uprava će uspostaviti mehanizam monitoringa sa ciljem efikasne implementacije Strateškog plana i upotrebe resursa, kao i mjerenja efekata koji se postižu realizacijom predviđenih projekata. Usvajanje Strateškog plana razvoja pratiće izrada godišnjeg akcionog plana. Tri člana Konsultativne grupe biće imenovana da vrše monitoring sprovođenja Strateškog plana razvoja i da o tome izvještavaju koordinatora Grupe.

Monitoring će biti zasnovan na prikupljanju relevantnih informacija za svaki projekat pojedinačno, i to u dijelu:

- procesnih indikatora (faza u kojoj se nalazi realizacija projekta, a koja će pratiti realizaciju aktivnosti),
- finansijskih indikatora (opredijeljeni i realizovani budžet, za projekte čija realizacija je u toku),
- fizičkih indikatora, koji će obuhvatiti prikupljanje podataka o učincima i rezultatima.

Za prikupljanje podataka biće zaduženi rukovodioci projekata, u saradnji sa partnerima koji učestvuju u sprovođenju pojedinačnih projekata. Rukovodioci projekata će o učincima, rezultatima, procesnim i finansijskim indikatorima izvještavati tročlanu grupu za monitoring, koji će objedinjavati podatke za potrebe sastanaka sa članovima Konsultativne grupe. U skladu sa Pravilnikom o metodologiji za izradu strateškog plana razvoja jedinice lokalne samouprave, koordinator Konsultativne grupe će pripremati izvještaj o sprovođenju Strateškog plana razvoja i dostavljati ga Ministarstvu ekonomije, zaključno sa 30. aprilom za prethodnu godinu.

Monitoring realizacije Strateškog plana razvoja mora da omogući pravovremeno i potpuno izvještavanje lokalne uprave i resornog ministarstva, ali i svih zainteresovanih subjekata odnosno svih stanovnika i institucija na teritoriji opštine Kolašin. U tom pogledu, kao preduslov uspješnog informisanja, motivacije i uključivanja šire javnosti potrebno je utvrditi i usvojiti medijski plan, čijim će se sprovođenjem omogućiti medijska podrška i aktivnosti i rezultati učiniti dostupnijim svim građanima. To je posebno važno za održivost čitavog procesa koji treba da dovede do kvalitetnijeg života stanovnika opštine Kolašin.

Pored indikatora koji će pokazivati direktan rezultat realizacije planiranih projekata, efekti sprovođenja Strateškog plana razvoja biće mjereni izračunavanjem indeksa razvijenosti i indeksa konkurentnosti, što je u nadležnosti Ministarstva ekonomije.

8. PRILOZI

ANEX I – Klimatski faktori i elementi

Temperature, a u cjelini i klimatske prilike, mijenjaju se najviše u zavisnosti od promjene geografske širine, promjene odstojanja od Jadranskog mora, apsolutne visine i raznolikosti reljefa. U godišnjem prosjeku najniže temperature vazduha imaju djelovi opštine sa najvećom nadmorskom visinom. Najveći dio, u rejonu visokih planina: Sinjajevina, Bjelasice i dr. pokrivaju izoterme od 4 i 6 °C (u godišnjem prosjeku).

Prosječna vlažnost vazduha iznosi 82%. Najveću relativnu vlažnost vazduha ima rejon Kolašina 90%. Očigledno da veliki kompleksi šuma utiču na ovako velike vrijednosti relativne vlage. Minimum relativne vlažnosti je u avgustu, i to u Kolašinu 67 %. Ako se izdvoje ekstremne vrijednosti (maksimum i minimum), kao važne karakteristike godišnjeg hoda, u svim godišnjim dobima skoro da nema bitne razlike vrijednosti relativne vlažnosti.

Prosječna godišnja oblačnost iznosi 4,8 (izražena u desetinama pokrivenosti neba oblacima). Srednja oblačnost po mjesecima kreće se od 2,8 u avgustu do 6,2 u februaru. Srednje mjesečne količine padavina na kišomjernoj stanici Kolašin se kreće od 71 mm vodenog taloga (mjesec jul) do 302 mm (mjesec novembar). Srednja godišnja visina padavina iznosi 2.169,8 mm. Zemljište je pokriveno snijegom približno tri mjeseca tokom godine. Podaci sniježnog pokrivača na području Kolašina uz prisustvo veoma pogodnih topografskih uslova za formiranje staza i terena, naročito na padinama Bjelasice, ukazuje da je ovo područje vrlo pogodno za razvoj zimskih sportova.

Sunce sija oko 2474 časova a navedeni rezultat zavisi od ekspozicije terena i stepena oblačnosti. Broj sunčanih dana u julu iznosi 341 časova ili 11 časova prosječno po danu, a najmanju je u januaru i decembru, i to po 3 časa po danu. Prema tome, Kolašin odlikuje se ne samo velikim brojem sunčanih časova u toku godine, već i njihovim povoljnim rasporedom po pojedinim mjesecima.

Najčešći vjetrovi su sjevernog i južnog kvadranta. Vjetar najčešće duva iz pravca sjever-sjeverozapad (20.1% prema ruži vjetrova), sa najčešćom prosječnom brzinom u intervalu od 1-3m/s.

Umjerene ljetnje temperature povoljno utiču na boravak, dok trajanje sniježnog pokrivača omogućava dugu zimsku sezonu, u ljetnjem periodu djeluju rekreativno za zdravlje organizma, ljekovito kod mnogih oboljenja, poremećaja funkcije organizma, a zimska rekreacija blagotvorno djeluje na jačanje organizma i psihičku rasterećenost. Zbog pomenutih prirodnih faktora Kolašin se u poslednje vrijeme razvio kao vazдушna banja sa velikim zdravstveno rekreativnim mogućnostima.

ANEX II – Flora i vegetacija

Flora

U visokoplaninskoj flori prisutan je veliki broj endemičnih vrsta. Zbog prisustva izuzetno velikog broja endemičnih biljnih vrsta i habitata, područje Biogradske gore je prepoznato kao IPA područje (Important Plant Area – važno stanište biljaka). Nacionalnim zakonodavstvom zaštićene su sljedeće biljne vrste: ljiljanolisna zvončika (*Adenophora liliifolia*), crna trava (*Bruckenthalia spiculifolia*), pjegava lincura (*Gentiana punctata*), lincura (*Gentiana lutea subsp. symphyandra*), šarski kostolom (*Narthecium scardicum*), tisa (*Taxus baccata*), jablan (*Trolius europaeus*), grčki luk (*Allium phthioticum*), balkanska masnica (*Pinguicula balcanica*), crvena pucalina (*Silene macrantha*), zvjezdasta pucalina (*Silene asterias*), Lakušićev karanfil (*Dianthus nitidus subsp. lakusicii*),

Pančičev odoljen (*Valeriana pancicii*), alpski zvjezdan (*Aster alpinus*), alpski kotrljan (*Eringyum alpinum*), alpska crvotočina (*Lycopodium alpinum*), crnogorska kamenika (*Saxifraga grisebachii*), Blečićeva vulfenija (*Wulfenia bleicii*) vrste orhideja (*Orchidaceae*), majerova vresina (*Myricaria ernesti-mayeri*), munika (*Pinus heldreichii*), molika (*Pinus peuce*), grčki javor (*Acer heldreichii*) i dr.¹⁶ Rješenjem o zaštiti objekata prirode ("Sl. list SRCG", broj 30/68) na Bjelasici je zaštićen bor krivulj (*Pinus mugo*) koji u subalpijskom i alpijskom pojasu obrazuje karakteristične klimatogene šibljake.

Vegetacija

Vertikalni profil dendroflore ide od 850 do 1800 mnv. U okviru ovog profila su izdvojene sledeće zajednice: *Salicetum grandifoliae montenegrinum* (zajednica krupnolisne ive), *Rosa-Juniperetum nanae* (zajednica niske kleke i divlje ruže), *Pinetum mughi montenegrinum* (zajednica klekovine i bora), *Picetum abietis subalpinum* (subalpiska smrčeva šuma), *Luzulo-Fagetum subalpinum* (zajednica bukve i bekice), *Fagetum-Aceretum visiani* Lakušić-Blečić (subalpiska bukva sa balkanskim javorom), *Abieto-Fagetum silvaticae* (šume bukve i jele), *Fagetum silvaticae montanum* (brdska bukova šuma), *Seslerio-Fagetum silvaticae* (zajednica bukve i jesenje šašike), *Seslerio-Ostrietum* Hovy. (zajednica crnog graba i jesenje šašike), *Quercu-Carpinetum montenegrinum* (šume kitnjaka i graba).

ANEX III – Vrste gljiva

Najčešće vrste gljiva su: pravi vrganj (*Boletus edulus*), lisičarka (*Cantharellus cibarius*), mrka truba (*Craterellus cornucopioides*), jež gljiva (*Hydnum rufescens*), vilin karanfilić (*Marasmius oreades*), olovasta i crnkasta jajača (*Bovista plumbea*, *B. nigrescens*), sunčanica (*Macrolepiota procera*), kračun (*Agaricus macrosporus*), livadski šampinjon (*Agaricus campestris*), bukovača (*Pleurotus ostreatus*), stožasti smrčak (*Morchella conica*), trud (*Fomes fomentarius*). Posebnu vrijednost područja predstavljaju vrste gljiva koje se kao međunarodno ugrožene nalaze na Crvenoj listi Evrope: bukov igličar (*Hericium clathroides*), jelenovo uho (*Polyporus umbellatus*), suva vlažnica (*Hygrocybe intermedia*), velika vlažnica (*Hygrocybe punicea*), maglen (*Albatrellus pescapre*), pustenasti vrganj (*Boletus impolitus*), kraljevka (*Boletus regius*), žuta reževača (*Boletus rhodoxanthus*), ludara (*Boletus satanas*), šiljatonogi vrganj (*Boletus appendiculatus*), pasji stršak (*Mutinus caninus*), crna lisičarka (*Cantharellus cinereus*), golemi hrčak (*Gyromitra gigas*) i dr.

ANEX IV – Fauna

Mamalia (sisari)

Fauna sisara je veoma ugrožena. Mrki medvjed (*Ursus arctos*) i vuk (*Canis lupus*), koji se nalaze na Emerald listi, pojavljuju se samo povremeno. Još uvijek se može naići na srnu (*Capreolus capreolus*), jelena (*Cervus elaphus*), divokozu (*Rupicapra rupicapra*), vidru (*Lutra lutra*), kunu zlasticu (*Martes martes*), kunu bjelicu (*Martes foina*), zeca (*Lepus europaeus*) i lisicu (*Vulpes vulpes*). Od sitnih sisara zastuplene vrste su: slijepa krtica (*Talpa caeca*), mala rovčica (*Sorex minutus*), planinska rovčica (*Sorex alpinus*), puh (*Glis glis*), vjeverica (*Sciurus vulgaris*) kao i nekoliko vrsta slijepih miševa iz roda *Myotis* koji su zakonom zaštićeni.

Ornitofauna (ptice)

Na prostoru Bjelasice je do sada popisano oko 150 vrsta ptica. Zahvaljujući činjenici da je stanište velikog broja međunarodno značajnih ptica, Bjelasica je 2000. godine dobila IBA status (Important Bird Area – važno stanište za ptice). Emerald vrste identifikovane na Komovima: *Aquila*

¹⁶ Rješenje o stavljanju pod zaštitu pojedinih biljnih i životinjskih vrsta ("Sl. list RCG" br. 76/06)

chrysaetos, *Bubo bubo*, *Circaetus gallicus*, *Dendrocopos medius*, *Dryocopus martius*, *Falco peregrinus*, *Ficedula albicollis*, *Ficedula parva*, *Gyps fulvus*, *Hieraaetus fasciatus*, *Hieraaetus pennatus*, *Pernis apivorus*, *Picus canus*, *Sylvia nisoria*, *Tetrao urogallus*.

Amphibia (vodozemci)

Zakonom su zaštićene sljedeće vrste vodozemaca: šareni daždevnjak (*Salamandra salamandra*), velika krastača (*Bufo bufo*), zelena krastača (*Bufo viridis*), gatalinka (*Hyla arborea*), grčka žaba (*Rana graeca*), planinski mrmoljak (*Lissotriton alpestris*) i mali mrmoljak (*Mesotriton vulgaris*). Lokve predstavljaju staništa vrste žutotrbi mukač (*Bombina variegata*) koja se nalazi na Emerald listi.

Reptilia (gmizavci)

Od gmizavaca nacionalnim zakonodavstvom zaštićene su: barska kornjača (*Emys orbicularis*), slijepić (*Anguis fragilis*), zidni gušter (*Lacerta muralis*), planinski gušter (*Lacerta agilis*), barska bjelouška (*Natrix tessellatus*), smukulja (*Coronela austriaca*) i obični smuk (*Elaphe longissima*). Prisutna je i zmija kraški šargan (*Vipera ursini*), globalno značajna vrsta koja se nalazi na Emerald listi i na listi Konvencije o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje flore i faune (CITES).

Ihtiofauna (ribe)

Ihtiofaunu odlikuju vrste karakteristične za čistu vodu. U Biogradskom jezeru egzistiraju tri autohtone vrste riba: potočna pastrmka (*Salmo trutta fario*), gaovica (*Plioxinus phoxinus*) i peš (*Cottus gobio*), dok su u Tari zastupljene: potočna pastrmka (*Salmo trutta m. fario*), lipljen (*Thymallus thymallus*) i mladica (*Hucho hucho*).

Entomofauna (insekti)

Entomofauna, obzirom na svoju brojnost, još uvijek nije u dovoljnoj mjeri istražena. U Nacionalnom Parku "Biogradska gora" utvrđeno je prisustvo 99 vrsta noćnih leptira (Macrolepidoptera). Istraživanja faune mrava ukazuju da se na prostoru Biogradske gore nalazi oko 60 vrsta, što je oko 50% vrsta registrovanih u Crnoj Gori. Zakonom su zaštićene sljedeće vrste insekata: šumski mrav (*Formica rufa*), jelenak (*Lucanus cervus*) koji se nalazi na Emerald listi, zatim nosorožac (*Oryctes nasicornis*), lastin repak (*Papilio machaon*), apolonov leptir (*Parnassius apollo*) i jedarce (*Papilio podalirius*).

Puževi (Gastropoda)

Od 27 vrsta puževa golaća registrovanih u Crnoj Gori, 4 vrste, karakteristične za visokoplaninska područja, konstatovane su u na području Bjelasice. Dominantna vrsta je *Limax cinereoniger*. Od balkanskih endema prisutna je vrsta *Deroceras turcicum*. Još 33 taksona ostalih kopnenih i slatkovodnih puževa nađeno je u regionu masiva Bjelasice. Za neke od njih je upravo ovaj region i *locus typicus* i to za: *Helix dormitoris kolaschinensis*, *Herilla jabucica*, *Paraegopis mauritii montenegrinus* i *Protoherilla mirabilis*.

ANEX V – Zaštićena područja

Nacionalni park „Biogradska gora“ obuhvata djelove teritorija opština Kolašin, Mojkovac i Berane. Ukupna površina mu je 5.550ha, od čega je 4.258ha pod šumama. Zajedno sa Perućicom u Bosni i Bjeloveškom Pušćom u Poljskoj, Biogradska gora danas predstavlja jednu od tri poslednje evropske prašume. Park obuhvata prašumu Biogradska gora (u slivu reka Jezerštica i Biogradske reke), Biogradsko jezero, vrhove Jarčeve strane (1753m), Crna glava (2139m), Zekova glava (2117m), Troglav (2072m), Ogorela glava (1988m) i Donji Lumer (1730m).

Basen rijeke Tare je međunarodno zaštićeno područje. Po osnovu Konvencije o zaštiti svjetske prirodne i kulturne baštine (UNESCO), slivna dolina rijeke Tare, od njenog izvorišta do ušća (dužine 150 km i površine 182.899 ha), je 1977. god. uvrštena u mrežu svjetskih rezervat biosfere (Program "Čovjek i biosfera" - M&B, UNESCO), dok se Nacionalni park "Biogradska gora" nalazi na Listi potencijalnih dobara svjetske baštine (UNESCO World Heritage Tentative List).

Sliv rijeke Tare nalazi se u jugoistočnom dijelu Dinarskih Alpa i predstavlja izuzetan i najdinamičniji dio reljefa u Crnoj Gori. Pokriva oko 1820 km² jugoistočno-sjeverozapadni pravac i obuhvata neke visoke planinske površine Pivske planine, Durmitora, Sinjejevine, Zijova, Komova, Bjelasice, Lisca i Ljubišnje. U rezervatu biosfere, nadmorska visina se kreće od 433 do najviše 2.522 metara iznad nivoa mora, tako da sadrži bogato stanište i raznolikost vrsta. Staništa obuhvataju alpske šume, planinske i jezerske planine, alpske i subalpinske heate, prelazne mare, bregove i šare. Posebnih interesa su mediteranske borove šume sa endemičnim crnim bromom (*Pinus nigra* ssp. *Illirica*), bukovim šumama i agroekosistemima. Samo NP Durmitor podržava oko 1.325 vrsta biljaka, 122 endemičnih. Smeđa medveda, vuk, divlja svinja, divokoza i puno ptica plena naseljavaju šume.

Rezervat biosfere uključuje Nacionalni park Durmitor 32.519 ha (označen 1952. godine i smanjen u veličini u 2014. godini), koji je 1980. označen kao svetska baština; Nacionalni park Biogradska gora 5.650 ha (određen 1952. godine); novo proglašeni regionalni park Piva (naznačen 2014. godine) i regionalni park Komovi, koji je najavljen u trećoj opštini Kolašin. Do sada su Komovi proglasili Glavni grad Podgorica i opština Andrijevića).

Područje opštine Kolašin posjeduje veliki diverzitet divljih biljnih i životinjskih vrsta i njihovih habitata. Kroz programe za identifikaciju lokaliteta koja su od značaja za očuvanje rijetkih, endemičnih i ugroženih vrsta¹⁷, kako bi se omogućilo njihovo dugoročno očuvanje, prepoznata su:

- Područja značajna za biljke (Important Plant Areas, IPA): Babji zub, Nacionalni park Biogradska gora, Kanjon rijeke Mrtvice, Komovi;
- Važna staništa gljiva (Important Fungus Area, IFA): Prašumski rezervat Biogradska gora (potencijalno područje);
- Područje značajno za boravak ptica (Important Bird Area, IBA): Nacionalni park Biogradska gora.

Takođe je važno istaći zastupljenost identifikovanih EMERALD¹⁸ područja koja zahtjevaju posebne mjere zaštite njihovih staništa (EMERALD sajt: Bjelasica, Komovi, Kanjon Mrtvice, Sinjajevina - Babji zub i Gradište).

ANEX VI – Projekcija zaštite prirode

- I. Regionalni parkovi - Dugoročnom projekcijom zaštite prirode¹⁹, na području Opštine je planirano formiranje regionalnih parkova/parkova prirode "Komovi" i "Sinjajevina":
 - Komovi - predloženi su za zaštitu kao značajan centar diverziteta visokoplaninske flore i faune i još uvijek dobro očuvanih šumskih i visokoplaninskih ekosistema. Obuhvataju

¹⁷ Važna biljna staništa u Crnoj Gori (<http://www.natura2000infocentar.files.wordpress.com>)

¹⁸ 16 EMERALD Data Base, RZZZP 2008.

¹⁹ Prostorni plan Crne Gore do 2020.

teritorije opština Podgorica, Kolašin i Andrijevića. Za regionalni park "Komovi" (19.504 ha) je urađena Studija zaštite prirodnog dobra²⁰ koja se nalazi u fazi usvajanja.

- Sinjajevina - prostrana krečnjačka zaravan, ograničena visokim planinskim grebenima. Odlikuje se bogatstvom biljnih i životinjskih vrsta, a njeni ogranci su prepoznati kao IPA i EMERALD područja (Babji zub, Gradište). Dio je nacionalnog biokoridora utvrđenog u pravcu Orijen – Pusti Lisac – Maganik – Sinjajevina – Kovren, kojim se povezuju postojeća i planirana zaštićena područja prirode.

II. Nova područja prirode koja se predlažu za zaštitu – Prijedlog je zasnovan na raspoloživim saznanjima o ekološkim vrijednostima lokaliteta i objekata. Kroz sistem detaljnijih prostorno-planskih dokumenata potrebno podržati implementaciju proširenja mreže zaštićenih područja prirode. Daju se preliminarnе kategorije zaštite, a u postupku evaluacije (pri izradi stručnog nalaza – Studije zaštite) sagledaće se mogućnosti za stavljanje predloženih područja i definisati adekvatne kategorije zaštite:

- Semolj - prostrana površ, obrasla šumom, na prostoru gornje Morače. Ovo izuzetno atraktivno planinsko područje, koje pripada sklopu Sinjajevine, treba da bude zaštićeno kao spomenik prirode.
- Kanjon Mrtvice - zbog svojih specifičnih geomorfoloških i hidroloških obilježja i visokog biodiverziteta (IPA i EMERALD sajt) zaslužuje status spomenika prirode.
- Pećina Vranjštica - vrijedan geomorfološki objekat kod rovačkog sela Mrtvo Duboko koji je potrebno zaštititi kao spomenik prirode.
- Klisura rijeke Sjevernice – rijeka Sjevernica, jedna od najvažnijih pritoka Morače, izdubila je karakterističnu klisuru sa vrijednim kraškim oblicima. Treba je proglasiti spomenikom prirode.
- Kapetanovo i Manito jezero - planinska jezera na površi Lukavice koja kao očuvani hidrološki objekti sa ekološkom, naučnom i estetskom vrijednošću, zaslužuju status spomenika prirode.
- Torna i Gradišta - vrhovi Sinjajvine koje treba zaštititi kao spomenik prirode.
- Vrela Morače - niz povremenih i stalnih potoka sa istočnih padina Zebalaca i Šuplje grede i sjevernih padina Kape Moračke predstavljaju hidrološke objekte izuzetne vrijednosti, od kojih nastaje rijeka Morača, pa ih treba zaštititi kao spomenik prirode.
- Bjeli Nerini - snažno kraško vrelo u dolini rijeke Mrtvice koje treba zaštititi kao spomenik prirode hidroloških odlika.
- Slivno područje rijeke Morače (Kanjonske doline u slivu Morače) – posjeduje kompleksne i jedinstvene ekološke vrijednosti i predione karakteristike, koje su prepoznate u pojedinačnim kanjonima, ali ih treba integrisano štiti u okviru sliva Morače sa statusom spomenika prirode.
- Stablo cera u selu Bojići - monumentalno stablo cera (*Quercus cerris* L.) na groblju u selu Bojići (Dragovića Polje) posjeduje reprezentativne odlike vrste pa se predlaže za zaštitu kao spomenik prirode.
- Vinića Brdo – kultivisano područje, uz samu urbanu zonu Kolašina, sa monokulturom crnog bora (*Pinus nigra*) na staništu montane bukve (*Fagetum moesiacaе montanum*) i vrijednim spomenicima kulture (Ostaci barutane – spomenik kulture III kategorije; Karaula – fortifikacioni objekat; Spomen ploča iz NOB-a – memorijalni objekat). Predstavlja kulturni predio sa izraženim ekološkim, kulturnim i estetskim vrijednostima.
- Takođe je dio planiranog zelenog prstena Kolašina. U cilju integralne zaštite prirodnog i kulturnog naslijeđa, predlaže se za zaštitu kao predio izuzetnih odlika.

²⁰ Zavod za zaštitu prirode Crne Gore, jul 2012

- Dulovina i Bašanje brdo u cilju očuvanja zelenog prstena oko grada takođe se predlažu kao predio izuzetnih odlika. U cilju afirmacije zelenog prstena oko grada predlaže se formiranje botaničku bašte - tipa ARBORETUM na Bašanjem brdu kao i očuvanje i proširenje postojeće botaničke bašte na Dulovini.

ANEX VII – Tipovi predjela

Tipovi predjela na predmetnom području su²¹:

1. Visokoplaninski tip obuhvata prostore planinskih vrhova i litica. Kriterijumi za izdvajanje ovog tipa predjela su:

- Planinska klima (vlažna borealna klima sa svježim ljetom)
- Visinski pojas preko 1500 m.n.v.
- Vegetacija: Pinetum mughi, Juniperus communis, a u nizim djelovima ovog pojasa Piceeto excelsae - zona smrčevih šuma i Piceeto-Abieti fagetum
- Antropogeni uticaj neznatan (katuni)

2. Subplaninski tip predjela obuhvata vise subalpske zone od 1000 – 1500 m.n.v. Kriterijumi za izdvajanje ovog tipa predjela su:

- subplaninska klima (umjereno hladna i vlažna klima s toplim ljetom)
- visinski pojas od 1000-1500 m.n.v.
- vegetacija: klimatogenu zajednicu mješovite šume bukve i jele Abieto-Fagetum moesiaca
- antropogeni uticaj znatan- vecina naselja je locirana u ovom visinskom pojasu

3. Brdski predio

Kriterijumi za izdvajanje ovog tipa predjela su:

- Umjereno kontinentalna (umjereno hladna i vlažna klima s toplim ljetom)
- Visinski pojas od 500 do 1000 m.n.v.
- Vegetacija: tipična brdska bukova šuma Fagetum montanum typicum; brdska bukova šuma sa češljicom Fagetum montanum seslerietosum. Zajednica graba i cera se javlja na južnim ekspozicijama.
- Antropogeni uticaj znatan - osim naselja koja su posebno izdvojena u okviru ovog tipa predjela ovdje je antropogeni uticaj u smislu izgrađenih infrastukturnih koridora

4. Predio užeg sliva reke Tare- obuhvata koridore duž rijeke Tare.

Kriterijumi za izdvajanje ovog tipa predjela su:

- Umjereno kontinentalna klima
- Visinski pojas- do 1000 m.n.v.
- Vegetacija- dominira zajednica Fagetum montanum moesiaca (bukove šume)
- Antropogeni uticaj neznatan (vidikovci, rafting kampovi, saobraćajna infrastruktura)

5. Predio uzeg sliva rijeke Morače

Kriterijumi za izdvajanje ovog tipa predjela su:

- Izmijenjeno mediteranska (umjereno topla i vlažna klima sa toplim ljetom)
- Visinski pojas – do 500 m.n.v.
- Vegetacija: Na blazim padinama i terasama može se sresti termofilna vegetacija - šuma grabića sa maklenom i hrastom meduncem
- Antropogeni uticaj neznatan (vidikovci, rafting kampovi, saobraćajna infrastruktura)

6. Antropogeni predio – naselja

Kriterijumi za izdvajanje ovog tipa predjela su:

- Klima: Umjereno kontinentalna do subplaninska klima

²¹ PUP Kolašin, 2014

- Visinski pojas: od 1000-1500 m.n.v izuzev grada Kolašina, djelova Selišta, Dulovine i dr. kao i pojedinih naselja u Donjoj Morači koji su locirani ispod 1000 m.n.v.
- Vegetacija: varira u zavisnosti od vegetacijskog pojasa u kom se nalaze urbana, pseudourbana ili ruralna naselja
- Antropogeni uticaj veliki (gradjevinski objekti, infrastrukturni objekti...)
- Degradacija pejzaža - velika

Od hidrografskih objekata najveći uticaj na karakteristike pejzaža imaju glečerska jezera. Pejzaž jezera obuhvata tipična planinska jezera glacijalnog porijekla.

ANEX VIII– Pokazatelji tržišta rada

Tabela A1. Oglášena slobodna radna mjesta po nivoima i podnivoima obrazovanja. Izvor: ZZZCG

	Nivo	I					II	III	IV		V			VI	VII				VIII	
	Podnivo	I-1				I-2			IV-1	IV-2					VII-1		VII-2			
Opština	Ukupno	111	112	113	114	121	201	301	411	421	501	502	503	601	711	712	713	721	722	801
Kolašin	152	32	0	0	0	3	0	18	25	3	30	0	0	2	0	38	1	0	0	0

Tabela A2. Novoprijavljeni po opštinama, polu i stepenima obrazovanja²²
–za period 1. januar – 31. decembar 2015. godine – Izvor: ZZZCG

Opština	Σ	Ž	I	I ž	II	II ž	III	II Iž	IV	IV ž	V	Vž	VI-1	VI-1 ž	VI-2	VI-2 ž	VII-1	VII-1 ž	VII-2	VII-2 ž	VIII	VIII ž
Kolašin	512	212	121	45	10	7	109	42	191	69	0	0	9	7	0	0	71	41	1	1	0	0

Tabela A3. Nezaposleni prema opštinama, polu i dužini radnog staža. Izvor: ZZZCG

BIRO RADA	Ukupno	ž	Bez staža	ž	Sa stažom	ž	Dužina radnog staža													
							Do 1 g	ž	Preko 1do2g	ž	Preko 2do3g	ž	Preko 3do5g	ž	Preko 5do10g	ž	Preko 10do20g	ž	Preko 30g	ž
Kol	854	332	333	121	100	37	52	20	38	13	41	22	76	40	106	41	97	33	11	5

Tabela A4. Nezaposleni prema opštinama i godinama starosti. Izvor: ZZZCG

Opština	Godine starosti													
	Ukupno	ž	Do18g	ž	Preko18 do25g	ž	Preko25 do30g	ž	Preko30 do40g	ž	Preko40 do50g	ž	Preko 50g	ž
Kolašin	854	332	1	0	174	64	147	55	182	62	156	73	194	78

²² Izvještaj prikazuje sva novoprijavljena lica, pa i ona kada nezaposleno lice prelazi iz jednog u drugi biro rada

Tabela A5. Nezaposleni po opštinama, nivoima i podnivoima obrazovanja²³ i polu. Izvor: ZZZCG

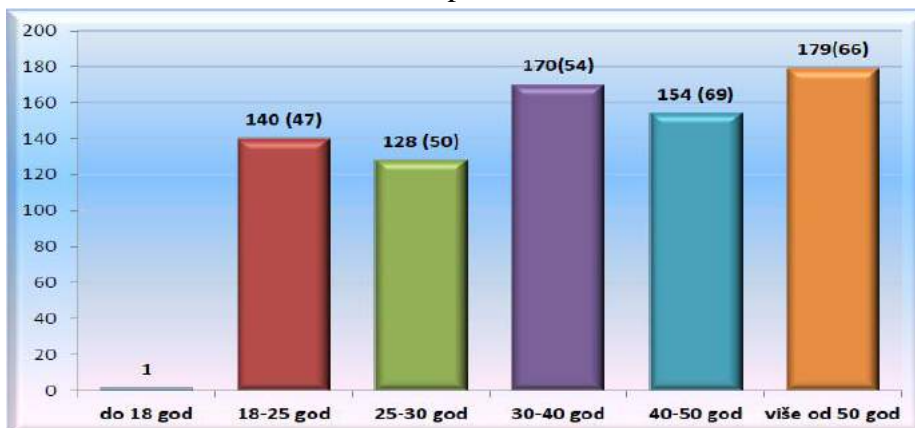
		Nivo	I										II		III		IV			
		Podnivo															IV-1		IV-2	
Opština	Ukupno	žena_	11	111ž	11	112ž	11	113ž	11	114ž	12	121ž	20	201ž	30	301ž	41	411ž	42	421ž
			1	_	2	_	3	_	4	_	1	_	1	_	1	_	1	_	1	_
Kolašin	854	332	3	0	1	0	1	0	2	0	17	52	23	17	22	75	28	112	5	0
											5				5		1			

Nivo	V						VI		VII										VIII	
Podnivo									VII-1					VII-2						
Opština	501	501	50	502ž	50	503	601	601ž	71	711ž	71	712ž	71	713ž	72	721ž	72	722ž	80	801ž
		ž_	2	_	3	ž_		_	1	_	2	_	3	_	1	_	2	_	1	_
Kol	13	4	0	0	0	0	48	25	3	2	40	23	32	21	1	1	1	0	0	0

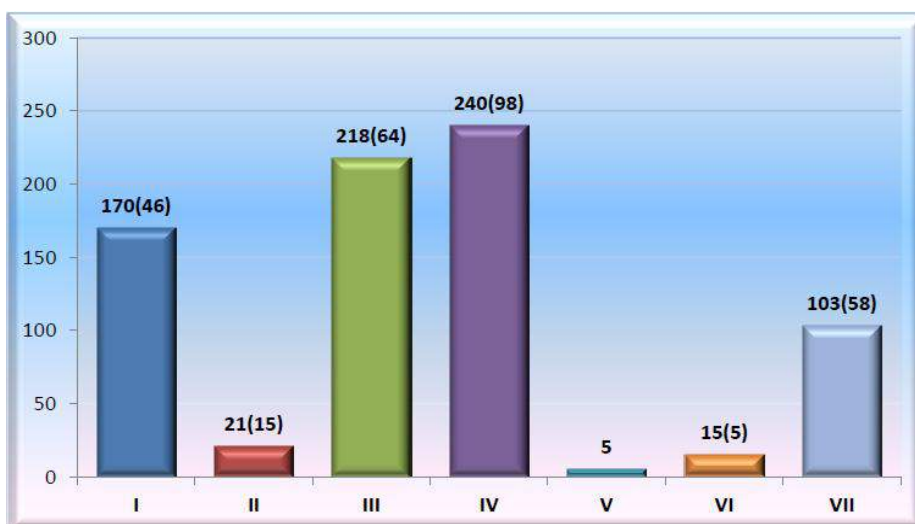
²³ Nivoi i podnivoi obrazovanja u skladu sa Nacionalnim okvirom kvalifikacija:

111 Podnivo I1 - Bez školske spreme, 112 Podnivo I1 -Završeno 1-3 razreda, 113 Podnivo I1 -Završeno 4 razreda, 114 Podnivo I1 -Završeno 5-7 razreda, 121 Podnivo I2 -Završena osnovna škola, 201 Nivo II, 301 Nivo III, 411 Podnivo IV1 - stepen 40, 421 Podnivo IV1 - stepen 50, 501 Nivo V - stepen 61, 502 Nivo V - stepen 62, 503 Nivo V - stepen 50, 601 Nivo VI - Bachelori 3 godine (180 ECTS), 711 Podnivo VII1 - Bolonja (240 ECTS), 712 Podnivo VII1 - stepen 71, 713 Podnivo VII1 - Bolonja (240 i 180+60 ECTS), 721 Podnivo VII2 - stepen 72, 722 Podnivo VII2 - Bolonja (Master magisti), 801 Nivo VIII

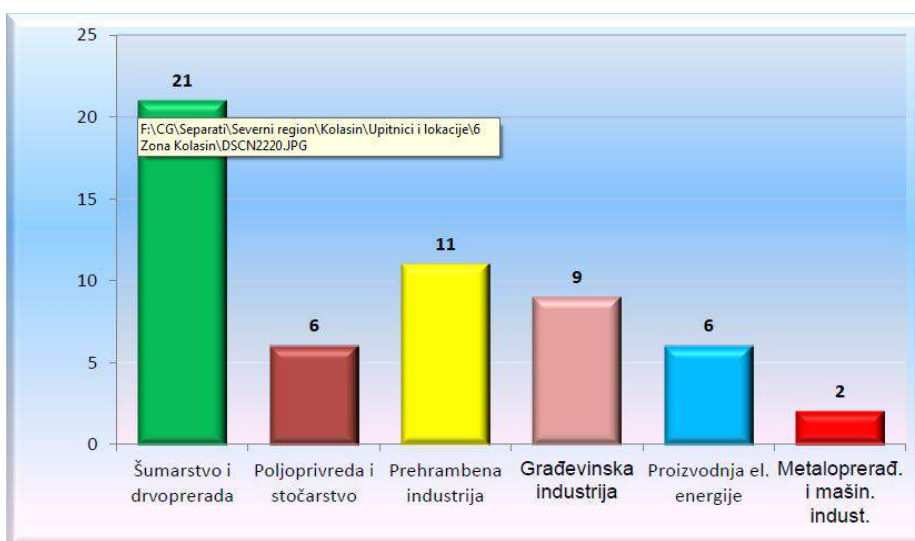
Grafik A1. Starosna struktura nezaposlenih²⁴. Izvor: ZZZCG

Grafik A2. Struktura nezaposlenih prema nivou stručne spreme. Izvor: ZZZCG

Grafik A3. Struktura privrednih subjekata prema prirodi delatnosti. Izvor: Ministarstvo ekonomije

²⁴ U zagradi je dat broj nezaposlenih žena

ANEX IX – Privredni subjekti

U pregledu koji sledi, prikazani su privredni subjekti (preduzetnici i preduzeća), iz oblasti proizvodne i prerađivačke delatnosti. U cilju boljeg uvida, razvrstana su po oblastima delatnosti. Navedeni privredni subjekti, potencijalnom investitru daju jasnu sliku o privrednim aktivnostima na lokalnom nivou, potencijalnim dobavljačima, kooperantima, suinvestitorima i partnerima.

Šumarstvo i drvoprerađivaštvo

RB.	NAZIV PREDUZEĆA
1.	A 3 COMPANY
2.	BRENTA
3.	BRITISH-MONT-TRADING
4.	EKO-VLAĐOŠ
5.	EVRODRVO
6.	FAGIO
7.	GRAND-EXPORT
8.	GRINIĆ TRADE
9.	GS-PRODUKT
10.	HILLS
11.	KOLAŠIN ENERGY
12.	KUBURA-PROMET
13.	LANCER
14.	MONT - FOREST
15.	MONTELAN
16.	PALISAD-PROMET
17.	PICCOLO
18.	STARI VUK.COM
19.	ŠLJIVOVICA
20.	VEKTRA NORD
21.	VUJISIĆ COMPANY

Prehrambena industrija

RB.	NAZIV PREDUZEĆA
1.	AKVA GALAMONA
2.	DAŠAD
3.	ĐAPEKO
4.	KAPETANOVO JEZERO
5.	MANDA - PROMET
6.	MWD
7.	PEKARA KOMERC
8.	PUČONJA
9.	SMARTER
10.	SOLVENTUS & DAKA ENERGY
11.	ZANONI

Poljoprivreda i stočarstvo

RB.	NAZIV PREDUZEĆA
1.	ČAČO
2.	DM DRAGOVIĆ
3.	ECO ALIMENTI MONTENEGRO
4.	GOLEŠ & BMV
5.	TREBALJEVO
6.	UDRUŽENJE PROIZVOĐAČA KROMPIRA CRNE GORE

Građevinska industrija

RB.	NAZIV PREDUZEĆA
1.	ANGLO - MONT TIMBER PRODUCTS
2.	ANDELA
3.	ANGLO - MONT TIMBER PRODUCTS
4.	ARI MONT
5.	BELI COMPANY
6.	FERT
7.	PAŽANJ
8.	PULETIĆ
9.	WOOD HOUSE

Metaloprerađivaštvo i mašinska industrija

RB.	NAZIV PREDUZEĆA
1.	ILING INTER
2.	MOUSE

Proizvodnja električne energije i opreme za upravljanje električnom energijom

RB.	NAZIV PREDUZEĆA
1.	BAST-POTENCIJAL
2.	KOL ENERGY
3.	NORDIC ENERGY POTENCIJAL
4.	POTENCIJAL
5.	POTENCIJAL PLUS
6.	VIRIDI PROGRESSUM

ANEX X – Kategorizacija hotela

Tabela A6: Kategorizacija hotela²⁵. Izvor: TOK

Broj	Naziv	Kategorija	U sastavu	Broj soba	Broj apartmana	Broj ležaj a kreveta
1	Hotel Bianca SPA & Resort Specijalizacija "Wellness & Spa ugostiteljski objekat"	4 PLUS ****	DOO "Beppler & Jacobson M ontenegro"	102	15	236
2	Hotel "Lipka"	4****	HTP "Budvans ka rivijera" AD Budva	57	15	141
3	Mali hotel Čile	3****	D.O.O "Zlatni Do" Kolašin	11	3	30
4	Mali hotel "Brile"	3****	DOO "DRAHE" Kolašin	3	6	24
5	Garni hotel "Garni '	3****	DOO "DRAH E" Kolašin	7		17
6	Mali hotel "Djevoja čki most"	2**	d.o.o. "Djevoja čki most"	8		22
7	Pansion Vila Jelka	2**	D.o.o. "Vila Jel ka" Kolašin	7	2	22
8	Pansion "Kolašin"	2**	DOO "Kafe ba r Maj"	3	4	15
UKUPNO				198	45	507

ANEX XI – Turističke posjete

Tabela A7. Dolasci i noćenja po državama, Kolašin, 2016. Godina. Izvor: TOK

	Dolasci	Noćenja
Kolasin	30003	64813
Crna Gora	7872	16998
Inostranstvo	22131	47815
Evropa	17635	39684
Albanija	5634	10380
Austrija	407	639
Belgija	1006	2116
Bjelorusija	187	287
Bosna i Hercegovina	205	761
Bugarska	76	120

²⁵ Pregled kategorisanih ugostiteljskih objekata, Ministarstvo održivog razvoja i turizma, 2016

Češka	198	271
Danska	111	222
Estonija	8	16
Finska	39	54
Francuska	2643	5778
Grčka	50	118
Holandija	303	607
Hrvatska	427	3353
Irska	90	203
Island	51	119
Italija	470	781
Kipar	5	25
Kosovo	69	126
Litvanija	4	8
Luksemburg	18	31
Mađarska	58	115
Malta	4	9
Makedonija	186	376
Norveška	42	72
Njemačka	867	1533
Poljska	217	362
Portugalija	58	100
Rumunija	324	490
Rusija	1171	4212
Slovačka	105	279
Slovenija	243	503
Srbija	1124	2713
Španija	76	191
Švajcarska uključujući Lihtenštajn	210	359
Švedska	43	66
Turska	96	336
Ukrajina	73	217
Ujedinjeno Kraljevstvo	723	1711
Ostale evropske zemlje	14	25
Afrika	87	139
Južna Afrika	66	78
Ostale afričke zemlje	21	61
Sjeverna Amerika	949	1926
Kanada	120	178
SAD	825	1742
Ostale zemlje Sjeverne Amerike	4	6
Juzna i Srednja Amerika	76	123
Argentina	8	24

Brazil	34	44
Čile	1	1
Ostale zemlje Južne i Srednje Amerike	33	54
Azija	3299	5773
Azerbejdžan	57	77
Indija	8	18
Izrael	3135	5516
Japan	23	28
Kina (uključujući Hong Kong)	43	48
Koreja, Republika (Južna Koreja)	1	1
Ostale azijske zemlje	32	85
Australija sa Okeanijom	85	170
Australija	80	158
Novi Zeland	5	12

ANEX XII – Granice lovišta

Lovište „Kolašin“ obuhvata istočni dio opštine Kolašin. Granica lovišta počinje na granici sa Nacionalnim parkom „Biogradska gora“ na grebenu vrha Gradac i prati granicu sa Nacionalnim do Katuna Vranjak odakle prati međuopštinsku granicu sa Andrijevicom, penje se na vrh Šančevi (1828 mnv), gdje počinje granica sa lovištem sa posebnom namjenom „Komovi“, spušta se vododjelnicom prema sjeverozapadu preko Turiroga (kote 1547 i 1406) na ušće rječica Ljubaštica i Čestogaz u Dracku na koti 1163, prati nizvodno Dracku do ušća u Taru u Mateševu. Odavde prati granicu sa lovištem „Morača“ i dolazi do tromeđe granica opštine „Šavnik“, lovišta „Morača“ i lovišta „Kolašin“, dalje prati međuopštinsku granicu sa Šavnikom do vrha Mali starac (1903 mnv) odakle ide međuopštinskom granicom Kolašin - Mojkovac do granice sa Nacionalnim parkom „Biogradska gora“. Lovište „Rovca“ obuhvata zapadni dio opštine Kolašin. Granice lovišta na sjeveru počinju od tromeđe granica sa lovištem „Morača“ i opštinom Nikšić ispod vrha Lastva na koti 2100. Na sjeveroistoku graniči sa lovištem „Morača“. Na Štavnju kod Vilujka je tromeđa granica lovišta „Morača“ i „Rovca“ sa Podgoricom, odakle granica lovišta prati opštinsku granicu prema Podgorici do tromeđe opštinskih granica Podgorice, Danilovgrada i Kolašina na Ljutim srtovačama. Odavde granica ide međuopštinskom granicom prema Danilovgradu do tromeđe granica opština Danilovgrad, Nikšić i Kolašin na Maganiku, odakle granica dalje prati međuopštinsku granicu prema Nikšiću.

Lovište „Morača“ obuhvata centralni dio opštine Kolašin. Granica lovišta na sjeveru ide od tromeđe granica opština Šavnik, Nikšić i Kolašin na Loli, do mjesta gdje počinje granica sa lovištem „Kolašin“ ispod Vrh Kuline. Odavde pa do Uvača graniči sa lovištem „Kolašin“ (granice predhodno opisane). Od Uvača prati međuopštinsku granicu sa Podgoricom do Štavnja, gdje počinje granica sa lovištem „Rovca“ (granice predhodno opisane), penje se prema sjeveru do vrha Lastva gdje počinje opštinska granica sa Nikšićem do tromeđe granica opština Šavnik, Nikšić i Kolašin na Loli.

Lovište sa posebnom namjenom „Komovi“ pripada istočnom lovnom području. Prostire se na teritoriji koja obuhvata dijelove opština Podgorica, Andrijevica i Kolašin. Granica počinje na najsjevernijoj tački lovišta u Mateševu na ušću riječice Drčke u rijeku Taru (teritorija opštine

Kolašin). Odavde u pravcu istoka granica ide uzvodno riječicom Drčkom sve do ušća potoka Čestogaz i Ljubaštica (kota 1163) kod mjesta Han Drndarski, odakle se grbenom penje u pravcu jugoistoka i prati kote 1406 i 1547 i izlazi na granicu opštinom Andrijevice kod mjesta zvano Šančevi (kota 1828), jednim dijelom u pravcu sjeveroistoka prati opštinsku granicu Kolašina i Andrijevice i kod mjesta zvano Katun Božički odvaja se i silazi niz greben u potok zvani Desna Rijeka (opština Andrijevice). Granica sad druge strane nizvodno prati rječicu Verušu sve do njenog utoka u rijeku Opasanicu odakle nastaje Rijeka Tara dalje granica nizvodno prati koridor rijeke Tare sve do početne tačke tj. ušća rječice Drcka u rijeku Taru.

ANEX XIII – Mineralni resursi

Ležište ukrasnog kamena "Gradina" nalazi se u istočnom dijelu sela Lipovo, oko 7 km sjeverozapadno od Kolašina, u dolini rijeke Plašnice. Rudno tijelo prostire se na površini od oko 3 ha, a njegova debljina je preko 100 m. Izgrađeno je od slojevitih i bankovitih krečnjaka blijedo - žute boje protakne crvenkastim žilicama i masivnih krečnjaka sive boje. U literaturi se nalaze različiti podaci o ukupnim rezervama A+B+C1 kategorije i kreću se od 1871000 m³ do neograničenih količina. Na osnovu fizičko – hemijskih svojstava ukrasni kamen iz ležišta "Gradina" može se koristiti u gradjevinarstvu za unutrašnja horizontalna i vertikalna oblaganja, kao i za vertikalna oblaganja spoljašnjih površina objekata kada te površine nijesu izložene direktnom uticaju atmosfere. Kamen iz ležišta Gradina ne preporučuje se za spoljašnja horizontalna oblaganja. Ovo ležište je veoma povoljno za eksploataciju jer omogućava vađenje komercijalnih blokova veličine do 12 m³.

Ležište "Javoraš" nalazi se u dolini rijeke Plašnice, oko 15 km sjeverozapadno od Kolašina. U geološkoj strukturi ležišta učestvuju sedimenti paleozoika i trijasa kao i kvartarni sedimenti koji imaju najveće rasprostranjenje. Ležište izgrađuju zaobljeni i nezaobljeni bjeličasti – sivi, crveni i šareni krečnjački komadi i blokovi različite veličine od 0,5 m³ pa do nekoliko desetina m³. Rezerve ukrasnog kamena u ovom ležištu iznose oko 21.000 m³ "prirodno odvojenih blokova" od čega je 30% "komercijalnih blokova". Ukrasni kamen iz ovog ležišta može se koristiti i za vertikalna i za horizontalna oblaganja površina objekata u gradjevinarstvu.

Ležište AGK "Skrbuša" nalazi se jugoistočno od Kolašina, u srednjem toku istoimene rijeke. Makadamskim putem dužine oko 3 km ovo ležište je povezano sa regionalnim putem Kolašin – Mateševo. Ovo ležište izgrađuju šareni brečasti mermerasti krečnjaci koji su zastupljeni u centralnom dijelu ležišta i bijelo – žuti mermeri koji se nalaze u istočnom dijelu ležišta. Dužina rudnog tijela je od 500 do 700 m a debljina mu iznosi od 20 do 25 m. Kod bijelo - žutih mermera u osnovnoj masi. Mineralni resursi bijele boje javljaju se žućkasto laporovito – glinovite žilice koje kamenu daju veoma dekorativan izgled. Ukupne proračunate rezerve ukrasnog kamena A+B+C1 kategorije u ležištu "Skrbuša" iznose oko 30600 m³ mermerne breče i 63600 m³ bijelo – žutog mermera. Po svojim dekorativnim karakteristikama ukrasni kamen iz ovog ležišta se može upoređivati sa poznatim italijanskim mermerima. Koristi se uglavnom za unutrašnja oblaganja. Uslovi eksploatacije u ovom ležištu su otežani, a sadržaj kvarca i rožnaca u kamenu uzrokuje posebnu i otežanu preradu. Ležište opekarskih glina "Donje Lipovo" nalazi se oko 6 km sjeveroistočno od Kolašina, u dolini rijeke Plašnice, lijeve pritoke Tare. Do ležišta se može doći asfaltnim putem koji vodi prema selu Donje Lipovo. Proračunate rezerve C1 kategorije u ovom ležištu iznose oko 300000t. U neposrednoj blizini ležišta "Donje lipovo" nalazi se ležište opekarskih

glina "Blatina", gdje proračunate rezerve A+B kategorije iznose oko 230000 m³. Na bazi ležišta gline "Donje Lipovo" i "Blatina" radila je do 1986 godine ciglana "Kolašin" kada je zbog nerentabilnog poslovanja proizvodnja u ovoj ciglani obustavljena.

ANEX XIV – Podaci o obrazovanju u opštini

Tabela A8. Broj predškolskih ustanova, vaspitnih jedinica i grupa, broj djece, prosječan broj djece po vaspitnoj jedinici i grupi, 2014/2015. g. Izvor: MONSTAT

Opština kolašin	Broj predškolskih ustanova	Broj djece u predškolskim ustanovama	Broj vaspitnih jedinica	Prosječan broj djece po vaspitnoj jedinici	Broj vaspitnih grupa	Prosječan broj djece po vaspitnoj grupi
2015/2016	1	147	1	147,0	7	21,0
2014/2015	1	160	1	160,0	6	26,7
2013/2014	1	170	1	170,0	6	28,3
2012/2013	1	139	1	139,0	6	23,2
2011/2012	1	146	1	146,0	6	24,3
2010/2011	1	164	1	164,0	5	32,8

Tabela A9. Odjeljenja, učenici i nastavnici u osnovnim školama - početak školske godine - Izvor: MONSTAT

Opština Kolašin	Odjeljenja	Učenici			Broj učenika po odjeljenju	Nastavnici			Broj učenika po nastavniku
		ukupno	djevojčice	dječaci		ukupno	ženski	muški	
2015/2016	65	712	348	364	11,0	92	68	24	7,7
2014/2015	65	740	374	366	11,4	102	72	30	7,3
2013/2014	60	747	384	363	12,5	101	72	29	7,4
2012/2013	60	773	391	382	12,9	88	64	24	8,8
2011/2012	61	810	417	393	13,3	91	65	26	8,9
2010/2011	63	882	455	427	14,0	101	69	32	8,7

Tabela A10. Broj ustanova, broj djece po polu, zaposleni, vaspitači i prosječan broj djece po vaspitaču po opštinama, 2015/2016. g. Izvor: MONSTAT

OPŠTINA	Broj ustanova	Broj djece			Zaposleni		Prosječan broj djece po vaspitaču
		Ukupno	Djevojčice	Dječaci	Ukupno	Vaspitači/ce	
KOLAŠIN	1	147	75	72	26	11	13,4

Tabela A11. Učenici srednjih škola po razredima, polu i opštinama - početak školske 2015/2016.

Opština Kolašin / pol	ukupno	I	II	III	IV
<i>svega</i>	272	71	69	63	69
<i>ženski</i>	149	45	39	31	34
<i>muški</i>	123	26	30	32	35

Izvor: MONSTAT

Tabela A12. Učenici srednjih škola po opštinama, razredima i polu - početak školske 2014/2015.

Opština KOLAŠIN	Ukupno	Razred			
		I	II	III	IV
<i>svega</i>	306	69	67	71	99
<i>učenice</i>	161	40	32	37	52
<i>učenici</i>	145	29	35	34	47

Izvor: MONSTAT

Tabela A13. Učenici srednjih škola po opštinama, razredima i polu - početak školske 2013/2014.

Opština kolašin	Ukupno	Razred			
		I	II	III	IV
<i>svega</i>	338	70	73	96	99
<i>učenice</i>	181	34	38	57	52
<i>učenici</i>	157	36	35	39	47

Izvor: MONSTAT

Tabela A14. Učenici srednjih škola po opštinama, razredima i polu početak školske 2012/2013.

Opština Kolašin	Ukupno	Razred			
		I	II	III	IV
<i>svega</i>	368	81	99	103	85
<i>učenice</i>	189	43	51	52	43
<i>učenici</i>	179	38	48	51	42

Izvor: MONSTAT

Tabela A15. Učenici srednjih škola po opštinama, razredima i polu početak školske 2011/2012.

Opština	Ukupno	Razred			
		I	II	III	IV
KOLAŠIN					
<i>svega</i>	374	96	110	86	82
<i>učenice</i>	189	52	53	44	40
<i>učenici</i>	185	44	57	42	42

Izvor: MONSTAT

Tabela A16. Učenici srednjih škola po opštinama, razredima i polu početak školske 2010/2011.

Opština	Ukupno	Razred			
		I	II	III	IV
KOLAŠIN					
<i>svega</i>	358	118	86	85	69
<i>učenice</i>	176	59	44	44	29
<i>učenici</i>	182	59	42	41	40

ANEX XV – Kulturna dobra

Kategorisanje kulturnih dobara naslijeđenio je iz predhodnog Zakona o zaštiti spomenika kulture, dok će se nakon revalorizacije kulturnih dobara koja je u postupku u skladu sa novim Zakonom o zaštiti kulturnih dobara izvršiti nova kategorizacija. Na teritoriji opštine Kolašin evidentirani objekti, to jest objekti za koje se osnovano pretpostavlja da posjeduju određena spomenička svojstva, te kao takvi predstavljaju potencijalna kulturna dobra: Kaludjerski Most, Most arhimandrita Dimitrija Radojevića na Morači, ispod manastirskog vodopada Svetigora, iz 1842., Most igumana Mihaila Dožića na Sjevernici iz 1909., Most "Grlo" igumana Mihaila Dožića na Morači-Grlo, kod Manastira Morače iz 1900., Crkva sv.Dimitrija III kategorija (u postupku proglašenja), Ruralna cjelina Velje Duboko, Stara zgrada Gimnazije, Crkva Uspenja Bogorodice, Moračko Trebaljevo iz 1903., Saborna crkva Uspenja Bogorodice, Mrtvo Duboko iz XVIII vijeka, Crkva sv.Ilije na Veljoj Gori, Crkva sv.Nikole, Grablja, Gornja Rovca iz 1838., Crkva sv.Ilije, Gornja Morača, Dragovića Polje iz 1863., Crkva sv.Ilije, Velje Duboko iz 1870., Crkva sv.Luke, Međurječje iz 1881., Crkva sv.Vasilija Ostroškog, Sinjavina, Crkva sv.arh.Mihaila, Štitarica, Crkva sv.Trojice, Blatina iz 1897., Crkva sv.Jovana Krstitelja, Mjoljica iz 1903., Crkva sv.arh. Mihaila, Crkvina, Crkva Blagovještenja, Polja, Karaule: Vinića brdo, Bašanje brdo, Bablja greda, Markovo brdo, Lukaško brdo, Veliki Prepran, Barutana iz XVIII vijeka.

U prostorno-urbanističkom planu su navedeni objekti i lokacije od potencijalnog spomeničkog značaja navedeni su i objekti industrijske, tehničke i tradicionalne arhitekture, kao i memorijalni objekti ("Partizansko groblje" na Brezi kod Kolašina, Spomen ploča: u mjestu sjedišta SK KPJ za Kolašin, Drijenak; na mjestu gdje je strijeljano 500 rodoljuba, Breza; NH Vukašinu Kruščiću, Mateševo; NH Budu Tomoviću i Baju Sekuliću, Crkvine; Spomen ploča, Barutana; Spomen ploča, Gornje Lipovo; Spomen ploča, Vrlostup; Spomen ploča, Kolašin; Spomen ploča, Kolašin; Spomen ploča, Kolašin; Spomen ploča, Kolašin; Spomenik palim borcima iz sreza kolašinskog; Spomenik palim studentima; Spomen kuća u kojoj je bilo sjedište PK KPJ za Crnu Goru; Kuća u kojoj je održan I kongres CNO; objekat gimnazije u kojem je održano I, II i III zasjedanje ZAVNOJ Crne Gore; Kuća u kojoj je održan I kongres AFŽ Crne Gore; Grob i spomenik NH B.Tomovića, Crkvine; Grob i spomenik NH B.Sekulića, Crkvine. i dr.). Memorijalni objekti za koje se u postupku valorizacije utvrdi da posjeduju kulturne, istorijske ili umjetničke vrijednosti biće unijeti u Centralni registar kulturnih dobara, dok će se na ostale primjenjivati odredbe Zakona o spomen obilježjima (Sl.list CG br.40/08) kojim su regulisane sve radnje vezane za ovu vrstu nasljeđa naše novije istorije. Grad Kolašin, koji je vjekovima bio centar razvoja današnjeg područja opštine, sadrži određeni broj potencijalnih kulturnih dobara koja su sačuvala kulturne vrijednosti i reprezentuju istorijski i ekonomski razvoj grada. Ostaci materijalne kulture naročito su vezani za period nakon Berlinskog kongresa 1878, kada je grad pripojen Crnoj Gori. Početkom XX vijeka počinje da se prepoznaje današnja urbana matrica Kolašina. Okosnica gradskog centra su dva trga oko kojih se razvija sistem gradskih blokova, čiji su oblik i veličina uslovljeni postojećom konfiguracijom terena. Uz samostojeće objekte bogatijih građana (Zgrada današnjeg Zavičajnog muzeja, kuća Marića, kuća Ivezića) grade se ulični nizovi. Primjeri tradicionalnog graditeljstva u gradskom centru su gotovo nestali.

Zakon o zaštiti kulturnih dobara u članu 15. definiše vrste lokaliteta ili područja i uz termin arheološko nalazište uvodi i termine, kulturno – istorijsko područje i kulturni pejzaž. U prvom redu kulturni pejzaž je prostor čiji je karakteristični izgled rezultat akcije i interakcije prirodnih i antropogenih faktora kroz duži vremenski period. Istovremeno, kulturni pejzaži predstavljaju ambijentalno a u nekim slučajevima i kulturno-istorijska vrijedna područja koja posjeduju izražene kulturne, istorijske i ambijentalne vrijednosti. Autentični kulturni pejzaž u obuhvatu PUP Kolašin je osobena karakteristika prostora koja ima svoje specifičnosti kako u oblasti oko tokova rijeka, tako i

po planinskim visoravnima i dubodolinama, gdje su smještena sela, a u višim predjelima katuni. Karakteristika kulturnog pejzaža ovog prostora su kuće rasute po padinama planina, izgubljene u zelenilu iznad kojeg dominiraju snjegom pokriveni kameni masivi. Uski vijugavi putevi na najužim mjestima premošćuju kanjone rijeka drvenim ili kamenim konstrukcijama mostova. Duž lokalnih puteva se na blagim padinama povoljnim za voćnjake i poljorivredu, grade kuće ili rijetka sela, najčešće sa tek nekoliko domaćinstava. Čitav prostor opštine može se smatrati autentičnim kulturni pejzažom, neznatno izmijenjenim ljudskom aktivnošću. Za definisanje pojedinačnih primjera koji zahtijevaju istraživanje, dokumentovanje i valorizaciju, potrebno je izvršiti rekognosciranje terena. U ovoj fazi planiranja prepoznati su kao pojedinačni kulturni pejzaži: Vrh Torna – Sinjavina; Stari hrast – Selo Bojići.

ANEX XVI – Poslovni posticaji

Investitori koji otpočnu delatnost u prostora biznis zone, imaće sledeće olakšice:

- investitori industrijskih preduzeća moći će pod veoma povoljnim uslovima doći do prostora za obavljanje određene privredne djelatnosti
- oslobađanje od plaćanja naknade za komunalno opremanje zemljišta u iznosu od 100%.
- zemljište je moguće zakupiti na period od 30 godina.
- oslobađanje od plaćanja poreza na nepokretnosti na period od 8 godina.
- oslobađanje od plaćanja prireza porezu na dohodak, na period od 8 godina.
- svako novoosnovano pravno lice koje obavlja proizvodnu delatnost, obračunati porez na dobit se u prvih 8 godina umanjuje u iznosu od 100%.
- poreskom obvezniku koji otpočne proizvodnu delatnost, obračunati porez na dohodak fizičkih lica, za prvih osam godina se umanjuje u iznosu 100%.

Investitori koji otpočnu delatnost izvan prostora biznis zone, imaće sledeće olakšice:

- oslobađanje od plaćanja naknade za komunalno opremanje zemljišta u 100% iznosu, za proizvodno-prerađivačke kapacitete.
- svakom novoosnovanom pravnom licu koje obavlja proizvodnu delatnost, obračunati porez na dobit se u prvih 8 godina umanjuje u iznosu od 100%.
- poreskom obvezniku koji otpočne proizvodnu delatnost, obračunati porez na dohodak fizičkih lica, za prvih osam godina se umanjuje u iznosu od 100%.
- investitori koji grade hotel sa četiri ili više zvezdica, oslobođeni su plaćanja naknade za komunalno opremanje zemljišta

ANEX XVII – važeći lokalni planski dokumenti

Tabela A17. Prostorni planovi opštine. Izvor: Opština Kolašin

Prostorno-urbanistički plan Kolašina	(Sl.list CG-o.p.br.12/14)	897km ²	IBI –CAU
DUP „Centar“ - Izmjene i dopune	(Sl.list CG –o.p.br.11/09)	107,02ha	Montplan, Podgorica
DUP „Smailagića polje“	(Sl.list CG –o.p.br.11/09)	79,49 ha	Winsoft, Podgorica
DUP „Breza“	(Sl.list CG–o.p.br. 27/11)	62,89 ha	Urbanprojekt Mont,Podgorica
DUP „Radigojno”	(Sl.list CG–o.p.br.15/15)	57,18ha	MonteCEP, Kotor -Beograd
DUP „Industrijska	(Sl.list CG–o.p.br.19/13)	47,01ha	Urbanprojekt, Čačak

zona“			
LSL „Trunića do“	(Sl.list CG -o.p.br. 39/08)	20ha	RZUP, Podgorica
LSL „Barutana II“	(Sl.list CG -o.p.br.39/09)	0,6ha	RZUP, Podgorica
LSL „Žirci“	(Sl.list CG -o.p.br. 39/09)	17ha	RZUP, Podgorica
LSL „Barutana “	(Sl.list CG -o.p.br. 1/09)	0,5ha	Urbanprojekt, Čačak
LSL „Strelički krš“	(Sl.list CG -o.p.br. 19/09)	0,23ha	KORAK PLUS, Podgorica
LSL „Crkvine 2“	(Sl.list CG -o.p.br. 41/10)	14 ha	KORAK PLUS, Podgorica
LSL „Smrčje“	(Sl.list CG -o.p.br.13/11)	133ha	Studio Synthesis srhitecture & design, Podgorica
LSL „Paljevine“	(Sl.list CG-o.p.br. 30/11)	16.187m ²	RZUP, Podgorica
LSL „Lipovo I “	(Sl.list CG -o.p.br. 12/12)	125.610m ²	Studio Synthesis srhitecture & design, Podgorica
LSL „Biočinovići“	(Sl.list CG -o.p.br. 4/13)	14.198m ²	Dea home d.o.o. Podgorica
LSL „Bašanje Brdo jug“	(Sl.list CG -o.p.br. 4/13)	84.833m ²	Dea home d.o.o. Podgorica
LSL „Jasen“	(Sl.list CG-o.p.br. 19/13)	6.444m ²	Planing d.o.o. Podgorica
LSL „Rijeka“	(Sl.list CG-o.p.br. 33/13)	9.433,00m ²	Planing d.o.o. Podgorica

ANEX XVIII– Lokalni putevi

Tabela A18: Lokalni putevi²⁶. Izvor: Opština Kolašin

R.Br.	Dionica puta	Dužina u km
1.	Bakovići-Lipovo-Vratlo-Potrk	22,0
2.	Drijenak-Blatina	4,0
3.	Bor-Bukovica	3,2
4.	Skrbuša-Rečine	5,0
5.	Kraljske Bare-Vranještica	5,2
6.	Crkvine-Ravni	4,0
7.	Grlo-Bare-Petrova Ravan	14,5
8.	Željeznička stanica-Izlasci	6,0
9.	Sreteška Gora-Sela	5,0
10.	Manastir Morača-Jasenova-Ocka Gora-Trešnjica	14,0
11.	Međuriječje-Liješnje-Velje Duboko	18,0
12.	Pjenavac-Mrtvo Duboko	6,5
13.	Melještak-Vlahovići	8,0
14.	Debeli Lug-Osreci	2,2
15.	Dragovića Polje-Ljevišta	6,0
16.	Bojići-Gornje Starče	3,0

²⁶ Analiza o stanju lokalnih puteva u Crnoj Gori, Ministarstvo saobraćaja i pomorstva, 2006

17.	Dragovića Polje-Požnja	4,0
18.	Redice-Svrke	3,1
19.	Breza-Radigojno	2,0
20.	Krivi Vir-Đuđevina	4,0
21.	Seoca-Mioska	5,0
22.	Pjenavac-Ulica	11,0
23.	Popovo Selo-Gornja Rovca-Granica	6,0
24.	Dragovića polje-Trnovica	2,0
25.	Bojići (Čaklje)-Donje Starče	2,0
26.	Lugovi-Velika Pješčanica	3,0
27.	Jadranska magistrala-M.Trebaljevo (Ote)	1,0
28.	Trebaljevo-Omanovci	5,0
29.	Pernica-Luke-Kalac	6,0
30.	Vinjev Krš-Bulatovo Kućište	3,0
31.	Pjenavac-Bulje-Močila-Grablje	2,5
32.	Ljevišta-Aluge	4,0
33.	Skrbuša-Padež	21,0
34.	Ćeće-Grdovine	1,0
35.	Ćeće-Gornje Međuriječje	1,0
36.	Krsta-Bogutov Do	2,0
37.	Mićin Do-Jasenov Do	2,0
38.	Mačišta-Aluge	1,5
39.	Podvožnjak-Drpe	2,0
40.	Gornje Lipovo-Čuke	1,5
41.	Topli Potok-Njegalice	2,0
42.	Panjevi-Klisura Bilengijeva	3,0
43.	Vranještica (škola)-Velji Do (groblje)	1,5
44.	Crkvine-Suva Gora	2,0
45.	Trešnjevnik-Čestogaz	1,5
46.	Drndari-Ljubašnica	1,0
UKUPNO		377,4

ANEX XIX – Vodoizvorišta i vodovodi

Vrela Mušovića rijeke izbijaju na dva mjesta koja su na različitim apsolutnim visinama. Prva grupacija vrela se nalazi na koti oko 1.120 mnm. Ovo vrelo je protočnog tipa sa veoma promenljivim koeficijentom varijacije proticaja. U vrijeme povodnja njegova izdašnost iznosi do 2 m³/sec, da bi u sušnim mjesecima (avgust, septembar, novembar) potpuno presahlo. U pogledu bistroće i u vrijeme povodnja (padavine i otapanja snega) vode su mu bistre.

Druga grupacija vrela Mušovića rijeke koja je usvojena za vodosnabdijevanje Kolašina, nalazi se niže, na pojasu visine od 1.060 do 1.072 mnm. Izdašnost vrela Mušovića rijeke mjerodavna za dimenzionisanje objekata vodovoda je 170 l/sec. Zbog zbijenosti vrela i strmog terena, voda se zahvata frontalno, rovovskim zahvatom obuhvatajući više vrela. Pošto su otkriveni svi izlivi vode iz pukotina, izgrađeno je 5 kaptaznih građevina. Prvi, najnižvodniji izvor je kaptiran 1947.godine. Ostala četiri izvora, na dužini od 50 m, su kaptirana 1984.godine, i njihova voda se uvodi cjevovodom u sabirnu komoru zapremine 17m³, a zatim u hlorigatorsku stanicu smjestenu iznad

komore. Neposredno prije ulaska u hlorinatrsku stanicu priključen je najnižvodniji izvor (onaj koji je prvi kaptiran). Hlorisana voda iz sabirne komore se gravitaciono odvodi do dvije nezavisne distributivne mreže preko dva cjevovoda, liveno-gvođenog od 150mm izgrađenog 1947. i azbestcementnog od 350mm izgrađenog 1984. Odvodi se nalaze na približno istoj visini, tako da ni jedna mreže nema prioritet. Ovi cjevovodi nemaju kontrole, ali su opremljeni vazдушnim ventilima i ventilima za ispušt. Višak vode iz sabirne komore se preko cjevovoda od livenog gvožđa prečnika 300mm prelijeva u susjedni potok. Na putu do razvodne mreže na oba cjevovoda urađena je po jedna prekidna (rasteretna) komora kako bi pritisci u sistemu bili u okviru dozvoljenih vrijednosti. Nalaze se u Biočinovićima na udaljenosti od oko 200 m, na različitim kotama i različitim dimenzijama. Zapremine prekidne komore na livenogvođenom cjevovodu prečnika 150mm iznosi 1,2m³ sa nadmorskom visinom prelijeva na 1036.0 mnm. U zoni prekidne komore na cjevovodu LG 150mm, 2009. godine urađena je bajpas koji omogućava da se u periodima smanjenja izdašnosti izvorišta i povećane potrošnje ovaprekidna komora stavi van funkcije i na taj način poveća pritisak u dijelu vodovodnog sistema koji se snabdijeva vodom preko ovog cjevovoda. Zapremine prekidne komore koja se nalazi na AC cjevovodu 350mm je 11m³, a nadmorska visina prelijeva je 1031.5mnm. Distributivna mreža se sastoji od dvije nezavisne mreže.

Manja mreža, koja se snabdijeva vodom preko LG cjevovoda prečnika 150mm, snabdijeva vodom naselja Smailagica Polje duž cjevovoda i Dulovine, iznad jedinog rezervoara u sistemu. Veća mreža koja dobija vodu preko AC cjevovoda od 350mm pokriva grad Kolašin i ostatak predgrađa. Razvodna odnosno distributivna mreža predstavlja kombinaciju granate i prstenaste mreže pri čemu su cjevovodi LG 150 mm i AC 350 mm sastavni elementi ove mreže. Veća mreža obuhvata jedini operativni rezervoar Dulovine, koji služi da se održi pritisak i obezbijedi balansirano skladištenje. Kapacitet rezervoara je 800m³ i ima dvije komore i zatvaračnicu. Kota dna rezervoara je 990mnm, dok je kota prelijeva 992,50 mnm. Voda se dovodi do rezervoara kroz cijev AC DN250, koja je povezana sa dovodnim cjevovodom DN350 na samom ulazu u grad. Postoje tri odvoda iz rezervoara koja snabdijevaju distributivne mreže: glavna odvodna cijev LG 175mm, manja pocinkovana cijev 75mm za snabdijevanje predgrađa na istočnoj strani i LG cijev 100mm za snabdijevanje naselja Gornji Pažanj. Ranije je rezervoar Dulovine bio povezan na LG cjevovod 150mm jer je to bio jedini cjevovod od izvorišta. Međutim, nakon izgradnje AC 350mm, ulaz cjevovoda LG 150mm u rezervoar je blindiran. Naselja koja se snabdijevaju vodom direktno iz rezervoara Dulovine su: Gornji Pažanj, naselje Braće Vujisić i dio naselja Dulovine ispod rezervoara i manji dio naselja Smailagića Polje. Još jedan rezervoar zapremine $V=2 \times 1500 \text{ m}^3$ je nedavno (2009.) izgrađen pored postojećeg sa istom kotom prelijeva i kotom dna rezervoara na 986mnm, i stavljen je u funkciju.

Tabela A19. Infrastrukturni kapaciteti za vodovod i kanalizaciju Kolašin. Izvor: (MONSTAT)

Sopstveni izvori (kapacitet l/s)	70-150
Dužina vodovodne mreže (km)	30
Broj priključaka na gradskom području	1.300
Ukupan broj priključaka	1.300
Pokrivenost - broj domaćinstava	51%
Broj priključaka na gradskom području	150
Broj priključaka od priključenih na vodovodnu mrežu	150
Pokrivenost - broj domaćinstava	10%
Gravitacioni cjevovod (km)	4
Atmosferska kanalizacione mreže-dužina gravitacionih cjevovoda (km)	4

Tabela A20: Karakteristike cijevi prema bazi podataka ViK-a. Izvor: Vodovod i kanalizacija doo

Prečnik	Pocinkovane i čelične	LG	AC	PE	Ukupno
(mm)	m	m	m	m	m
<100	5520	1600		1100	8220
100		50		400	450
125		40			40
150		4330	260		4590
175		300			300
200			4900		4900
300			3900		3900
350			1040		1040
Ukupno	5520	6320	10100	1500	23440
%	23,55	26,96	43,09	6,40	100

ANEX XX – Podaci o količinama i sastavu otpada

Tabela A21: Količina generisanog otpada po opštinama, (izvor: DPUO²⁷)

Opština	Količina generisanog otpada (t)	Udio u ukupnoj količini otpada (%)
Kolašin	2.300	0.94

Tabela A22. Broj korisnika organizovanog sakupljanja otpada i površina teritorije sa koje se otpad sakuplja (2015.godina, Izvor: DPUO)

Površina teritorije opštine (km ²)	897	
Površina teritorije opštine sa koje se vrši sakupljanje otpada (km ²)	28	
Procenat dijela opštine sa koje se vrši sakupljanje otpada (%)	3,1	
Broj korisnika kojima se pruža usluga organizovanog sakupljanja otpada	Domaćinstva	1505
	Pravna lica	149

Tabela A23: Količinski sastav generisanog komunalnog otpada prema komponentama u 2013.godini (Izvor: DPUO)

Komponente	Količinski sastav otpada prema komponentama (t/god)
Organski	738
Papir i plastika	299
Staklo	196
Teški metali	26
Obojeni metali (aluminijum i dr.)	38
Drvo	59
Kompozitna ambalaža	84
PET	128

²⁷ Državni plan upravljanja otpadom u Crnoj Gori za period 2015-2020.

Plastika	274
Tekstil	65
Inertni otpad (uključujući građevinski otpad i šut)	53
Opasni otpad	14
Zeleni otpad	117
Ostalo	208
UKUPNO	2.300

Tabela A24. Broj kontejnera i kanti za prikupljanje otpada iz domaćinstava i komercijalnog sektora u 2015.godini (Izvor: Komunalno doo).

Broj kontejnera od 1.1m ³ za mješoviti otpad	220
Broj kontejnera od 5 i 7m ³ za mješoviti otpad	12
Broj kontejnera za selektovani otpad	18
Broj kanti	30

ANEX XXI – Telekomunikacije

U objektu Telekomunikacionog Centra Kolašin je instalisan savremeni digitalni komutacioni čvor LC Kolašin, instalisanog kapaciteta od 2048 priključaka, od kojih je uključeno 1375 priključka. Na matični komutacioni čvor LC Kolašin, optičkim kablom i odgovarajućim sistemima prenosa povezani su udaljeni digitalni komutacioni čvorovi RSS Drijenak i RSS Trebaljevo. Udaljeni komutacioni čvor RSS Drijenak ima instalisani kapacitet od 320 priključaka, od kojih je uključeno 94 priključka. Udaljeni komutacioni čvor RSS Trebaljevo ima instalisani kapacitet od 128 priključaka, od kojih je uključeno 19 priključaka. U komutacionom čvoru LC Kolašin instalisani su kapaciteti za širokopojasni pristup, tako da „Crnogorski Telekom“ korisnicima sa ovog čvora nudi širokopojasne servise – ADSL, IPTV. Aktivno je 167 ADSL priključaka sa ovog tk čvora. I udaljeni komutacioni čvor RSS Drijenak ima instalisane kapacitete za širokopojasni pristup a aktivno je 10 ADSL priključaka. Stepenn penetracije fiksnih priključaka iznosi nešto više od 0,17. Telekomunikaciona mreža sa matičnog komutacionog čvora LC Kolašin je instalisanog kapaciteta 3700 parica na glavnom razdjelniku, radjena je podzemno, u periodu od 1985. do 2000.godine obuhvata naselja Kolašin i Smilagića Polje. Elektronska komunikaciona mreža je organizovana u pet primarnih kablovskih pravaca, radjena je podzemno sa PVC i pE cijevima, sa 56 telekomunikacionih okana, ukupne je dužine 43000 metara, sa 241 telekomunikacionim izvodom i max dužinom pretplatničkepetlje od 4100 metara.

Elektronska komunikaciona mreža sa udaljenog komutacionog čvora RSS Drijenak je instalisanog kapaciteta 390 parica na glavnom razdjelniku, radjena je podzemno, 2002.godine. Obuhvata naselje Drijenak. Elektronska komunikaciona mreža je organizovana u pet primarnih kablovskih pravaca, radjena je podzemno, sa 1 telekomunikacionim oknom, ukupne je dužine 9000 metra, sa 35 telekomunikacionih izvoda i max dužinom pretplatničke petlje od 3300 metara. Elektronska komunikaciona mreža sa udaljenog komutacionog čvora RSS Trebaljevo je instalisanog kapaciteta 150 parica na glavnom razdjelniku, radjena je podzemno, 2003.godine. Obuhvata naselje Trebaljevo. Elektronska komunikaciona mreža je organizovana u dva primarna kablovska pravca, radjena je podzemno sa PVC i pE cijevima, sa 1 telekomunikacionim oknom, ukupne je dužine 4000 metara, sa 14 telekomunikacionih izvoda i max dužinom pretplatničke petlje od 2400 metara. Elektronske komunikacione mreže na sva tri komutaciona čvora su izgrađene uglavnom uvlačnim telekomunikacionim kablovima tipa TK OO V i TK 59GM. Preko teritoriji opštine Kolašin, kroz telekomunikacionu kanalizaciju je provučen magistralni optički kablovski pravac – magistralni

optički kabal na relaciji Podgorica – Kolašin – Mojkovac – Bijelo Polje, kapaciteta 36 optičkih vlakana. Ovim optičkim kablom je matični komutacioni čvor LC Kolašin povezan sa LC Podgorica, a optičkim vlaknima sa istog optičkog pravca su povezani i udaljeni komutacioni čvorovi RSS Drijenak i RSS Trebaljevo na LC Kolašin.

Na području Opštine Kolašin, distribuciju signala radija i televizije državnih i privatnih radiodifuznih servisa, vrši JP „Radio difuzni centar Crne Gore“. Osim njih, na području Opštine Kolašin ne postoje operateri kablovskih distributivnih sistema, a na ovom području trenutno egzistira i jedan MMDS distributer televizijskog signala, sa manjim brojem uključenih korisnika. "Crnogorski Telekom", kako je to već rečeno, koristi svoje kapacitete za širokopojasni pristup, preko kojih distribuira IPTV tehnologiju.

ANEX XXII – Realizacija prethodnog plana

Tabela A25. Pregled realizovanih projekata po prioritetima i mjerama. Izvor: Analiza realizacije Strateškog plana opštine Kolašin 2012-2016.

OPŠTINA KOLAŠIN		PLANI RANO	REALIZACIJA PROJEKATA		
			U potpun osti	Djeli mično	Nije realizova no
PRIORI TET 1	Razvoj i unapređenje turizma	13	5	2	6
Mjera 1.1	Unapređenje kvaliteta turističkih usluga i razvijanje raznovrsne turističke ponude	4	1	1	2
Mjera 1.2	Unapređenje kulturne ponude u Kolašinu	3	0	0	3
Mjera 1.3	Marketing i promocija turizma u Kolašinu	2	2	0	0
Mjera 1.3	Razvoj turističke infrastrukture u Kolašinu	4	2	1	1
PRIORI TET 2	Održivi razvoj lokalne privrede	7	3	1	3
Mjera 2.1	Aktivne mjere zapošljavanja definisane i implementirane	1	1	0	0
Mjera 2.2	Mjere za podršku razvoju poslovne infrastrukture	2	1	0	1
Mjera 2.3	Razvoj i unapređenje poljoprivredne proizvodnje (sa fokusom na autohtone proizvode)	3	1	1	1
Mjera 2.4	Unapređenje šumarstva i zaštita šuma i razvoj drvoprede	1	0	0	1
PRIORI TET 3	Zaštita i očuvanje životne sredine	10	1	5	4
Mjera 3.1	Mjere za kontrolisanu upotrebu i eksploataciju prirodnih resursa	1	0	0	1
Mjera 3.2	Razvoj i unapređenje komunalne infrastrukture	3	0	2	1
Mjera 3.3	Podizanje ekološke svijesti građana	1	0	1	0

Mjera 3.4	Održivo upravljanje zaštićenim područjima	3	1	0	2
Mjera 3.5	Mjere energetske efikasnosti i upotreba obnovljivih izvora energije	2	0	2	0
PRIORITET 4	Opštinske usluge građanima i privredi	8	4	2	2
Mjera 4.1	Unapređenje obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite i veća socijalna uključenost	8	4	2	2

Tabela A26. Pregled utrošenih sredstava prema prioritetima i mjerama. Izvor: Analiza realizacije Strateškog plana opštine Kolašin 2012-2016.

OPŠTINA KOLAŠIN		UTROŠENA SREDSTVA					
		2012	2013	2014	2015	2016	2012-2016
PRIORITET 1	Razvoj i unapređenje turizma	1.458.000	413.500	1.490.000	26.500	91.000	3.479.000
Mjera 1.1	Unapređenje kvaliteta turističkih usluga i razvijanje raznovrsne turističke ponude	1.203.000	255.000	1.005.000	2.000	80.000	2.545.000
Mjera 1.2	Unapređenje kulturne ponude u Kolašinu	0	0	0	0	0	0
Mjera 1.3	Marketing i promocija turizma u Kolašinu	0	2.500	30.000	9.500	1.000	43.000
Mjera 1.3	Razvoj turističke infrastrukture u Kolašinu	255.000	156.000	455.000	15.000	10.000	891.000
PRIORITET 2	Održivi razvoj lokalne privrede	18.000	20.000	0	14.500	15.000	67.500
Mjera 2.1	Aktivne mjere zapošljavanja definisane i implementirane	0	0	0	11.500	15.000	26.500
Mjera 2.2	Mjere za podršku razvoju poslovne infrastrukture	15.000	20.000	0	0	0	35.000
Mjera 2.3	Razvoj i unapređenje	3.000	0	0	3.000	0	6.000

	poljoprivredne proizvodnje (sa fokusom na autohtone proizvode)						
Mjera 2.4	Unapređenje šumarstva i zaštita šuma i razvoj drvoprede	0	0	0	0	0	0
PRIORITET 3	Zaštita i očuvanje životne sredine	16.000	331.000	6.000	306.000	1.000	660.000
Mjera 3.1	Mjere za kontrolisanu upotrebu i eksploataciju prirodnih resursa	0	0	0	0	0	0
Mjera 3.2	Razvoj i unapređenje komunalne infrastrukture	16.000	301.000	6.000	6.000	1.000	330.000
Mjera 3.3	Podizanje ekološke svijesti građana	0	0	0	0	0	0
Mjera 3.4	Održivo upravljanje zaštićenim područjima	0	0	0	0	0	0
Mjera 3.5	Mjere energetske efikasnosti i upotreba obnovljivih izvora energije	0	30.000	0	300.000	0	330.000
PRIORITET 4	Opštinske usluge građanima i privredi	80.000	62.000	0	5.000	8.000	155.000
Mjera 4.1	Unapređenje obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite i veća socijalna uključenost	80.000	62.000	0	5.000	8.000	155.000